

T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

6502 SAYILI TÜKETİCİNİN KORUNMASI HAKKINDAKİ
KANUNA GÖRE AYIPLI MALDA VE AYIPLI HİZMETTE
TÜKETİCİNİN HUKUKİ DURUMU

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Yasin SAGİRİ

(Y.1312.220011)

Özel Hukuk Ana Bilim Dalı
Özel Hukuk Programı

Tez Danışmanı : Doç. Dr. Ebru CEYLAN

Ocak 2017

T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ

Yüksek Lisans Tez Onay Belgesi

Enstitümüz Özel Hukuk Ansbilim Dalı Özel Hukuk Tezli Yüksek Lisans Programı Y1312.220011 numaralı öğrencisi Yasın SAGIRI'nın "6502 SAYILI TÜKETİCİNİN KORUNMASI HAKKINDAKİ KANUNA GÖRE AYIPLI MALDA VE AYIPLI HİZMETTE TÜKETİCİNİN HUKUKİ DURUMU" adlı tez çalışması Enstitümüz Yönetim Kurulunun 06.09.2016 tarih ve 2016/18 sayılı kararıyla oluşturulan jüri tarafından *başarılı* ile Tezli Yüksek Lisans tezi olarak *kabul* edilmiştir.

Öğretim Üyesi Adı Soyadı

İmzası

Tez Savunma Tarihi :26/01/2017

1)Tez Danışmanı: Doç. Dr. Ebru CEYLAN

2)Jüri Üyesi : Prof. Dr. Cevdet Salih ŞAHİNİZ

3)Jüri Üyesi : Yrd. Doç. Dr. Ekrem KURT

E. Ceylan
.....
C. Şahin
.....
E. Kurt
.....

Not: Öğrencinin tez savunmasında **Başarılı** olması halinde bu form **imzalanacaktır**. Aksi halde geçersizdir.

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum “**6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkındaki Kanuna Göre Ayıplı Malda ve Ayıplı Hizmette Tüketicinin Hukuki Durumu**” adlı çalışmanın tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadarki bütün süreçlerde bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurulmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin Bibliyografya’da gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve onurumla beyan ederim.
(.../.../20..)

Yasin SAGIRI

Sevgili Annem, Babam ve Babaanneme,

ÖNSÖZ

Bu tez çalışmasında Türkiye’de 8 Eylül 1995 tarihinde yürürlüğe giren 4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun ile bunun devamında 2003 yılında yürürlüğe giren 4822 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun’la değiştirilen 4077 sayılı Kanun ve ağırlıklı olarak da 28 Mayıs 2014 tarihinde yürürlüğe giren 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun’a göre ayıplı mal ve ayıplı hizmet kavramlarının genel olarak bir değerlendirilmesi yapıp devamında ayıplı mal ve ayıplı hizmetten dolayı sorumlu olma şartları incelenmek istenmiştir. Burada satıcı ve sağlayıcının ayıptan doğan sorumluluk borcunun şartları yanında garantili olan malların ayıplı çıkmasından dolayı satıcının ne gibi sorumluluklarla karşılaşabileceğine değinilmiştir. Ardından ayıplı mal ve ayıplı hizmette tüketicinin sahip olduğu haklardan bahsedilip tezimizin en son bölümünde ayıplı ifanın benzer ifa ihlalleri ile karşılaştırılmasından söz edilmiştir. Burada ayıplı ifa ile yanlış arasındaki farklar incelenip, akabinde ayıplı ifa ile eksik ifanın birbirine benzer ve farklılıkları hususunda değerlendirmelerde bulunulmuştur.

Öncelikli olarak tez konusunu seçerken isteklerimi göz önünde bulundurup bana yardımcı olan tez danışmanım, hocam Doç Dr. Ebru CEYLAN’a teşekkürlerimi sunarım. Başta kaynaklar olmak üzere her konuda yardım talep ettiğim Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığında çalışan abim Müh. Hakan LİMAN’a, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi’nin kütüphanesindeki yetkili kişilere ve bu zorlu ve uzun tez sürecinde benden desteğini bir an için bile esirgemeyen değerli arkadaşlarım Av. Muhammed YAKUT ve Av. Sıraç SÜLEYMAN’a, bütün eğitim hayatım boyunca benden maddi manevi desteklerini esirgemeyen ve her zaman yanımda olan sevgili aileme teşekkürlerimi bir borç bilirim.

Ocak 2017

Yasin SAGİRİ

Avukat

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖNSÖZ.....	ix
İÇİNDEKİLER	xi
KISALTMALAR	xv
ÖZET.....	xvii
ABSTRACT	xix
1. GİRİŞ	1
2. GENEL OLARAK AYIPLI MAL VE AYIPLI HİZMETLER.....	3
2.1. Ayıplı Mal ve Ayıplı Hizmet Kavramı ile Hukuki Niteliği	3
2.1.1. Genel Olarak	3
2.1.2. Ayıplı Mal Kavramı.....	4
2.1.3. Ayıplı Hizmet Kavramı	7
2.1.4. Ayıplı Mal ve Ayıplı Hizmetle İlgili TKHK. 'daki Düzenlemelerin Hukuki Niteliği	8
2.2. Ayıplı Mal ve Ayıplı Hizmetin Uygulama Alanı ve Türleri.....	11
2.2.1. Ayıplı Mal Ve Ayıplı Hizmetle İlgili TKHK. 'daki Düzenlemelerin Uygulama Alanı.....	11
2.2.2. Ayıbın Türleri	13
2.2.2.1. Genel olarak	13
2.2.2.2. Bildirilen Ayıp - Lüzumlu Vasıflarda Ayıp.....	13
2.2.2.3. Maddi Ayıp	15
2.2.2.4. Hukuki Ayıp.....	15
2.2.2.5. Ekonomik Ayıp	16
2.2.2.6. Miktar Eksiklikleri	17
3. AYIPLI MAL VE AYIPLI HİZMETTE SORUMLU OLMA ŞARTLARI	18
3.1. Satıcı ve Sağlayıcının Ayıptan Doğan Sorumluluk Borcunun Şartları	18
3.1.1. İfa	18
3.1.1.1. Genel Olarak	18
3.1.1.2. Başka Şeyin Teslimi.....	19
3.1.2. Satılan Malın veya Hizmetin Ayıplı Olması.....	19
3.1.2.1. Genel Olarak	19
3.1.2.2. Zikir ve Vaat Edilen Vasıfların Yokluğu.....	20
3.1.2.3. İdari ve Teknik Düzenlemesine Aykırılık.....	21
3.1.2.4. Lüzumlu Niteliklerin Eksikliği	22
3.1.2.5. Ayıbın Olması Gereken An.....	23
3.1.2.6. Ayıbın Önemi.....	24

3.1.2.7. Ayıbın Görünür Olmaması.....	26
3.1.2.8. Muayene ve Ayıbın İhbarı.....	28
3.1.3. Ayıptan Doğan Sorumluluk Borcunu Sınırlandıran Kayıtlar	32
3.2. Garantili Malların Ayıplı Çıkmasında Satıcının Ayıptan Doğan Sorumluluk Borcu.....	35
3.2.1. Genel Olarak	35
3.2.2. Zorunlu Garanti Belgesi.....	36
3.2.2.1. Garanti Belgesi Düzenleme Zorunluluğu ve İçeriği	36
3.2.2.2. Garanti Belgesinin Tüketicie Sağladığı Haklar	37
3.2.2.3. Garanti Belgesi ile Satılma Zorunluluğu Olan Mallar	38
3.2.2.4. Zorunlu Garanti Belgesinin Hukuki Niteliği.....	38
3.2.2.4.1. Genel Olarak	38
3.2.2.4.2. Tüketicinin Seçimlik Haklarına Etkisi	39
3.2.2.4.3. Zamanaşımına Etkisi	40
3.2.3. İhtiyari Garanti Belgesi.....	41
3.3. Servis Sunma Zorunluluğu	42
3.3.1. Genel Olarak	42
3.3.2. Servis İstasyonlarının Kuruluşu	43
3.3.3. Servis İstasyonlarının Özellikleri ve Sayısı	44
3.3.4. Servis İstasyonlarından Tüketicinin Yararlanması	44
3.4. Satıcının Sorumlu Olduğu ve Olmadığı Reklam Açıklamaları.....	46
4. AYIPLI MAL VE AYIPLI HİZMETTE TÜKETİCİNİN HAKLARI.....	48
4.1. Tüketicinin Sahip Olduğu Seçimlik Hakların Genel Özellikleri.....	48
4.1.1. Genel Olarak	48
4.1.2. Seçimlik Hakların Hukuki Niteliği	50
4.1.3. Seçimlik Hakların Sınırları	50
4.1.3.1. Genel Olarak	50
4.1.3.2. Haklı Sebepler	52
4.1.3.3. Maldaki Değer Noksanın Satış Bedeline Çok Yakın Olması	52
4.1.3.4. Satıcının Teklifi.....	53
4.1.3.5. Malın Alıcının Fiili ile Telef Olması.....	53
4.1.3.6. Birden Ziyade Şeyin Birlikte Satımı ve Eklentileri	54
4.1.4. Seçimlik Hakların Kullanılma Zamanı	54
4.1.4.1. Genel Olarak	54
4.1.4.2. Satıcının Hilesi veya Ağır Kusuru	56
4.1.4.3. Seçimlik Hakkın Def'i Olarak Kullanılması	56
4.1.4.4. Gizli Ayıplar Bakımından	57
4.1.4.5. İnternet ve TV Üzerinden Satın Alınanlar Bakımından.....	57
4.1.4.6. Zamanaşımı Süresinin Değiştirilmesi	58
4.2.1. Sözleşmeden Dönme Hakkı.....	58
4.2.1.1. Genel Olarak	58
4.2.1.2. Tüketicinin Fiili Dışında Malın Ziyatı veya Hasarı Halinin Sözleşmeden Dönme Hakkına Etkisi	61
4.2.1.3. Sözleşmeden Dönmenin Hükümleri.....	62
4.2.1.3.1. Genel Olarak	62
4.2.1.3.2. Alıcının İade Borcu	63

4.2.1.3.3. Satıcının İade Borcu	64
4.2.2. Satış Bedelinin İndirilmesini İsteme Hakkı	66
4.2.2.1. Hukuki Niteliği	66
4.2.2.2. Satış Bedelinden İndirilecek Tutarın Tespiti.....	68
4.2.2.2.1. Mutlak Metod	68
4.2.2.2.2. Tazminat Metodu.....	69
4.2.2.2.3. Nispi Metot.....	70
4.2.3. Malın Yenisi ile Değiştirilmesini İsteme Hakkı	71
4.2.4. Ücretsiz Onarım Talep Hakkı	74
4.2.5. Tazminat İsteme Hakkı.....	77
4.2.6. Ayıplı Mal ve Ayıplı Hizmet Nedeniyle Sorumlu Kişiler	79
4.2.7. Ayıplı Mal ve Ayıplı Hizmette Dava Zamanaşımı	81
4.2.8. Ayıplı Mal ve Ayıplı Hizmette İspat Yükü	83
5.AYIPLI İFANIN BENZER İFA İHLALLERİ İLE KARŞILAŞTIRILMASI	84
5.1. Ayıplı İfa ile Yanlış (Aliud) İfa Ayrımı:	84
5.1.1. Genel Olarak	84
5.1.2. Parça Satımında	85
5.1.3. Çeşit Satımında	85
5.2. Ayıplı İfa ile Eksik İfa Arasındaki Farklar.....	86
6. SONUÇ.....	89
KAYNAKLAR	93
ÖZGEÇMİŞ.....	99

KISALTMALAR

AB	:Avrupa Birliği
AÜHFD	:Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
b.	:Bent
BK.	:Borçlar Kanunu (818 sayılı)
TBK.	:Türk Borçlar Kanunu (6098 sayılı)
bkz.	:Bakınız
C.	:Cilt
c.	:Cümle
CISG	:Convention on Contracts for the International Sale of Goods
E.	:Esas
EU.	:European Union
f.	:Fıkra
GBY.	:Garanti Belgesi Yönetmeliği
HD.	:Hukuk Dairesi
HGK.	:Hukuk Genel Kurulu
Hp.	:High Pressure
İBD.	:İstanbul Barosu Dergisi
Kw.	:Kilowatt
md.	:Madde
RG.	:Resmi Gazete
S.	:Sayı
s.	:Sayfa
TKHK.	:Tükentinin Korunması Hakkında Kanun
TTK.	:Türk Ticaret Kanunu
vd.	:Ve Devamı
VSD.	:Vergi Sorunları Dergisi
Yarg.	:Yargıtay
YKD.	:Yargıtay Kararları Dergisi

6502 SAYILI TÜKETİCİNİN KORUNMASI HAKKINDAKİ KANUNA GÖRE AYIPLI MALDA VE AYIPLI HİZMETTE TÜKETİCİNİN HUKUKİ DURUMU

ÖZET

Tezin amacı, konuyu 28 Mayıs 2014 tarihinde yürürlüğe giren 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkındaki Kanun ve bunun gölgesinde 8 Eylül 1995 tarihinde yürürlüğe giren 4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkındaki Kanun, devamında 2003 yılında yürürlüğe giren 4822 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkındaki Kanunla değiştirilen 4077 sayılı Kanun ile 4 Şubat 2011 tarihinde yürürlüğe giren 6098 sayılı Türk Borçlar Kanununa göre satıcı ve sağlayıcının ayıplı mal ve ayıplı hizmetler karşısında hangi hallerde sorumluluklarının doğacağı bunun karşısında da tüketiciye tanınan seçimlik haklar incelenerek gerektiğinde bilimsel önerilerde bulunmaktır.

Tez giriş, dört ana kısım ve sonuçtan oluşmaktadır. Girişte tüketicinin korunması hakkında genel bilgiler verilerek tüketicilerin korunmasında ne gibi olumlu ve olumsuz gelişmeler yaşandığı hususunda bilgi verilmiştir. Sonrasında genel olarak ayıplı mal ve ayıplı hizmetler kavramlarına değinilerek, ayıplı mal ve ayıplı hizmetlerin uygulama alanı ve türleri konusunda incelemelerde bulunulmuştur.

Bir sonrasında ayıplı mal ve ayıplı hizmetler karşısında satıcı ve sağlayıcının sorumlu tutulabilmesi için hangi koşulların gerektiğine vurgu yapılmıştır. Bunun yanında satıcı, üretici ve ithalatçıların satılan mallar karşısında tüketicilere servis sunma zorunluluğundan söz edilip, yapılan reklamlar karşısında bu kişilerin hangi hallerde sorumlu olup olmayacakları düzenlenmiştir.

Bunun bir sonraki aşamasında ayıplı mal ve ayıplı hizmetler karşısında tüketicinin sahip olduğu haklardan söz edilmiştir. Ayrıca bu durumlarda sorumlu tutulabilecek kişilerin kimler olduğu, dava zamanasını ve ispat yükünün kimlerin üzerinde olduğu konusunda bilgi vermeye çalışılmıştır.

Son aşamada da ayıplı ifanın benzer ifa ihlalleri ile karşılaştırılması yapılmıştır. Burada ayıplı ifanın yanlış ifa ile olan benzer ve farklılıklarına parça ve çeşit satımlarına göre ayırım yapılarak incelenmiş, ardından ayıplı ifanın eksik ifa ile aralarındaki ilişki hususunda değerlendirilmelerde bulunulmuştur.

Tezin sonuç kısmında ise, tüketicinin korunabilmesi açısından 25.07.1985 tarihinde çıkartılan AB Direktifiyle birlikte Türk Hukukunda tüketicileri etkileyen sorunlar üzerinde durulmuştur.

Anahtar Kelimeler: *Ayıplı Mal, Ayıplı Hizmet, Tüketicinin Korunması, Ayıptan Sorumluluk, Tüketici Hakları.*

**6502 ANNOUNCEMENT ABOUT THE LEGAL STATUS OF CONSUMER
PROTECTION LAW BY DEFECTIVE GOODS AND DEFECTIVE SERVICES**

ABSTRACT

The aim of the thesis concerns law number 6502 entered in force on May 28, 2014 named The Law On Consumer Protection under the shadow of 4077 numbered law entered into force on September 18, 1995 The Law On Consumer Protection, following that in 2003 as amended by Law No. 4822 4077 Numbered The Law On Consumer Protection, entered into force on February 4, 2011 entered into force According to Law No. 6098 Turkish Obligations vendor and provider of defective goods and defective will be born of the circumstances in which responsibility across services examined elective rights, also known consumer face of it is available when needed for scientific advice.

The thesis has been consisted of entrance, four main sections and result. At the entrance, has been given general information about the history of consumer protection. Advancing the process with positive and negative developments, such as the protection of consumers in terms of what information has been given in respect of that happened.

In the second section of the thesis against defective goods and defective services provider and the vendor is responsible for keeping the emphasis should be made under what conditions. Besides, sellers, producers and importers from the obligation to provide services to consumers question whether the goods sold across the face made ads was arranged in which cases they will not be responsible for these people.

In the third section of the thesis has been talking about the rights of the consumer against defective goods and defective services. Its continuation those cases where the person who can be held responsible, in case timeout and who is on the burden of proof aimed to give information

In the third section of the thesis has been talking about the rights of the consumer against defective goods and defective services. Its continuation those cases where the person who can be held responsible, in case timeout and who is on the burden of proof aimed to give information.

In the fourth section of the thesis were compared defective execution of the exercise were compared with similar violations. Defective execution of the similarities and

differences with the wrong execution according to the census track and varieties were examined by making distinctions.

It the final section, the directive issued focused on the positive and negative effects to protect the consumer's started with July 25, 1985 and in later times.

Key Words: *Defective Goods, Defective Service, Consumer Protection, Defect Liability, Consumer Rig.*

1. GİRİŞ

Türkiye Cumhuriyeti topraklarında, çağdaş anlamda tüketicilerin korunması, 1995 yılında yasal bir düzenlemeye kavuşturulmuştur. 8 Eylül 1995 tarihinde, 4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un yürürlüğe girmesiyle birlikte, tüketiciyi korumaya yönelik dağınık mevzuatı bir araya toplama ve Avrupa Birliği mevzuatına uyum açısından önemli adımlar atılmıştır. Aynı zamanda, sosyal ve ekonomik alanda yaşanan gelişmelere paralel bir şekilde tüketicinin korunması konusundaki gereksinimlerde artış gösterdiği görülmüştür. Teknolojik gelişmelerle birlikte, mal ve hizmetlerin çeşit ve kalitesinde oluşan değişiklikler, mal ve hizmetlerle ilgili verilen teknik bilgilerin yetersiz kalması, kalitenin düşüklüğü, satış sonrası verilen servis hizmetlerinin eksikliği, gerçeği yansıtmayan reklamlar, insan sağlığına aykırı olan mal ve hizmetlerin üretilmesi gibi çok sayıda sorun hem tüketicileri hem de ülkelerin ekonomilerini olumsuz yönde etkilediği gözlemlenmiştir.

Yaşanan bu olumsuz gelişmeler sonucunda, Avrupa Birliği mevzuatında ayıplı mal ve ayıplı hizmetlere yönelik tüketicinin korunabilmesi açısından düzenlemelere gidilmiştir. Türkiye'de de söz konusu gelişmeler olumsuz gelişmeler karşısında yetersiz kalan 4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun, 2003 yılında yürürlüğe giren 4822 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'la değiştirilerek Avrupa Birliği mevzuatlarına uyumlu olabilmesi yönünde olumlu adım atılmıştır. Ancak, ilerleyen zamanlarda bu Kanun'un da yetersiz kalması nedeniyle 28 Mayıs 2014 tarihinde 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun yürürlüğe girmiştir.

Çalışmamızın konusunu, 6502 sayılı TKHK.'ya göre ayıplı mal ve ayıplı hizmetler oluşturmaktadır. Ayıplı mallar, 6502 sayılı TKHK.'nın 8-12. maddeleri arasında, ayıplı hizmetler ise 13-16. maddeleri arasında düzenlenmiştir. 6502 sayılı TKHK.'nin bu maddeleri başta olmak üzere, söz konusu Kanunun ayıplı mal ve hizmetlerle ilişkili olan diğer maddeleri de göz önünde bulundurularak ve aynı zamanda da 6098 sayılı Türk

Borçlar Kanunu'ndaki ayıplı mal ve hizmetlerin düzenlendiği 219-231. maddeleri ile bunlara ilişkin olan diğer maddelerle birlikte gerektiğinde 4077 sayılı TKHK ve 818 sayılı Borçlar Kanunu'na da atıf yapılarak hukuki açıdan incelenmiştir.

Tezimizin birinci kısmında, ayıplı mal ve hizmetin genel olarak açıklaması yapıldıktan sonra ayıplı mal ve ayıplı hizmet kavramları üzerinde durulup, ayıplı mal ve ayıplı hizmetle ilgili TKHK'daki düzenlemelerin hukuki niteliğine yer verilecektir. Ardından ayıplı mal ve ayıplı hizmetle ilgili TKHK'daki düzenlemelerin uygulama alanı incelenecek olup akabinde ayıbın türleri alt başlığı altında genel olarak bir açıklama yapılacak, ardından da günlük yaşamımızda karşımıza çıkabilecek ayıp türleri hakkında bilgi vermeye çalışacağız.

Ayıplı malda ve ayıplı hizmette sorumlu olma şartları başlığını taşıyan ikinci kısımda, satıcı ve sağlayıcının ayıptan doğan sorumluluk borcunun şartları incelenecek olup, bunun akabinde, ayıptan doğan sorumluluk borcunu sınırlandıran kayıtlar üzerine vurgu yapılacaktır. Bunun devamında garantili olan mallara değinilecek olup garantili malların ayıplı çıkmasında satıcının ne gibi sorumluluklarla karşılaşabileceği genel olarak açıklandıktan sonra, zorunlu ve ihtiyari garanti belgesi inceleme konusu yapılacaktır. Bu kısmımızın en sonunda ise, satıcının, tüketiciye karşı yaşanabilecek olumsuz gelişmeler karşısında servis sunma zorunluluğundan söz edilecektir.

Çalışmamızın üçüncü kısmında, tüketicinin sahip olduğu seçimlik haklarının genel özellikleri açıklanacaktır. Bunların içinde; seçimlik hakların hukuki niteliği, sınırları ve kullanılma zamanı alt başlıkları altında bilgi vermeye çalışacağız. Bunun devamında kanun koyucu tarafından, ayıplı mal ve hizmetler karşısında tüketiciye tanınmış olan seçimlik hakların neler olduğu incelenecektir. Bu açıklamalarımızın ardından tazminat isteme hakkı, ayıplı mal ve hizmet nedeniyle sorumlu tutulabilecek kişiler, zamanaşımı ve ispat yükümlülüğünün kimin veya kimlerin üzerinde olduğu hususu ele alınacaktır.

Tezimizin son kısmında ise, ayıplı ifanın benzer ifa ihlalleri ile aralarındaki farklılıklara değinilecektir. Öncelikle ayıplı ifanın yanlış ifa ile aralarındaki ayrım incelenecek olup, ardından ayıplı ifanın eksik ifa ile aralarındaki farklar, başta 6502 sayılı TKHK. ve 6098 sayılı TBK.'nın ilgili hükümleri çerçevesinde inceleme alanımızın konusunu oluşturacaktır.

2. GENEL OLARAK AYIPLI MAL VE AYIPLI HİZMETLER

2.1. Ayıplı Mal ve Ayıplı Hizmet Kavramı ile Hukuki Niteliği

2.1.1. Genel Olarak

4077 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un (TKHK.), 4822 sayılı Kanun ile 2003 yılında değiştirilmeden önceki halinde ayıplı mal ve hizmetler aynı maddede düzenlenmişti. Ancak, 4822 sayılı Kanun ile yapılan değişiklikle ayırım yapılarak, ayıplı mal ve hizmetler ayrı maddelerde düzenlenmesi, Kanun koyucu tarafından isabetli bir karar olmuştur. Buna dayanarak 6502 sayılı TKHK.'deki yeni düzenlemede de ayıplı mal ve hizmetler ayrı maddelerde yer almıştır. 6502 sayılı TKHK.'nın 8-12. maddelerinde ayıplı malların, 13-16. maddelerinde ise ayıplı hizmetlerin sunulması halinde tüketicinin ne gibi haklara sahip olduğu ifade edilmiştir.

Bir malın ayıplı satılması ihtimalinde, satıcının ne gibi borçlarla mükellef olacağı, esasen 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun (TBK.) 219-231. maddeleri arasında düzenlenmiştir.

Bu iki husustan bahsettikten sonra tüketicinin TKHK. mi, yoksa TBK. hükümlerinden mi yararlanacağı gündeme gelmektedir. Bazı durumlarda da, tüketicinin satın almış olduğu malın ayıplı olması, bir hata veya hile sonucu da olabilmektedir. Bu gibi durumlarda, tüketicinin ayıptan dolayı sorumluluk yanında, hata veya hile hükümlerine dayanabilip dayanamayacağı hususunda doktrindeki ağırlık görüşe göre (Karacabey, 1980, s. 670 vd.) burada hakların yarıştığı kabul edilmektedir. TKHK. özel bir Kanun, TBK. ise genel bir Kanundur. TBK.'nin ayıptan dolayı sorumluluk hükümleri, kural olarak TKHK. kapsamına giren tüketici işlemlerine uygulanmaz. Ancak TKHK., ayıptan dolayı sorumluluk hükümlerinde bazı hususları eksik bıraktığı için, bunlar TBK.'nin

ayıptan dolayı sorumluluk hükümleri ile doldurulacaktır. Dolayısıyla TKHK.'da hüküm bulunmayan hallerde, TBK. hükümleri uygulamada yerini alacaktır (Aslan, 2014, s.202).

4822 sayılı Kanun ile getirilen değişiklikle, satıcı dışında yer alanların, ayıplı maldaki zarardan ve tüketici tarafından talep edilecek diğer masraflardan da sorumlu olacağı belirtilmesine rağmen, 6502 sayılı TKHK.'nın 11. maddesinin 4. fıkrasına göre, sadece ücretsiz onarım veya malın yenisiyle değiştirme hakları açısından satıcının yanında üretici veya ithalatçının sorumluluğa konu olabileceği düzenlenmiştir.

2.1.2. Ayıplı Mal Kavramı

Ayıp sözcüğü kelime anlamı olarak; toplumun ahlak kurallarına aykırı olan, utanılacak durum veya davranışı ifade eder (Türk Dil Kurumu Türkçe Sözlük, 2011, s. 204). TKHK.'de düzenlenen ayıp kavramı, 818 sayılı BK. ve 6098 sayılı TBK.'da düzenlenen ayıp kavramı ile uyumludur. Burada ayıp kavramı ile belirtilmek istenen, sözleşme veya satışa konu olan malda bulunan veya daha sonra ortaya çıkan eksiklikler ve özürlerdir (Kara, 2012, s. 350). Mal sözcüğü ise, kelime anlamı olarak; bir gerçek veya tüzel kişinin mülkiyeti altında yer alan menkul veya gayrimenkullerin bütünü ifade etmektedir (Türk Dil Kurumu Türkçe Sözlük, 2011, s. 1614). TKHK.'de düzenlenen mal kavramı, alışverişe konu olan taşınır eşyayı, konut ve tatil amaçlı taşınmaz malları ve elektronik ortamda kullanılmak üzere hazırlanan yazılım, ses, görüntü vb. gayri maddi malları ifade etmektedir. Bu tanımlardan yola çıkarak ayıplı mal, satın alınmış olan malda bulunan ve tüketicinin o maldan bir bütün olarak ya da istediği şekilde faydalanmasına engel olan eksiklikler ve aksaklıklardır (Bilge, 1971, s. 73). Mesela bozukluk, özür, defo gibi durumlar örnek olarak verilebilir. Genel olarak ayıplı mal; ambalajında etiketinde, tanıtma ve kullanma kılavuzunda yer alan veya satıcı tarafından vaadedilen veya standardında tespit edilen nitelik ve/veya niceliğine aykırı olan ya da tahsis veya kullanım amacı bakımından değerini veya tüketicinin ondan beklediği faydaları azaltan veya ortadan kaldıran maddi, hukuki veya ekonomik eksiklikler içeren mallardır (Bağdatlı, 2002, s. 64). Bir diğer tanımda ayıp terimi satılanın, aynı çeşitten malların normal değeri ile karşılaştırıldığında, iyi niteliklerinin daha az veya kötü niteliklerinin daha çok olmasına işaret ettiği vurgulanmıştır (Yılmaz, 2003, s. 74). Bir diğer tanımda ise ayıp kavramı şu sözlerle ifade edilmiştir: Aynı cinsten normal eşyada

bulunması gereken iyi niteliklerin satılarda bulunmaması ya da bulunmaması gereken kötü niteliklerin bulunmasıdır (Yavuz, 2014, s. 69). Ancak, malın ayıplı olduğu bilinerek satın alınması halinde satıcının sorumluluğundan söz edilemez (Tuskan, 2006, s. 2514). Bunlar dışında, bir mal, ilerleyen zamanlarda piyasaya ondan daha iyi bir mal sürüldüğü için ayıplı olduğu ileri sürülemez (Kadioğlu, 2004, s. 300). Yargıtaya göre ayıp, bir malda normal olarak bulunması gereken niteliklerin bulunmaması ya da bulunması caiz olmayan bozuklukların bulunması olarak tarif edilmiştir (Yavuz, 2014, s. 69). Ayıptan kaynaklanan sorumluluğun temelinde, sözleşme mi yoksa Kanundan kaynaklanan bir garantinin mi olduğu hususundaki tartışmada sözleşme olduğu kabul edilmiştir (Aral, 2015, s. 103 vd).

Bu tanımlar dışında, ayıplı malın yeni kanuna göre yapılan tanımı hususunda eleştiriler de yapılmıştır. Objektif ve sübjektif açıdan ayıp ayrımı, maalesef yeni Kanunda da gerektiği gibi yapılamamıştır (Ceylan, 2015a, s. 25). Tarafların aralarında yaptıkları alım-satım sözleşmesinden dolayı, satıcının teslim ettiği malın sözleşmeye uygunluğu iki açıdan incelenmesi gerekir. i. Öncelikli olarak, satıcı tarafından teslim edilmesi kararlaştırılan malın özelliklerine ilişkin olarak açıkça bir ibare varsa, borcun buna uygun olarak ifa edilmesi beklenilmektedir. ii. Sözleşmede böyle bir ibare yoksa veya yalnızca belirli unsurları içeriyorsa, tarafların objektif açıdan istekleri önemli olacaktır. Malın objektif açıdan üzerinde bulundurması gereken bazı nitelikleri taşıması gerektiği, tarafların kendi aralarında zımni olarak kararsaltırdıkları varsayılmaktadır. Dolayısıyla ayıp tanımı yapılırken, bir malın ayıpsız olarak kabul edilebilmesi için iki hususun bir arada olması gerekmektedir. Birinci husus, satılan malın genel olarak o malda aranan özellikleri taşıması gerekir. İkinci husus ise, somut sözleşme ile aranan özellikleri de taşıması gerekmektedir (Atamer ve Baş, 2014, s. 22).

6502 sayılı TKHK.'da, ayıplı mal ve ayıplı hizmetler, 4077 sayılı TKHK.'ya göre daha geniş bir şekilde düzenlenmiştir. Ayıplı maldan sorumluluk beş maddeyle, ayıplı hizmetten sorumluluk ise dört maddeyle tarif edilmiştir.

“MADDE 8 – “(1) Ayıplı mal, tüketiciye teslimi anında, taraflarca kararlaştırılmış olan örnek ya da modele uygun olmaması ya da objektif olarak sahip olması gereken özellikleri taşıması nedeniyle sözleşmeye aykırı olan maldır.

(2) Ambalajında, etiketinde, tanıtma ve kullanma kılavuzunda, internet portalında ya da reklam ve ilanlarında yer alan özelliklerinden bir veya birden fazlasını taşımayan; satıcı tarafından bildirilen veya teknik düzenlemesinde tespit edilen niteliğe aykırı olan; muadili olan malların kullanım amacını karşılamayan, tüketicinin makul olarak beklediği faydaları azaltan veya ortadan kaldıran maddi, hukuki veya ekonomik eksiklikler içeren mallar da ayıplı olarak kabul edilir.

(3) Sözleşmeye konu olan, sözleşmede kararlaştırılan süre içinde teslim edilmemesi veya montajının satıcı tarafından veya onun sorumluluğu altında gerçekleştirildiği durumlarda gereği gibi monte edilmemesi sözleşmeye aykırı ifa olarak değerlendirilir. Malın montajının tüketici tarafından yapılmasının öngörüldüğü hallerde, montaj talimatındaki yanlışlık veya eksiklik nedeniyle, montaj hatalı yapılmışsa, sözleşmeye aykırı ifa söz konusu olur”

4077 sayılı TKHK.’ya göre ayıplı mal tanımında ise;

(1) “Ambalajında, etiketinde, tanıtma ve kullanma kılavuzunda ya da reklam ve ilanlarında yer alan veya satıcı tarafından bildirilen veya standardında veya teknik düzenlemesinde tespit edilen nitelik veya niteliği etkileyen niceliğine aykırı olan ya da tahsis veya kullanım amacı bakımından değerini veya tüketicinin ondan beklediği faydaları azaltan veya ortadan kaldıran maddi, hukuki eksiklikler içeren mallar, ayıplı mal olarak kabul edilir” şeklinde ifade edilmişti.

6502 sayılı TKHK.’nın 8. maddesinin 1. fıkrasında, ayıplı malın tanımı yapılmıştır. Bu tanım, 4077 sayılı TKHK.’dan farklı olarak, ayıplı bir maldan söz edebilmemiz için tarafların aralarında belirledikleri şekilde olmaması veya malın objektif açıdan bulundurması gereken nitelikleri taşımaması gereklidir. Bu fıkra, aynı zamanda 25.05.1999 tarihli ve 1999/44 sayılı Milletlerarası Mal Satışları ve Garantileri Hakkında Yönerge’nin 2. maddesinin 2. paragrafındaki tanıma uyum da dikkate alınarak yeniden düzenlenmiştir (Aydoğdu, 2015, s. 113).

İkinci fıkrada, 4077 sayılı TKHK.’dan farklı olarak, internet portalındaki özelliklere aykırılık ve eşdeğerde olan malların kullanım amacını karşılamayan mallar da kapsama katılmış ve aynı zamanda 4077 sayılı TKHK.’da “niteliği etkileyen niteliğe aykırı olan” ibaresine yeni düzenlemede yer verilmemişti (Ceylan, 2015b, s. 88). Borçlar Kanunu açısından baktığımızda, eski BK m.194 böyle bir ifade içermezken, yeni TBK. m.219’da “nitelik veya niteliği etkileyen niceliğine aykırı olan” şeklinde bir ifadeye yer verilmiştir.

Üçüncü fıkrada, 1999/44 sayılı AB Yönergesi’nin 2. maddesinin 5. paragrafına uygun bir şekilde, ayıp kavramı içinde yer alan, malın gerektiği şekilde tamir edilmemesi

durumları ifade edilmiştir. Ayıbın olup olmadığı, kural olarak malın teslim edildiği ana göre belirlenmektedir. Ancak, tamirinin satıcı veya onun sorumluluğunu üzerine almak şartıyla altında başka kimselerce yerine getirildiği hallerde, malın tesliminden sonra, montajı esnasında meydana gelen sorunlar da, ayıp kavramı içine alınmıştır. Aynı zamanda tamirinin tüketicinin bizzat kendisi tarafından yapılacağına kararlaştırıldığı durumlarda, yanlış montajın satıcı tarafından verilen montaj talimatnamesine dayanıyorsa, oluşacak söz konusu ayıp malın tesliminden sonraki bir süreçte ortaya çıkmış olsa bile, malın ayıbı olarak değerlendirilip, ayıp hükümlerine tâbi olacaktır (Aslan, 2014, s. 117-118). Dolayısıyla üçüncü fıkrada belirtilmek istenen, süresi içinde teslim etmeme, teslim sırasında montaj hatası yapma, tüketicinin montajı kendi yaptığı durumlarda montaj talimatının yanlış verilmesi gibi durumlar da ayıplı mal hükmü içine girecektir.

Her ne kadar sözleşmeye aykırılık durumlar kanunda açık bir şekilde yazılmış olsa bile, bu durumların belirtilmemiş olması, sözleşmeye aykırı olduğu sonucunu değiştirmez. Başka bir deyişle söylemek gerekirse, bunların yazılmamış olması, bir eksiklik oluşturmaz.

2.1.3. Ayıplı Hizmet Kavramı

Ayıp sözcüğünün kelime anlamı, başlangıçta ayıplı malın tanımını yaparken, toplumun ahlâk kurallarına aykırı olan, utanılacak durum veya davranışı ifade ettiğini belirtmiştik. Hizmet sözcüğünün kelime anlamı da; birinin işini görme veya birine yarayan bir işi yapmaktır (Türk Dil Kurumu Türkçe Sözlük, 2011, s. 1106).

4077 sayılı TKHK.'nin, 2003 yılında 4822 sayılı Kanun ile değiştirilmeden önceki zamanda ayıplı mal ve hizmetler aynı madde üzerinde düzenlenmişti. Ancak 4822 sayılı Kanun'da ayrıma gidilerek, ayıplı mal ve hizmetler ayrı maddelerde düzenlenmiştir. Buna dayanarak 6502 sayılı TKHK.'da da, ayıplı mal ve hizmetler ayrı maddelerde yer almıştır. Ayıplı hizmetler, 6502 sayılı TKHK.'nin 13-16. maddeleri arasında yer almaktadır.

“MADDE 13 – (1) Ayıplı hizmet, sözleşmede belirlenen süre içinde başlamaması veya taraflarca kararlaştırılmış olan ve objektif olarak sahip olması gereken özellikleri taşınamaması nedeniyle sözleşmeye aykırı olan hizmettir.

(2) Hizmet sağlayıcısı tarafından bildirilen, internet portalında veya reklam ve ilanlarında yer alan özellikleri taşımayan ya da yararlanma amacı bakımından değerini veya tüketicinin ondan makul olarak beklediği faydaları azaltan veya ortadan kaldıran maddi, hukuki veya ekonomik eksiklikler içeren hizmetler ayıptır.”

Birinci fıkrada, 6502 sayılı TKHK.’ya göre ayıplı hizmetin tanımı yapılmıştır. Burada belirtmek istenen husus, bir hizmetin verilmesine dair taraflar arasında bir sözleşme yapılmışsa, bu hizmetin belirlenen tarihte verilmesi veya makul olarak ortalama bir insanın beklediği nitelikleri taşıması gerekmektedir. Aksi takdirde ayıplı hizmet gündeme gelecektir.

İkinci fıkrada, ayıplı olduğu iddia edilen bir hizmetin gerçekten böyle bir özellik taşıyıp taşımadığını değerlendirmek için bir takım ölçütlere yer verilmiştir. Burada vurgulanan iki husus, taraflarca açıkça kararlaştırılan niteliklerle zaten olması gerektiği, yani örtülü bir şekilde kararlaştırıldığı varsayılan niteliklerin, hangi şekillerde ortaya çıkabileceğini göstermektedir. Bu ifadelerde belirtilen hususlar görüldüğünde, ayıp kabul edilecektir (Aslan, 2014, s. 114).

2.1.4. Ayıplı Mal ve Ayıplı Hizmetle İlgili TKHK.’daki Düzenlemelerin Hukuki Niteliği

Tarafların aralarında yaptıkları satış sözleşmesine göre, satıcının asıl borcu, satıma konu olan malın mülkiyetini alıcıya geçirip ona teslim etmektir, alıcının borcu ise, bunun karşılığında aralarında belirledikleri satış bedelini ödemektir. Kanun koyucu, satıcının yükümlülüklerini düzenlerken teslim ve mülkiyeti geçirme borcunun yanında, teslim edilen malın ayıpsız olmasını da aramıştır (Hatemi, Serozan & Arpacı, 2002, s. 86). Aksi halde alıcı, ayıplı mal teslim eden satıcıya karşı çeşitli hukuki koruma yollarına başvurabilecektir. Bundan dolayı satıcının kanundan kaynaklanan ayıptan dolayı sorumluluk borcunun hukuki niteliği bakımından teslim ve mülkiyeti geçirme borcuna eklenmiş bir yan borç mahiyeti taşımaktadır. Başka bir deyişle, ayıptan dolayı sorumluluk borcu, satıcının malı teslim ve mülkiyeti geçirme borcunun tamamlayıcısı mahiyetindedir (Ayan, 2007, s. 15). Satıcının teslim ve mülkiyeti geçirme borcunun olmaması, aynı zamanda ayıptan dolayı sorumluluk borcunun olmaması anlamına gelmektedir (Feyzioğlu, 1980, s. 270).

Satılan malın vasfına gelecek olursak, satıcının edim yükümlülüğünün kapsamına dahil olup olmadığı konusu doktrinde tartışmalı olduğundan, parça ve çeşit borçları açısından ayrı ayrı değerlendirilmesi gerekmektedir.

Çeşit satımında satılanın niteliğinin, tarafların özel bir anlaşma yapmalarına gerek olmadan, satıcının edim yükümünün kapsamına dahil olduğu ve ayıptan doğan sorumluluğun bir kötü ifa teşkil ettiği konusunda görüş birliği (Yavuz, 2014, s. 70) bulunmaktadır.

Parça satımında ise, Kahveciye göre, satılanın niteliğinin sözleşmenin ve satıcının edim yükümlülüğünün kapsamına dahil olmadığını belirterek, ayıplı ifanın bir kötü ifa sayılmayacağını, kanundan doğan bir sorumluluk olduğu belirtilmektedir (Kahveci, 2012, s. 17-18).

Kanımcı, çeşit satımında olduğu gibi parça satımında da satılanın niteliği, sözleşmenin ve satıcının edim yükümlülüğünün kapsamına dahil olup, ayıplı ifanın kötü bir ifa olarak değerlendirilmesi gerekmektedir.

Nitelik vaadinin hukuki niteliği konusunda ise, doktrinde üç görüş ileri sürülmektedir:

Birinci görüşe göre (Oktay-Özdemir, 2007, s. 41-42) nitelik vaadinin sözleşmesel nitelikte olduğu belirtilmektedir. Bu görüşe göre nitelik vaadinden söz edilebilmesi için, satıcının sattığı şeye ilişkin olarak bazı niteliklerin olup olmadığını taahhüt etmesi karşısında alıcının da buna uygun irade beyanıyla bu taahhüdü kabul etmesi gerekir. Dolayısıyla da satıcının bu taahhüdü, icap niteliğinde alıcı tarafından kabulü ile sözleşmesel bir edim yükümü, garanti sözleşmesi niteliğinde bir hukuksal işlem oluşturur. Böylelikle nitelik vaadi, taraf iradeleriyle sözleşmenin bir hükmü haline getirilmiş olacaktır.

İkinci görüşe göre (Arslanlı, 1955, s. 269-270), nitelik vaadi tek taraflı hukuki işlem olarak kabul edilmektedir. Bu görüşü savunanlara göre nitelik vaadinin oluşabilmesi için, alıcının kabulüne gerek olmadan, satıcının nitelik vaadini içeren bir irade açıklamasında bulunması yeterlidir.

Üçüncü görüşe göre (Tunçomağ, 1977, s. 147-148) ise, nitelik vaadini TBK. m. 219 (eski BK. m.194) hükmüyle kendisine hukuki sonuç bağlanan bilgi açıklaması

niteliğinde kabul edilmektedir. Bu görüştekilere göre, nitelik vaadinde, bir kanun hükmüyle bilgi açıklamasına hukuki sonuç bağlanmaktadır. Dolayısıyla nitelik vaadi, yalnızca bir bilgi açıklaması olup sözleşmenin içeriğine dahil değildir. Sonuç olarak da nitelik vaadinden kaynaklanan sorumluluk, sözleşmesel bir sorumluluk olmayıp kanuni bir sorumluluk olduğu belirtilmektedir (Kahveci, 2012, s. 19).

Doktrinde, satım sözleşmesinin geçerli olabilmesi için bir şekil şartı koyulduğu hallerde veya tarafların kendi aralarında bir şekil şartının olacağı hususunda anlaşmış olmaları halinde bile, nitelik vaadinin, söz konusu şekle uyulmadan yapılabileceği kabul edilmektedir. Bu düşünce, yukarıda ikinci ve üçüncü görüşe göre tek taraflı hukuki işlem veya nitelik vaadinin bilgi açıklaması olarak düşünülse bile, nitelik vaadini sözleşmesel bir edim yükümü olarak kabul edenler de, şekle tabi sözleşmelerde nitelik vaadinin şekil şartına uyulmaksızın yapılmasının mümkün olduğunu kabul etmektedir (Yavuz, 1989, s. 78).

2.2. Ayıplı Mal ve Ayıplı Hizmetin Uygulama Alanı ve Türleri

2.2.1. Ayıplı Mal Ve Ayıplı Hizmetle İlgili TKHK.’daki Düzenlemelerin Uygulama Alanı

4077 sayılı Kanunda, 2003 yılında 4822 sayılı Kanun ile yapılan değişiklikten sonra Bakanlık tarafından “Ayıplı Malın Neden Olduğu Zararlardan Sorumluluk Hakkında Yönetmelik” hazırlanmıştı. Ancak bu Yönetmelikte Kanuna aykırı yönler fark edilmiş olup, bu Yönetmelikte konu sadece üretici ile imalatçının sorumluluğu yönünden ele alınmıştı. Kanunda ise imalatçının sorumluluğu, satıcının ayıplı maldan sorumluluğuna bağlanmış olup bağımsız bir şekilde ele alınmamıştı. Bu husus 6502 sayılı TKHK. açısından da aynıdır. İmalatçının sorumluluğu yeni Kanunda da bağımsız bir şekilde ele alınmamıştır (Aydoğdu, 2015, s. 115).

4077 sayılı TKHK.’da, belirtilen gayelerle mal ve hizmetlerde taraflardan birinin tüketici olduğu her çeşit tüketici işlemini kapsayacağı ifade edilmişken, 6502 sayılı Kanundaki düzenlemede, her çeşit tüketici işlemi yanında, tüketiciyi içinde barındıran uygulamalar da girmektedir. 6502 sayılı yeni Kanun’daki en fazla dikkat çekici özellik, tüketici işlemleriyle ilgili olandır. Kanunda, tüketici mahkemelerinin görev sahasına girmeyen taşıma, simsarlık, eser, sigorta, vekalet, bankacılık ve bunlara benzer sözleşmeler tüketici mahkemelerinin görev sahasına eklenmiştir. Satıcının, tüketiciyle aralarında yapacakları anlaşmadan önce, anlaşmanın kurulması esnasında ve sonrasında ticari açıdan yapılan uygulamalar da Kanuna eklenmiştir. Kanunda bu uygulamaların tanımı verilmediğinden dolayı bunların içeriği doldurulması gerekmektedir. Dolayısıyla yeni Kanunla birlikte, sözleşme dışında yer alan sorumluluğun genel olarak bu kapsama alındığı görülmektedir. Tüketiciye yönelik uygulamaların Kanunun kapsamı alanına alınması, tüketici açısından olumlu bir gelişme olup, tüketiciyi koruma bakımından isabetli bir karar verildiği söylenebilir (Ceylan, 2015b, s. 77).

6502 sayılı TKHK.'nin 8. maddesi ve devamındaki maddelerde, malların ayıplı olması halinde, tüketicilerin haklarının korunabilmesi açısından düzenlemeler getirilmiştir. Bu düzenlemeler sadece tüketici satışlarında olmayıp diğer tüketici sözleşmeleri açısından da uygulama alanı bulabilir. Ancak malın veya hizmetin ayıplı olduğu bilinerek satın alınan mallara veya verilen hizmetlere, ayıplı malın veya hizmetin sebebiyet verdiği zararlardan sorumluluğa ilişkin belirtilen Kanun maddeleri dışında, ayıplı mal veya ayıplı hizmet hükümleri uygulanmayacaktır (Ceylan, 2002/2, s. 282). Ayıplı mallar karşısında alıcının korunabilmesi açısından, 4077 sayılı TKHK.'den önce de mevcut olan bu düzenlemeler 818 sayılı BK. ve 6762 sayılı Eski TTK.'da yer alıyordu. Bunlar dışında 818 sayılı BK.'da satıcı, alıcı ile arasındaki satış sözleşmesinde, ayıptan sorumlu olunamayacağı ya da sorumluluğunu hafifletici bir koşul eklenmiş ve alıcı da bunu kabul etmişse, ayıp satıcının hilesine dayanmadığı sürece, satıcının sorumlu tutulması söz konusu değildi. Bu düzenlemeye göre, bazı satıcılar tüketicilere imzalattıkları sözleşmede, ayıba karşı sorumluluktan kurtarıcı ifadeler yer verip sorumluluktan kaçmaktaydılar. Bu gibi durumlarda tüketiciler mağdur duruma düşmekteydiler. Bunu giderebilmek için 4077 sayılı TKHK.'nin 4. maddesine, tüketiciyi etkin bir şekilde korumaya yönelik hükümler getirildi. Buna ilaveten ayrıca, 2003 yılında 4822 sayılı Kanunla TKHK.'de yapılan yeni düzenlemelerle, tüketiciye yönelik bu etkin koruma önlemleri daha da geliştirilerek tüketici lehine sonuçlar bağlanmıştı. Ancak 4822 sayılı Kanun, her ne kadar olumlu gelişmeler getirmiş olsa da, söz konusu düzenlemelerde yetersiz kaldığından dolayı, 6502 sayılı Kanun ile bu açıklık kapatılmaya çalışılmış fakat yukarıda bahsetmiş olduğumuz ayıptan sorumlu olunamayacağına dair sözleşmenin yapılması hususuna 6502 sayılı TKHK.'da da yer verilmeyip, genel hükümlerde ifade edilmiştir.. TBK.'nin 221. maddesine göre, “ayıptan doğan sorumluluk” (Gümüş, 2008, s. 96) borcunun, satıcının ağır kusuru olmadığı müddetçe, taraflar arasında anlaşma yapılarak sınırlanması veya kaldırılması ya da genişletilmesi mümkündür (Atasoy, 1997, s. 91). Ancak gerek 4077 sayılı TKHK., gerek 6502 sayılı TKHK.'nin genel gerekçesinde, gerekse TBK.'nin 221. maddesinde yasa hazırlanırken Avrupa Birliğinin benimsediği düzen dikkate alındığından, bu Kanun hükümlerinin de emredici olduğunun ve ayıba karşı sorumluluğun sözleşme ile kaldırılmasının veya sınırlanmasının mümkün olamayacağının kabul edilmesi gerekmektedir (Aslan, 2014, s. 123).

Bu konuda son olarak belirtmemiz gereken, TKHK. hükümleri, mal ve hizmet sunumu konu alan tüketici sözleşmelerinde uygulama alanı bulacak olup, bu Kanunda hüküm bulunmayan hallerde, niteliğine aykırı düşmedikçe, ayıp hakkında düzenlenen genel hükümlere gidilecektir (Aydoğdu, 2015, s. 118).

2.2.2. Ayıbın Türleri

2.2.2.1. Genel olarak

Maldaki ayıplar iki gruba ayrılmaktadır. Satıcının, tüketiciye malı satmadan önce malda bulunduğunu iddia ettiği niteliklerin malda bulunmamasından sorumluluğu söz konusu olduğu kadar; böyle bir iddiada bulunulmamış olsa dahi, malın niteliğinden kaynaklanıp hayatın normal akışına göre malda bulunması gerekli olan niteliklerin malda bulunmamasından dolayı sorumluluk olmak üzere iki gruptur. Bu durumlar, TBK.'nın 219 vd. maddeleri ile 6502 sayılı TKHK.'nın 8. maddesinin 2. fıkrasında aynen benimsenmiştir. Her iki gruptaki ayıbın da maddi, hukuki ve ekonomik ayıp olarak alt ayrımlara bölünmesi mümkündür. Bunlar dışında uygulamada imalat ayıbı, kullanma ayıbı gibi ayrımlar da vardır (Aydoğdu, 2014, s. 121). Yargıtaya göre, ayıbın ancak imalat ayıbı olması halinde satıcının sorumlu olduğunu, kullanma ayıbının varlığı halinde ise satıcının bundan sorumlu olmayacağını hükmetmiştir (Levent Kıray 2006).

2.2.2.2. Bildirilen Ayıp - Lüzumlu Vasıflarda Ayıp

TBK.'da bildirilen ayıp olarak ifade edilen ayıp türü, 6502 sayılı TKHK.'da, ayıplı mallar bakımından;

“...ambalajında, etiketinde, tanıtma ve kullanma kılavuzunda ya da reklam ve ilanlarında yer alan özelliklerden bir veya birden fazlasını taşımayan...”

şeklinde belirtilmiştir.

Ayıplı hizmetler bakımından ise;

“Hizmet sağlayıcısı tarafından bildirilen, internet portalında veya reklam ve ilanlarında yer alan özellikleri taşımayan” şeklinde ifade edilmiştir.

Malın tüketiciye teslimi esnasında, tarafların kendi aralarında kararlaştırdıkları şekilde olmaması durumunda “açıklanan özelliklerde ayıp” olarak kabul edilebilmesi mümkündür.

Bunlara benzer hususlar, 1999/44 sayılı AB Yönergesi'nin 2. maddesinin a bendinde ve 11 Nisan 1980 tarihli Milletlerarası Mal Satışları Hakkında Birleşmiş Milletler Anlaşması'nın (CISG.) 35. maddesinin 2. fıkrasının c bendinde de düzenlenmiştir. Bu düzenlemelere göre tüketiciye bir örnek gösterilmesi durumunda, satıcı, bu örnekte belirtilen bütün nitelikleri taşıyacağını garanti ettiği varsayılmaktadır. Ancak satıcı tarafından tüketiciye örnek değil de herhangi bir model sunulması durumunda, modele uygunluk tamamen benzer olmasa bile kısmi bir uygunluk yeterli kabul edilebilecektir (Baysal, 2012, s. 240 vd).

4077 sayılı Kanunda “reklam ve ilanlarında yer alan nitelik vaadi” konusu düzenlenmemiştir, fakat 4822 sayılı Kanun ve devamı olan 6502 sayılı Kanunda “reklam ve ilanlarında yer alan niteliklere aykırılık” da bildirilen niteliklerden olup, açık bir şekilde ayıp kapsamında değerlendirilmiştir. Gerek 4822 sayılı Kanunda, gerekse ardından 6502 sayılı Kanununun 61. maddesinde getirilen düzenlemeyle “reklam veren kişiler, reklamlarda yer verilen iddiaların doğru olduğunu ispatlamakla mükelleftirler” şeklinde belirtildiği üzere reklam verenler, mal veya hizmetlere ilişkin olarak reklamda belirtilen özelliklerin gerçeği yansıttığını ispatlayamadığı durumlarda bundan sorumlu olacağı ifade edilmiştir. 6502 sayılı TKHK.'nın 61. maddesinin 3. fıkrasına göre de, ayrıca satıcı, reklamda belirtilenlerin büyük bir önem taşımadığı yönünde bir iddaada da bulunamaz. Bu husus aynı zamanda aldatıcı reklam kapsamına da gireceğinden dolayı, 6502 sayılı TKHK.'nın 77. maddesinin 12. fıkrasına göre idari para cezasını da gündeme getirecektir. Örneğin, satın alınan gözlük camlarının plastik olduğu halde cam olduğunun iddia edilmesi bu duruma örnek olarak verilebilir.

TBK.'da, “lüzumlu vasıflarda ayıp” olarak ifade edilen ikinci tür ayıp da, 6502 sayılı TKHK.'nın 8. maddesinin 2. fıkrasında

“(2) teknik düzenlemesinde tespit edilen niteliğe aykırı olan; muadili olan malların kullanım amacını karşılamayan, tüketicinin makul olarak beklediği faydaları azaltan veya ortadan kaldıran maddi, hukuki veya ekonomik eksiklikler” şeklinde;

Ayıplı hizmetler bakımından ise, 13. maddenin 2. fıkrasında belirtildiği üzere

“(2) yararlanma amacı bakımından değerini veya tüketicinin ondan makul olarak beklediği faydaları azaltan veya ortadan kaldıran maddi, hukuki veya ekonomik eksiklikler içeren hizmetler” şeklinde ifade edilmiştir.

Satıcının, bu tür ayıpların malda bulunmadığını belirtmesine gerek yoktur, çünkü bu tür mallarda doğası gereği bazı özellikler bulunmaması halinde kullanımı mümkün değildir. Başka bir deyişle söylemek gerekirse, satıcı bu ayıplardan haberdar olmadığını ispat etmesi halinde dahi sorumluluktan kurtulması mümkün değildir. Örneğin, satılan bir radyonun iletkeninin sökükle olması durumunda lüzumlu niteliklerde ayıp söz konusudur.

2.2.2.3. Maddi Ayıp

Maddi ayıp, bir eşyanın kendisi gibi diğer eşyalarla karşılaştırması yapıldığında, kullanımını kaldıran veya azaltan kötü niteliklerdir (Kaya, 2015, s. 68). Bir diğer tanıma göre ise maddi ayıp, bir eşyada bulunmaması gerekip de bulunan fiziki eksikliklerdir (Edis, 1963, s. 13). Mesela örnek vermek gerekirse, malın üzerinde leke, kopukluk, kırıklık, yırtıklık, bozukluk olması hallerinde maddi ayıp vardır.

Teslim edilen bir malın, değişik durumlara göre ayıp veya esaslı hata teşkil edebilmesi mümkündür. Hatta bazı durumlarda teslim edilen malın, satılan maldan kalite bakımından farklı olması halinde, alıcının ayıptan dolayı sorumluluk hükümlerinin yanında, hata nedenine dayanarak akdın feshi hükümlerinden de yararlanabilir. Dolayısıyla da, iki ayrı dava hükmünden kaynaklanan dava haklarının birbiriyle yarışması halinde ve bunlardan birinin zamanaşımına uğraması durumunda, diğer hakkın kullanılabilmesi kabul edilmektedir (Burcuoğlu 1990, s. 89 vd.).

2.2.2.4. Hukuki Ayıp

Hukuki ayıp, satılan malın kullanılmasını ve ondan faydalanmayı sınırlandıran hukuki eksikliklerdir (Kara, 2012, s. 356). Hukuki ayıp maddi ayıptan farklı olarak, satılan malın bir özürü veya eksikliği söz konusu olmayıp, maldan yararlanılmasına engel olan

veya sınırlayan ya da kaldıran yasaklama ve sınırlamalardır (Zevkliler, 2013, s. 109). Mesela örnek olarak açıklayacak olsak, satılmış olan bir motosikletin üzerinde haciz olması halinde hukuki ayıp söz konusudur. Özel hukuk yönünden üçüncü kişilerin mülkiyet veya sınırlı ayni hakkı sebebiyle tüketicinin malının elinden alınması ise “zapta” ilişkin hükümlerin uygulanmasını gerektirmektedir. Zapt, üçüncü kişilerin eşya üzerinde sahip oldukları bir üstün hakkından kaynaklanır (Olgaç, 1977, s. 143). Bununla birlikte, alıcının gerekli dikkat ve özeni göstermesi halinde böyle bir ayıbı bilebileceği sonucuna varılabilirse, satıcının ayıptan dolayı oluşan sorumluluk borcu ortadan kalkar; ancak dürüstlük kuralı gereği alıcıdan söz konusu kuralları bilmesi beklenemiyorsa, satıcının sorumluluğu doğacaktır (Aral, 2006, s. 115).

Milletlerarası mal satışları bakımından da, satılan malların üçüncü kişilerin fikri ve sınai haklarını ihlal etmemesi gerektiği Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Antlaşması (CISG.)’nin 42. maddesinde düzenlenmiştir (Yavuz, 2014, s. 70).

2.2.2.5. Ekonomik Ayıp

Ekonomik ayıp, malın kullanma ve yararlanma olanağını azaltan ya da malın kullanma imkanı olsa bile ekonomik olarak değer kaybına neden olan özelliklerdir. Ayrıca kullanma olanağı bulunsa bile malın ekonomik değerini düşüren özelliklerdir (Aydoğdu, 2015, s. 126). Bir diğer tanıma (Aral, 2006, s. 115) göre ekonomik ayıp, satılanın, alıcının ondan beklediği geliri getirmemesi veya beklenen verimin sağlanamaması olarak ifade edilmiştir. Örneğin, bir otomobilin kaza yapmış olduğu halde yapmamış olduğunun belirtilmesi; manda sütü yerine koyun sütü teslim edilmesi gibi.

Eski BK.’nin 194. maddesinden farklı olarak, 6502 sayılı TKHK.’nin 8. ve 13. maddeleri ile TBK.’nin 219. maddesinde ayıp çeşitleri arasında, maddi ve hukuki ayıplar yanında ekonomik ayıplar da belirtilmiştir. Eski BK.’nin 194. maddesinde ekonomik ayıplar belirtilmemiş olmakla birlikte, doktrinde satıcının ekonomik ayıplardan dolayı da alıcıya karşı sorumlu tutulması gerektiği kabul edilmiştir (Edis, 1963, s. 17). Ekonomik ayıplar, bir nevi maddi ayıplar gibidir. Yani ekonomik ayıpları, maddi ayıplardan kesin olarak ayırmak zor bir husustur (Kara, 2012, s. 356). Örneğin Yarg. 13. HD.’nin vermiş

olduğu bir kararında (Kara, 2012, s. 357) “...110 Hp 80 Kw gücünde olduğu belirtilen motorun, daha sonra bilirkişi raporuyla belirtilen güçte olmadığı anlaşılmış ve bu haliyle araç ekonomik eksiklikten dolayı ayıplıdır...” şeklinde karar vermiştir.

2.2.2.6. Miktar Eksiklikleri

Miktar eksikliklerinin, TBK.’nin 219. maddesinde niteliği etkileyen nicelik eksikliklerinin de ayıp olarak kabul edilebileceği açıkça belirtilmiştir. 4077 sayılı TKHK.’da bu ifade yer almasına rağmen 6502 sayılı TKHK.’nin 8. ve 13. maddelerinde böyle bir ifadeye yer verilmemiştir. Ancak Yargıtay kararlarına (Kara, 2012, s. 357) göre, 6502 sayılı TKHK.’da böyle bir ifadenin yer almaması, niteliği etkileyen nicelik eksiklerinin tüketici işlemleri açısından ayıp sayılmayacağı anlamına gelmeyeceği yönündedir. Bunun dışında TKHK.’de eksiklik olan hallerde TBK hükümleri uygulanacaktır (Aslan, 2014, s. 121).

Miktar eksiklikleri malın ağırlığı, yüzölçümü, hacmi gibi durumlarda ortaya çıkar. Niteliği etkileyen nicelik eksiklikleri mallar açısından olduğu gibi, hizmetler açısından da niteliği etkileyen nicelik aykırılıkları ayıp sayılmaktadır. Örneğin düğün organizasyonu düzenlemekte olan bir düğün salonunda, düğün günü beş çeşit yemek verileceği söylendiği halde dört çeşit yemek verilmesi, niteliği etkileyen bir nicelik eksikliği olarak kabul edilmektedir (Tandoğan, 1985, s. 121).

Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Antlaşması (CISG.)’nın 35. maddesine göre, satılan malda miktar eksikliği olması halinde, malın ayıplı olduğu kabul edilecek olup ayıba ilişkin hükümlerdeki hukuki rejme bağlanacağı ifade edilmektedir (Yavuz, 2012, s. 70).

3.AYIPLI MAL VE AYIPLI HİZMETTE SORUMLU OLMA ŞARTLARI

3.1. Satıcı ve Sağlayıcının Ayıptan Doğan Sorumluluk Borcunun Şartları

3.1.1. İfa

3.1.1.1. Genel Olarak

İfa, tarafların aralarında bir sözleşme yapmasıyla birlikte gündeme gelmektedir. Herşeyden önce, alacaklının ifa talep edebilmesi için, ortada geçerli bir borç ilişkisi olması gerekir. Borcu doğuran hukuki işlemin geçersiz olması, ifanın talep edilemez olduğunu göstermektedir.

TKHK.'nın 3. maddesinde belirtilen tüketici işlemlerinin konusunu oluşturabilecek her türlü mal ve hizmetin ifasının geçerli olabilmesi için Türk Medeni Kanun'da ve TBK.'da öngörülen geçerli ifa şekilleri, 6502 sayılı TKHK.'da da aynen geçerli olacaktır. Türk Medeni Kanun'da belirtildiği üzere, menkul mallarda satımdan doğan asli borcun yerine getirilebilmesi için menkul malın zilyetliğinin karşı tarafa devredilmiş olması gerekir. Zilyetliğin karşı tarafa devri de fiili teslim şeklinde yapılabileceği gibi, fiili hakimiyeti temin edecek vasıtaların teslimi veya eşyanın hak sahibinin hakimiyet sahasına dahil edilmesiyle yapılabilmesi mümkündür. Bunlar dışında kısa elden teslim, hükmen teslim gibi değişik şekillerde de eşyanın karşı tarafa devri mümkündür (Aslan, 2014, s. 124).

818 sayılı eski BK. ve 6098 sayılı TBK. ile 4077 sayılı TKHK.'da, satılan malda ortaya çıkan ayıplardan dolayı satıcının sorumlu tutulabilmesi için bir takım maddi ve şekli koşulların gerçekleşmesi gerekiyordu (Ceylan, 2002/2, s. 276). Ancak 6502 sayılı TKHK., tüketici lehine bir düzenlemeye giderek, şekli koşullardan olan muayene ve ihbar külfetini kaldırmıştır (Aral, 2006, s. 122).

6502 sayılı TKHK.'da hüküm bulunmayan hallerde, niteliğine aykırı düşmediği müddetçe TBK'daki genel hükümler devreye girecektir. Ancak 6502 sayılı TKHK.'da

muayene ve ihbar külfeti kaldırıldığından, TBK.'da alıcı bakımından geçerli olan muayene ve ihbar külfetinin tüketicisi için de geçerli olacağı söylenemez (Aydoğdu, 2015, s. 141).

3.1.1.2. Başka Şeyin Teslimi

Alıcının, satım sözleşmesine dayanarak, satıcıdan teslim aldığı malın, istediği mal değil de başka bir mal olması halinde, bunun ayıplı bir mal olarak nitelendirilip nitelendirilemeyeceği hususu önemli sorun teşkil etmektedir. Alacaklı, sözleşme konusu olmayan bir malın teslimini kabul etmek zorunda değildir (Edis, 1963, s. 11). Ancak borç, türüyle belli bir borç olması durumunda ise, alacaklı, türüyle belli Őeyden borçlu bulunulan miktarı kabul etmek zorundadır (Aslan, 2014, s. 125).

Satılan Şey yerine tamamen başka çeşit bir Şey verilmesi halinde uygulanacak hükümler açısından farklılık arz etmektedir. Bu konu doktrinde tartıŐmal konular arasında yer almakla birlikte, değerlendirmesi, parça ve çeşit satımlarına göre, ileride ayrı ayrı olarak değerlendirilecektir. Türk-İsviçre, Fransız, İtalyan hukuklarındaki baskın olan görüşe göre, sözleşmede kararlaŐtırılanın dışında bir Şeyin teslim edilmesi halinde, ifanın yapılmamış olacağı ve genel temerrüt hükümlerinin uygulanması gerektiği savunulmaktadır. Alman hukukunda ise, farklı olan malın, alıcının kabul edemeyeceği kadar büyük olması Şartıyla ifanın yapılmamış olacağı kabul edilmektedir (Burcuoğlu, 1990, s. 126).

3.1.2. Satılan Malın veya Hizmetin Ayıplı Olması

3.1.2.1. Genel Olarak

Satıcının, alıcı ile yaptıkları sözleşme gereği teslim ettiği malın veya sağlanan hizmetin ayıplı olmaması gerekir. Satın alınan malın veya sağlanan hizmetin ayıplı çıkması durumunda, tüketicisi lehine tanınan bazı haklar bulunmaktadır. Tüketicisi, bu haklarını kullanabilmesi için satın almış olduğu malın ayıplı olarak teslimi veya sunulan hizmetin ayıplı olarak sağlanmış olması gerekmektedir. Ayıp deđerliŐik Şekillerde ortaya çıkabilir. Ayıp, vaad edilmiş vasıflardaki bir eksiklikten olabileceği gibi, malın idari ve teknik

düzenlemesinde belirlenen vasıflardaki eksiklikten veya malın niteliğinden kaynaklanan bir eksiklikten doğmuş olması mümkündür.

Malda yer alan ayıpların hangi aşamada bulunması gerektiği de önemli konulardan biri sayılır. TBK'daki düzenlemeye göre, mal veya hizmetteki ayıbın önemli olması gerektiği belirtildiği halde, 6502 sayılı TKHK'da ayıbın önemli olması aranmamıştır.

Malın satışı anında, malın üzerindeki ayıpların tüketici tarafından bilindiği veya bilinmesi gerektiği hallerde, uygulanacak hükümler açısından farklılık arz etmektedir (Aslan, 2014, s. 121).

3.1.2.2. Zikir ve Vaat Edilen Vasıfların Yokluğu

Satıcı, sattığı malda veya sunduğu hizmette bazı vasıfların bulunduğunu veya bulunmadığını belirtmesi halinde, bunlardan dolayı alıcıya karşı sorumludur. Vasıf vaadi, satıcının, alıcıya sattığı malın olumlu vasıflara sahip olduğunu ve olumsuz niteliklerinin bulunmadığını ileri sürmesidir (Aral, 2006, s. 125). Satıcı tarafından yapılan bu zikir ve vaat, sözleşme esnasında yazılı ya da sözü olarak yapılabileceği gibi zımnen ya da açık bir şekilde malın etiketinde, üzerinde veya müşterilerin bu ibareyi açık bir şekilde görebileceği tarzda yapılabilmesi de mümkündür (Aslan, 2014, 127-128). Buradaki maddi şartın gerçekleşebilmesi için, satıcı, bu konuda söz vermiş ve bu söz vermenin ciddi biçimde yapılmış olması gerekir. Örneğin, satıcının sattığı cep telefonun daha önce hiç kullanılmamış ve onarılmamış olduğunu önceden alıcıya belirtmesi durumunda zikir ve vaat edilen vasıfların yokluğu söz konusu olacaktır. Ancak, satıcının mallarını övmek için alıcıya karşı söylediği sözler, kural olarak söz verilen özellikler biçiminde değerlendirilmesi mümkün değildir. Bunun dışında ayrıca, satılarda bazı özelliklerin var olduğunun bildirilmesi bir garanti taahhüdü niteliğinde değerlendirilemez (Zevkliler, 2013, s. 117)

Satıcının belirttiği niteliklerden sorumluluğun hukuki niteliği ile ilgili; sözleşmesel sorumluluk, tek taraflı hukuki işlem sorumluluğu (tek taraflı garanti taahhüdü) (Erlüle, 2004, s. 430 vd.) ve kanundan doğan sorumluluk olmak üzere değişik görüşler bulunmaktadır. Ancak baskın olan görüşe göre, satıcı malın özelliklerini bildirmekle tasavvur açıklamasında bulunup, bu tasavvur açıklamasına satıcının sorumluluğu

sonucunu bağladığından, söz konusu sorumluluğun kanundan doğan bir sorumluluk olduğu yönündedir (Yavuz, 2014, s. 76).

Alıcının, ayıptan doğan sorumluluk borcundan doğan seçimlik haklarının hukuki niteliği de, satıcının kendisi tarafından belirtilen niteliklerden sorumluluğunun hukuki niteliğinin ne olduğu konusunda olduğu gibi tartışmalı bir konudur. Buradaki tartışma konusu, alıcının sahip olduğu seçimlik haklarının yenilik doğuran bir hak mı, yoksa tarafların anlaşmasıyla gerçekleşen seçimlik bir talep mi olduğu yönündedir. Sözleşmeden dönme ve bedelin indirilmesi seçimlik hakları mahiyetinden anlaşıldığı üzere yenilik doğuran haklardır. Bu haklar kullanılmakla tükenirler (Oğuzman ve Barlas, 2015, s. 128). İstisnai durumlar dışında bu hakların kullanımından vazgeçmek olmaz. Buna karşın diğer iki seçimlik hak olan onarım ve yenisi ile değiştirme hakları, sözleşmenin aynen ifasına hizmet eden taleplerdir (Buz, 2005, s. 170). Buna aksi yönde olan görüşler (Yavuz, Acar & Özen, 2012, s. 81) de vardır. Ancak, bu konudaki baskın olan görüşe göre, seçimlik hakların yenilik doğuran bir hak olduğu ve aynı zamanda satıcıya karşı yapılan tek taraflı bir irade beyanıyla kullanıldığından, söz konusu sorumluluk tek taraflı hukuki işleminden doğan bir sorumluluk olduğu yönündedir (Aral, 2006, s. 132).

3.1.2.3. İdari ve Teknik Düzenlemesine Aykırılık

Malların teknik düzenlemesinde belirtilen niteliklere aykırılık, 6502 sayılı TKHK.'nın 8. maddesinin 2. fıkrasındaki hükme göre, ayıplı mal olarak kabul edilmiştir. Teknik düzenleme, 29.06.2001 tarihli 4703 sayılı Ürünlere İlişkin Teknik Mevzuatın Hazırlanması ve Uygulanmasına Dair Kanunda yer almaktadır (Aslan, 2014, s. 128). Söz konusu Kanunun, "Tüketici Ürünleri" altbaşlığı altında düzenlenen 76. maddenin 3. ve 4. fıkrasına bakacak olursak;

MADDE 76 – "(3) Tüketici ürünleri ile tüketiciye sunulan hizmetler; can ve mal güvenliğine ve çevreye zarar vermemeli, uygulanması zorunlu her türlü idari ve teknik düzenlemeye uygun olmalıdır."

"(4) Bakanlık sorumlu olduğu tüketici ürünlerinin piyasa gözetimi ve denetimini Ürünlere İlişkin Teknik Mevzuatın Hazırlanması ve Uygulanmasına Dair Kanun Hükümlerine göre yerine getirmekle görevlidir."

"Test, Muayene ve Analizler" altbaşlıklı 81. maddenin 2. fıkrasına göre;

MADDE 81 - “(2) Test ve muayene sonuçlarının ilgili idari ve teknik düzenlemesine aykırı çıkması halinde buna ilişkin tüm giderler üretici veya ithalatçıdan Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümlerine göre tahsil olunur. Tahsil olunan test ve muayene ücretleri bütçeye gelir kaydedilir.”

Dolayısıyla yukarıda belirtilen bu kurallara aykırılık oluşturması durumunda, mal, ayıplı sayılacaktır. Ayıbın önemli olması da gerekmeyp yalnızca söz konusu düzenlemeye aykırılık oluşturması, seçimlik hakları kullanmak açısından yeterli bir nedendir (Kara, 2012, s. 358).

3.1.2.4. Lüzumlu Niteliklerin Eksikliği

Genelde satıcı ile alıcı arasında satış konusunda bir sözleşme yapılırken, satıcı, malın nitelikleri hakkında açık bir şekilde vaatlerde bulunmayıp, alıcı tarafından söz konusu malda gerekli olan niteliklerin var olduğu kabul edilmektedir. Lüzumlu nitelik, herhangi bir malın satın alınması amacına uygun olarak kullanılabilmesini sağlayan niteliklerdir. Satıcı, bu niteliklerin eksikliğini bilmesede dahi bunlardan sorumludur.

TBK.’nin 219. maddesinde belirtildiği üzere satıcı, malın değerini veya ondan beklenen yararları kaldıran ya da önemli derecede azaltan ayıplardan da sorumlu tutulmuştur. 6502 sayılı TKHK., TBK.’da olduğu gibi, tüketici tarafından makul olarak beklenen yararları azaltan veya tamamıyla ortadan kaldıran eksiklikleri ayıp olarak saymıştır. 6502 sayılı TKHK. ve TBK. arasında bu konuda tek fark, TBK., malın değerinin azalması koşulunu getirmişken, 6502 sayılı TKHK.’da böyle bir düzenlemeye gidilmemiştir.

Tüketicinin bir malı satın alırken ya da bir hizmetten yararlanırken, o malın ya da hizmetin kendisine ne gibi yararlar getireceği hususu tespit edilmesi gerekir. Bu yararlar, tüketicinin kendisi tarafından tek taraflı olarak düşündüğü yararlar değildir. Tüketicinin satın aldığı maldan veya yararlandığı hizmetten beklediği yararın ne olduğu, satıcıyla kendisi arasında yaptıkları ortak niyet ve amacından anlaşılması gerekir. Tarafların ortak niyetlerinin tespiti, her zaman kolay olan birşey olmayıp, burada araştırılması gereken husus, satın alınan malın veya sunulan hizmetin tahsisi bakımından varılmak istenen gayedir. Mesela, laptopu soğutmak için alınan, altına koyulan plastik cihazın soğutma özelliğinin olduğu konusunda uyuşma olduğu kabul edilmektedir (Aslan, 2014, s. 130).

3.1.2.5. Ayıbın Olması Gereken An

Satıcının ayıptan veya hizmetten dolayı sorumlu tutulabilmesi için, öncelikli olarak ayıplı malın veya ayıplı hizmetin hangi anda olması gerektiğinin tespit edilmesi gerekir. Hem 6502 sayılı TKHK., hem de TBK'da ayıbın malda bulunması gereken anı "tüketiciye teslim edildiği an" olarak belirlemiştir. Burada ayıbın malda bulunması gereken an demekle, ayıbın fark edilmesi hususu aynı şeyler değildir. Mesela ayıp teslim anında var olduğu halde ileriki bir zamanda ortaya çıkmış ve fark edilmiş olabilir. Bu durum sorumluluk açısından herhangi bir değişiklik yaratmamaktadır (Aslan, 2014, s. 131).

Hizmetler açısından baktığımızda da sunulan hizmet her ne ise derhal kontrol edilip var ise ayıplarının tespit ettirilmesi gerekmektedir.

1999 tarihli AB Yönergesinde ayıbın bulunması gereken an konusunda, 2. maddenin 1. fıkrasında ve 3. maddenin 1. fıkrasında, 6502 sayılı TKHK. ve TBK.'da olduğu gibi "**malın teslim edildiği an**" olarak belirtilmiştir. Ancak teslimin tam olarak ne zaman olacağı hususunda net bir ifade bulunmamaktadır. Malın tüketiciye doğrudan değil de herhangi bir nakliyeciyi aracılığıyla gönderilmesi durumunda, satıcının malı hangi aşamada teslim etmiş kabul edileceği konusunda açıkça ve net bir düzenleme bulunmamaktadır. 2011 tarihli AB Tüketici Hakları Yönergesi'nin 20. maddesine baktığımızda; " **taraflar arasında aksine bir sözleşme yapılmadığı sürece, tüketici satım sözleşmelerinde kural satıcının götürme borcu bulunmaktadır**" ifadesi yer almaktadır. Dolayısıyla bu hükümden anlaşılacağı üzere satıcı, malın tüketiciye teslimi anına dek mala gelebilecek bütün zararlardan sorumlu olacaktır (Atamer ve Baş, 2014, s. 27).

Ayıp, yarar ve hasarın alıcıya geçmesinden sonraki süreçte ortaya çıkması halinde, evvelce mevcut sebeplerden ileri gelmedikçe satıcıyı sorumlu kılmayacaktır (Yavuz, 2014, s. 70). Örnek olarak vermemiz gerekirse, kurban bayramında satılan bir hayvanın, satılmadan önceki süreçte hasta olup da satıldıktan sonra bu hastalıktan dolayı sakat kalması halinde satıcının bundan sorumluluğu doğar. Buna karşılık satılan sebzeler yarar ve hasarın geçmesinden sonraki süreçte normal sürenin geçmesiyle çürümesi halinde satıcı, ayıptan dolayı sorumlu olmayacaktır.

6502 sayılı TKHK.'nin "Ayıplı Mal" altbaşlıklı 8. maddesinin 1. fıkrası, TBK.'nin "Yarar ve Hasar" altbaşlıklı 208. maddesi ile 1999/44 sayılı AB Yönergesi'nin "Akde Uygunluk" altbaşlıklı 2. maddesinin 1. fıkrası ve "Tüketicinin Hakları" altbaşlıklı 3. maddesinin 1. fıkrasında aynı yönde düzenlemeler bulunmaktadır.

6502 sayılı TKHK. MADDE 8 – "(1) Ayıplı mal, tüketiciye teslimi anında, taraflarca kararlaştırılmış olan örnek ya da modele uygun olmaması ya da objektif olarak sahip olması gereken özellikleri taşımaması nedeniyle sözleşmeye aykırı olan maldır."

TBK. MADDE 208 – "(1) Kanundan, durumun gereğinden veya sözleşmede öngörülen özel koşullardan doğan ayırık haller dışında, satılanın yarar ve hasarı; taşınır satışlarında zilyetliğin devri, taşınmaz satışlarında ise tescil anına kadar satıcıya aittir.

(2) Taşınır satışlarında, alıcının satılanın zilyetliğini devralmada temerrüde düşmesi durumunda zilyetliğin devri gerçekleşmişçesine satılanın yarar ve hasarı alıcıya geçer.

(3) Satıcı alıcının isteği üzerine satılanı ifa yerinden başka bir yere gönderirse, yarar ve hasar, satılanın taşıyıcıya teslim edildiği anda alıcıya geçer."

1999/44 sayılı Yönerge, MADDE 2 – "(1) Satıcı tüketiciye satım sözleşmesine uygun mallar teslim etmek zorundadır."

MADDE 3 – "(1) Satıcı, tüketiciye karşı, malların teslim edildiği tarihte varolan her türlü akde uygunluk noksanlığından sorumlu olacaktır."

3.1.2.6. Ayıbın Önemi

Ayıbın önemli olması demek maddi, hukuki ya da ekonomik ayıp türlerinden herhangi biri olarak meydana gelen ve malın tüketici tarafından kullanımını önemli derecede azaltan veya tamamıyla ortadan kaldıran bir defonun bulunmasıdır. TBK.'nin 219. maddesinde, ayıbın eşyanın değerini veya faydalarını "önemli" derecede azaltması durumunda, satıcının bundan sorumluluğunun doğacağı belirtilmiştir. Bu hükümden anlaşılacağı üzere, satıcının, malın veya hizmetin vasıflarındaki bir eksiklikten dolayı sorumlu tutulabilmesi için, söz konusu ayıbın veya hizmetin önemli bir ölçüde olması aranmaktadır. Ayıbın, tüketici tarafından malın kullanma halini ortadan kaldıracak veya malın değerini önemli ölçüde azaltacak derecede büyük olması gerekir. Ayıbın hangi ölçüde olduğu tespiti yapılırken, alıcının kendi değerlendirmesi değil, Medeni Kanunumuzun 2. maddesinde düzenlenen dürüstlük ilkesi göz önüne tutulur. Mesela, maldaki değer veya elverişliliğin azalması halinde, meydana gelebilecek eksiklikten

dolayı taraflar arasındaki akdin yapılmaması veya malın fiyatının daha az olarak değerlendirilmesi gibi ölçütler dikkate alınmaktadır (Bilge, 1971, s. 77).

TBK.'nin 219. maddesi iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde “satıcı, alıcıya karşı herhangi bir surette bildirdiği niteliklerin satılarda bulunmaması sebebiyle sorumludur” ifadesiyle belirtilmişken, ikinci bölümde “nitelik veya niteliğini etkileyen niceliğine aykırı olan, kullanım amacı bakımından değerini ve alıcının ondan beklediği faydaları ortadan kaldıran veya önemli ölçüde azaltan maddi, hukuki ya da ekonomik ayıpların bulunmasından da sorumludur” ifadesi yer almaktadır. Birinci bölüm, “zikir ve vaat edilen vasıfları” ikinci bölüm ise, “lüzumlu vasıfları” belirtmektedir. Birinci bölümde belirtilen zikir ve vaat edilen vasıfların eksikliği konusunda, bu eksikliklerin önemli olması aranmamışken, ikinci bölümde yer alan lüzumlu vasıfların önemli olması gerektiği tarif edilmiştir.

TBK.'nin 219. maddesinde, ayıbın önemli olması gerektiğinden bahsetmiştik. Buna karşılık, 6502 sayılı TKHK.'nin 8. ve 13. maddelerine baktığımızda ayıbın önemli olması aranmadığı görülmektedir. TBK.'nin uygulaması açısından, hangi ayıpların önemli hangilerinin önemsiz olduğu konusu tartışmalara neden olduğundan, 6502 sayılı TKHK.'da, tüketici lehine bir düzenlemeye giderek, gerek malın değeri gerekse malın kullanımından kaynaklanan her türlü eksiklik ayıp kavramı içine alınmıştır (Aslan, 2014, s. 132).

Bu hususta verilmiş olan bir Yargıtay kararına değinecek olursak, tüketicinin evinde kullanmak üzere satın aldığı mobilyaların kabarması sonucunda bedel iadesi isteyen davacının bu talebinin, sözleşmeden dönme anlamına geldiğinden Yargıtay'ın bedel iadesine karar verdiği görülmüştür (Aslan, 2014, s. 134).

Alıcının satın aldığı malı ne amaçla kullanacağı taraflar arasındaki ortak niyetlerinden; bu anlaşılamadığı takdirde, işlerde yaygın görüşlerden çıkarılabilir. Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Antlaşması (CISG.)'nin 35. maddesinin 2. fıkrasının b bendine göre,

“Millelerarası mal satışlarında, alıcıya teslim edilen malların, satış sözleşmesinin kurulması esnasında alıcı tarafından bildirilen özel kullanım amacına uygun olması gerektiği” belirtilmiştir.

Bu uygunluk sağlanamadığı takdirde, satıcının sözleşmeyi ihlalden dolayı, alıcı, söz konusu sözleşmenin 45-52. maddeleri arasında düzenlenen hukuki imkanlardan faydalanabilir. Satım sözleşmesinin kurulması esnasında, satın alınan malların hangi gayeyle kullanılacağı konusunda satıcıya herhangi bir bildirimde bulunulmamışsa, mallar aynı çeşitten rutin olarak özgülünen kullanım gayesine uygun olması gerektiği kabul edilmiştir (Yavuz, 2014, s. 71).

3.1.2.7. Ayıbın Görünür Olmaması

Satılan malın veya sunulan hizmetin ayıplı olarak değerlendirilebilmesi için bir diğer koşul da ayıbın görünür olmaması gerekir. Bu kural, TBK.'nin "Alıcının Bildiği Ayıplar" altbaşlıklı 222. maddesinde, 6502 sayılı TKHK.'nin "İspat Yükü" altbaşlıklı 10. maddesinin 2. ile 3. fıkrasında ve 1999/44 sayılı Yönergenin "Akde Uygunluk" altbaşlıklı 2. maddesinin 3. fıkrasında benzer şekilde düzenlendiği görülmektedir. Bu hükümlere bakacak olursak;

TBK. MADDE 222 – "(1) Satıcı, satış sözleşmesinin kurulduğu sırada alıcı tarafından bilinen ayıplardan sorumlu değildir."

(2) Satıcı, alıcının, satılanı yeterince gözden geçirmekle görebileceği ayıplardan da ancak böyle bir ayıbın bulunmadığını ayrıca üstelenmişse sorumludur. Bunların dışındaki ayıplara karşı tüketicinin seçimlik hakları saklıdır."

6502 SAYILI TKHK. MADDE 10 – "(2) Tüketicinin, sözleşmenin kurulduğu tarihte ayıptan haberdar olduğu veya haberdar olmasının kendisinden beklendiği hallerde, sözleşmeye aykırılık söz konusu olmaz.

(3) Satışa sunulacak ayıplı mal üzerine ya da ambalajına, üretici, ithalatçı veya satıcı tarafından tüketicinin kolaylıkla okuyabileceği şekilde malın ayıbına ilişkin açıklayıcı bilgiyi içeren bir etiket konulur. Bu etiketin tüketicie verilmesi veya ayıba ilişkin açıklayıcı bilginin tüketicie verilen fatura, fiş veya satış belgesi üzerinde açıkça gösterilmesi zorunludur. Teknik düzenlemesine uygun olmayan ürünler ise hiçbir şekilde piyasaya arz edilemez. Bu ürünlere, Ürünlere İlişkin Teknik Mevzuatın Hazırlanması ve Uygulanmasına Dair Kanun ve ilgili diğer mevzuat hükümleri uygulanır."

1999/44 sayılı Yönerge MADDE 2 – "(3) Akdin imzalandığı tarihte tüketici akde uygunluk noksanlığından haberdarsa, ya da makul şartlarda haber olmaması mümkün değilse, ya da akde uygunluk noksanlığı tüketici tarafından temin edilen malzemelerden kaynaklanıyorsa, bu maddenin amaçları bakımından, bu gibi durumlar bir akde uygunluk noksanlığı sayılmayacaktır."

6502 sayılı TKHK.'nin 10. maddesinin 2. fıkrasına göre, alıcının sorumluluktan kurtulabilmesi için yalnızca ayıbı bilmesi yeterli olmayıp, ayrıca, bu ayıptan dolayı

ortaya çıkabilecek sonuçları da biliyor olması aranmıştır. Örneğin, yk taşması için alınan dört tekerlekli bir el arabasının, tekerleklerinden biri bozuk olduğunu bilmek yeterli değildir. Aynı zamanda bunun tamir edilemeyecek durumda olduğunun da bilinmesi gerekmektedir.

TBK.'nın 222. maddesinin 2. fıkrasında, alıcı, söz konusu ayıbı bilmekle birlikte, satıcı tarafından bu ayıplarla ilgili olarak kendisine bir teminat verilmesi halinde, bu ayıplardan da sorumlu olmaktadır. TBK.'nın 222. maddesine göre, alıcıya, satılanı yeterli derecede muayene etme külfeti yüklemiştir. Alıcı, satın aldığı malı dikkatli bir şekilde bakıp görebileceği ayıplar nedeniyle, satıcıya başvurma hakkı bulunmamaktadır. Ancak bu kuralın uygulanabilmesi için alıcının, sözleşme yapılmadan önce, satın aldığını muayene etmesi gerekmektedir. Tarafların kendi aralarında aksine bir sözleşme olmadığı müddetçe, alıcının satın sözleşmesinden önce malı muayene külfeti bulunmamaktadır (Aslan, 2014, s. 134).

Tüketicinin, sözleşmenin kurulması esnasında ayıbı bildiği veya ayıptan haberdar olduğunu ispat yükümlülüğü satıcıya aittir. Satıcının, bunu ispat etmesi halinde ayıptan söz edilemeyecek olup, sözleşmeye aykırılıktan dolayı sorumluluk doğmayacaktır. Ancak satıcının bunu ispatlayamadığı durumlarda, sözleşmeye aykırılıktan dolayı, ayıp hükümlerine göre satıcının sorumluluğu gündeme gelecektir (Aydoğdu ve Kahveci, 2014, s. 159vd.) (ağlayan, 2010, s. 16).

4077 sayılı TKHK.'nın 4. maddesinin 5. fıkrasında da “ayıplı olduğu bilinerek satın alınan mallar” kapsama dahil edilmemiştir (Ceylan, 2002, s. 275). 6502 sayılı TKHK. ise daha geniş bir düzenlemeye giderek, ayıplı olduğu bilinerek satın alınan mallar dışında, tüketicinin ayıptan haberdar olmasının kendisinden beklendiği durumlar da dahil edilmiştir. Bu ifadenin temelinde 1999/44 sayılı AB Yönergesinin 2. maddesinin 3. fıkrası yatmaktadır. Tüketicinin haberi dahilinde olan ayıplar dışında olan bir ayıp, daha sonraki bir süreçte meydana gelmesi durumunda, satıcının sorumluluğunun devam edeceği ifade edilmiştir. Bu kural, 6502 sayılı TKHK.'nın 10 maddesinin 2. fıkrasında açık bir şekilde düzenlenmiştir (Atamer ve Baş, 2014, s. 28). Malın ayıplı olduğu bilinerek satın alınması halinde, satıcının sorumluluğu yoluna başvurulması mümkün olmadığından, 6502 sayılı TKHK.'nın 11. maddesinde tanınmış olan seçimlik haklar da

kullanamaz. Ancak 6502 sayılı TKHK.'nın 10. maddesinin 3. fıkrasında, teknik düzenlemeye aykırı olan mallar bakımından durum değişiktir. Bu hükme göre, teknik düzenlemesine uygun olmayan mallar hiçbir koşulda satılamaz. Bu ürünlere, “Ürünlerle İlişkin Teknik Mevzuatın Hazırlanması ve Uygulanmasına Dair Kanun ve ilgili diğer mevzuat hükümleri uygulanır” denilmektedir (Ceylan, 2015a, s. 28-29). Bu hükme rağmen teknik düzenlemesine aykırı malların piyasaya sunulması halinde ve hatta tüketicinin bilmesi açısından, üzerinde etiket konulup fişinde gösterilse dahi, defolu bir şekilde satılırsa, satıcı sorumluluktan kurtulamaz (Yavuz, 2014, s. 72).

Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Antlaşması (CISG.)'nin 35. maddesinin 3. fıkrasında da bu konuda bir hüküm bulunmaktadır. Bu hükme göre;

“(3) Malların kullanıma elverişli olmamasından ötürü satıcının sorumlu tutulabilmesi için, alıcı, söz konusu elverişsizliği bilerek veya bilmemesi mümkün olmayarak satım sözleşmesini kurmamalıdır.” şeklinde ifade edilmiştir.

Tüketicinin ayıbı bilmesi demek, satın almış olduğu maldaki maddi, hukuki ya da ekonomik ayıplardan birinden haberdar olması anlamına gelmektedir. Tüketicinin ayıptan haber olduğu konusunda bir takım varsayım ve kuşklara dayanarak, tüketicinin ayıbı bildiği ileri sürülemez (Aydoğdu, 2015, s. 154).

3.1.2.8. Muayene ve Ayıbın İhbarı

6502 sayılı TKHK.'da, tüketiciye malı muayene yükümlülüğü içeren herhangi bir hüküm bulunmamakla birlikte, önceki kanunda yer alan ihbar yükümlülüğü de yeni düzenlemeyle birlikte kanundan kaldırılmıştır (Aslan, 2014, s. 137). 4077 sayılı TKHK.'da muayeneden bahsetmezken, ayıbın 30 günlük süre içerisinde ihbar edilmesi gerektiğinden söz edilmekteydi. Ayıbın ihbar edilebilmesi için de genel hükümler çerçevesinde muayene külfetinin de olması gerektiğinden, burada kıyasen TBK. hükümlerinin uygulanması gerektiği kabul edilmekteydi. Ancak 6502 sayılı TKHK.'nın yürürlüğe girmesiyle birlikte, muayene ve ihbar külfeti konusunda tüketici lehine bir düzenlemeye gidilerek ortadan kaldırılmıştır (Aydoğdu, 2015, 162-163).

6502 sayılı TKHK.'nın 11. maddesinde belirtilen seçimlik hakları kullanabilmek için ihbar yükümlülüğünün kaldırılmasının nedeni, 1999/44 sayılı AB Yönergesidir. Ancak 6502 sayılı yeni TKHK 'da muayene ve ihbar yükümlülüğü her ne kadar kaldırılmış olsa da, tüketici, seçimlik haklarını kullanabilmesi için, ayıbı iki yıllık zamanaşımı süresi içerisinde farketmediği anda, satıcıya başvurması gerekir. Ancak ayıp, çok erken bir süre içerisinde fark edilmiş olmasına rağmen tüketici, iki yıllık zamanaşımı süresi var düşüncesiyle seçimlik haklarını uzun bir süre kullanmamış olması halinde, satıcının, Medeni Kanununun 2. maddesinin 2. fıkrasında belirtilen hakkın kötüye kullanılması itirazıyla karşılaşabilmesi olanaklıdır. Tüketicinin söz konusu zamanaşımı süresi içerisinde, karşı tarafa ayrıca hangi seçimlik hakkını kullanmak istediğini belirtmesinin, 4077 sayılı TKHK.'da olduğu gibi 6502 sayılı TKHK.'da da gerek görülmemiştir.

Muayene ve ihbar külfeti konusunda (Aral, 2006, s. 124) TBK.'ya bakacak olursak, TBK.'nın 223. maddesinde bu konuda hüküm getirilmiştir. Bu hükme göre;

“(1) Alıcı devraldığı satılanın durumunu işlerin olağan akışına göre imkan bulur bulmaz gözden geçirmek ve satılana satıcının sorumluluğunu gerektiren bir ayıp görürse, bunu uygun bir süre içinde ona bildirmek zorundadır.

(2) Alıcı gözden geçirmeyi ve bildirimde bulunmayı ihmal ederse, satılanı kabul etmiş sayılır. Ancak satılana olağan bir gözden geçirmeyle ortaya çıkarılmayacak bir ayıp bulunması halinde bu hüküm uygulanmaz. Bu tür bir ayıbın bulunduğu sonradan anlaşılırsa, hemen satıcıya bildirilmelidir; bildirilmezse satılan bu ayıpla birlikte kabul edilmiş sayılır.”

TBK., tüketiciye bir ihbar yükümlülüğü getirmiştir. Satın aldığı malı teslim alan alıcı, malı derhal gözden geçirip kontrolünü yaptıktan sonra, mal üzerinde bir ayıp görmesi halinde, bunu uygun bir zamanda satıcıya bildirmek zorundadır. Kanun koyucu burada, ilk fırsatta muayene şartını getirmiştir. İhbar için ise, herhangi süre belirlenmemiş olup, uygun bir zamanda denilerek yetinilmiştir. Kanun koyucunun “uygun bir zaman” (Ceylan, 2014, s. 177) ifadesi ile ihbar süresinin belirlenmesini hakim takdir yetkisine bıraktığından, değişik olaylara göre farklılık arz edecektir (Zevkliler, 2013, s. 122). Ancak ayıp, ilk bakışta gözle görülemeyecek türden bir ayıpsa, başka bir deyişle söylemek gerekirse gizli bir ayıp söz konusuysa eğer, bu durumda ayıp anlaşıldığı anda ihbar edilmesi gerekmektedir. Aksi takdirde mal, bu hali ile kabul edilmiş sayılacaktır.

TBK. tüketiciye, malı ilk fırsatta gözden geçirip muayene etme külfetini yüklediği halde 6502 sayılı TKHK., tüketiciye böyle bir muayene külfeti yüklememiştir. 6502 sayılı

TKHK., tüketici lehine bir düzenlemeye giderek, TBK'nın getirmiş olduğu muayene külfetini ortadan kaldırmıştır. Tüketici malı kullanmaya başladıktan sonra, malın ayıplı olduğunu farkederse, bunu satıcıya ihbar etmesine gerek olmayacaktır. Ancak tüketici, hangi seçimlik hakkını kullanmak istediğini alıcıya bildirmesi gerekecektir. Tüketici burada, doğrudan seçtiği hakkını satıcıya karşı talep ve dava edebilecektir. Satıcı, ayıbın ihbar edilmediği gerekçesine dayanarak tüketicinin bu davasının reddini isteyemeyecektir (Berzek, 1995, s. 9).

4077 sayılı TKHK. döneminde, tüketicinin seçimlik haklarından yararlanabilmesi açısından malın muayene külfetinden söz edilmemişti. Doktrindeki bazı yazarlar (Aslan, 2014, s. 138) bu gerekçeye dayanarak malın muayene yükümlülüğünü kabul etmemektedir. Doktrindeki diğer bir kısım yazarlara (Zevkliler ve Aydoğdu, 2004, s. 121) göre ise, 4077 sayılı Kanunun 4. maddesindeki boşluğun, TBK'nın 38. maddesiyle doldurulacağını belirterek, muayene yükümlülüğünün tüketici satımlarında da var olduğunu ileri sürmekteydi. Ancak uygulamaya bakıldığında, muayene yükümlülüğünün yerine getirilmediğine dayanarak tüketicinin taleplerinin yerine getirilmediğine dair herhangi bir karara rastlanılmamıştır.

İhbar külfeti açısından 4077 sayılı TKHK.'nın 4. maddesinde, **“malın teslimi tarihinden itibaren 30 gün içerisinde”** maldaki ayıbın bildirilmesi gerektiği ifade edilmekteydi. Bu sürenin sadece açık ayıplar açısından geçerli olup, gizli ayıplar bakımından bu süre geçmiş olacağı için, bu konuda tam bir düzenleme bulunmamaktaydı. Aynı zamanda ihbarın şekil şartına ilişkin bir ifadeye de yer verilmemişti (Atamer ve Baş, 2014, s. 31-32).

6502 sayılı TKHK.'ya göre, tüketici, kendi rızasıyla istediği takdirde masrafları üzerine alıp malın muayenesini yaptırabilir. Ancak malın teknik özellikleri nedeniyle yetkili servisleri dışında bir kişi veya servis tarafından açılmaması gereken malların, yetkili olmayan kişi veya servise muayene ettirilmesinden doğacak zararlar tüketiciye aittir (Edis, 1963, s. 77).

İhbar, tek taraflı bir irade açıklaması olduğundan, süresinde yapılıp yapılmadığının tespitinde varma anı dikkate alınmayıp, gönderme anı esas alınmaktadır (Aslan, 2014, s. 139). İhbar, tüketicinin bizzat kendisi tarafından veya kendisini temsilen bir kişi

tarafından satıcıya veya onun temsilcisine yapılmalıdır. Yargıtay, 1998 yılında vermiş olduğu bir kararında, Tüketici Sorunları Hakem Heyetine başvuruda bulunulmasını ihbar şartının yerine getirilmesi olarak hükmetmiştir (Aslan, 2014, s. 139).

İhbar yapılırken, malda bulunan ayıpların açık ve somut bir şekilde tanımlanıp belirtilmesi gerekir. Yani tüketici tarafından ihbar yapılırken, yuvarlak ve soyut ibareler kullanılarak ihbarın yapılması yeterli görülmemiştir. Yapılan bu ihbar esnasında, tüketicinin hangi seçimlik hakkı kullanmak istediğini de burada belirtmesine gerek yoktur, çünkü bu hakkın kullanımı 2 yıllık zamanaşımına tabidir (Edis, 1963, s. 87). TBK.'nın 223. maddesindeki düzenlemede, ihbarın yapılması herhangi bir şekil şartına bağlanmamıştır. Yeni TTK.'nın 23. maddesinin 1. fıkrasının c bendine göre, ticari satışlar açısından ayıp tacirler arasında her türlü ihbar ve ihtarın TTK.'nın 18. maddesi gereğince şekil şartına tabi olduğundan noter vasıtasıyla, iadeli taahhütlü mektupla, telgrafla veya güvenli elektronik imza kullanılarak kayıtlı elektronik posta sistemi ile yapılabilmesi mümkündür.

Gizli ayıpların ihbarı, TBK.'nın 223. maddesinin 2. fıkrasında belirtildiği şekilde yapılacaktır (Aslan, 2014, s. 140). Ancak adi bir şekilde yapılan muayene ile anlaşılacak olan ayıpların, örf ve adete göre belli olan muayene süresinden sonra ortaya çıkması durumunda, satıcıya derhal bildirilmesi gerekir. Ancak ayıptan dolayı yapılacak olan ihbarın geciktirilmesi, Medeni Kanununun 2. maddesinin 2. fıkrasında belirtilen hakkın kötüye kullanılması olarak değerlendirilmemesi gerekir (Aslan, 2014, s. 141). Gizli ayıp olup olmadığına karar verecek olan makam mahkemedir. Bilirkişinin değerlendirmesi sonucunda, ayıp olması halinde bunun kullanım hatasından kaynaklanıp kaynaklanmadığının belirtilmesi gerekir. Gizli ayıp kavram olarak teknik değil, hukuki bir kavramdır. Yargıtay 2005 yılında verdiği bir kararında, bilirkişinin gizli ayıp bulunmadığı yönündeki beyanına dayanarak, birinci derece mahkemenin davanın reddine ilişkin vermiş olduğu kararı bozarak, gizli ayıp olduğuna karar vermiştir (Aslan, 2014, s. 141).

TBK.'nın 225. maddesine göre, ayıp nedeniyle ağır kusurlu olan satıcının, sorumluluktan kurtulamayacağı belirtilmiştir. Bu hükme bakacak olursak;

“(1) Ağır kusuru olan satıcı, satıldaki ayıbın süresinde bildirilmemiş olduğunu ileri sürerek sorumluluktan kısmen de olsa kurtulamaz.

(2) Satıcılığı meslek edinmiş kişilerin bilmesi gereken ayıplar bakımından da aynı hüküm geçerlidir.”

Tacirlerin kendi aralarında yaptıkları satışlarda, satış esnasında gözüken ayıpların iki gün içerisinde, muayene aşamasındaki ayıpların ise sekiz gün içerisinde muayene edilip aynı süre içerisinde de ihbarın yapılması gerekmektedir (Edis, 1963, s. 89).

Satıcı, satılan maldaki ayıbı bilmesine rağmen bunu alıcıdan gizlemesi hileye karine teşkil edebilir. Hilenin varlığından söz edebilmek için alıcıya yalan söylemek, doğruyu gizlemek ya da onu gereği gibi uarmamak, nedenler arasında yer almaktadır. Satıcının hilesinin kabul edilebilmesi için genel olarak aranan şartlar şunlardır:

- Satılan malda belirli vasıfların bulunduğunu veya eksikliklerin yokluğunu beyan ederek ya da susarak alıcıda bir yanılmaya neden olmak,
- Söz konusu hareketlerle alıcıyı, akdi yapmaya sevk etme kastının bulunması gerekmektedir (Aslan, 2014, s. 141-142).

Sonuç olarak 6502 sayılı TKHK.’ya göre, satılanın ayıplı olması halinde kanun koyucunun alıcıya, herhangi bir muayene ve ihbar yükümlülüğü yüklenmediğinden tüketiciler açısından olumlu bir gelişme olmuştur.

3.1.3. Ayıptan Doğan Sorumluluk Borcunu Sınırlandıran Kayıtlar

TBK.’nın “Sorumsuzluk Anlaşması” altbaşlığı altında, 221. maddesinde belirtildiği üzere satıcı ile alıcı, kendi aralarında yapacakları bir sözleşmeye dayanarak, satıcının ayıptan doğan sorumluluk borcunu ortadan kaldırebilmeleri veya sınırlandırabilmeleri mümkündür. Ancak bu gibi bir sözleşmenin geçerliliği için, satıcının satılardaki ayıbı hile ile gizlememiş olmalı veya ağır bir kusurunun olmaması gerekir (Erten, 1977, s. 75). Bu hükme göre; **“Satıcı satılanı ayıplı olarak devretmekte ağır kusurlu ise, ayıptan sorumluluğunu kaldıran veya sınırlayan her anlaşma kesin olarak hükümsüzdür.”** Sözleşmedeki kayıtların, satıcının sorumluluğunu sınırlamaya yönelik açık ve net bir şekilde olduğunun anlaşılması gerekir. Şüphe olması durumunda satıcının sorumluluğunu daraltan kayıtların dar yorumlanması gerekir (Yavuz, 2014, s. 72).

TBK.’nın 231. maddesindeki hükme göre, satıcının sorumluluğunun sınırlanması dışında, genişletilmesinin de mümkün olabileceği belirtilmiştir.

Ayıptan doğan sorumluluk borcunu sınırlandıran anlaşmalar konusunda, TBK.'nın iki maddesi dışında, TBK.'nın "Sorumluluk Anlaşması" altbaşlığı altında düzenlenmiş olan 115. maddesinde de, hileden satıcının kastının ve ağır kusurunun anlaşılacağını, satıcının sadece hafif kusurundan doğan hallerde sorumluluğunun sınırlandırabileceği ifade edilmiştir. Bu hükme göre;

"(1) Borçlunun ağır kusurundan sorumlu olmayacağına ilişkin önceden yapılan anlaşma kesin olarak hükümsüzdür.

(2) Borçlunun alacaklı ile hizmet sözleşmesinden kaynaklanan herhangi bir borç sebebiyle sorumlu olmayacağına ilişkin olarak önceden yaptığı her türlü sözleşme kesin olarak hükümsüzdür.

(3) Uzmanlığı gerektiren bir hizmet, meslek veya sanat, ancak kanun ya da yetkili makamlar tarafından verilen izinle yürütülebiliyorsa, borçlunun hafif kusurundan sorumlu olmayacağına ilişkin önceden yapılan anlaşma kesin olarak hükümsüzdür."

Satıcının sorumluluğunun sınırlandırılması konusunda 6502 sayılı TKHK.'ya bakacak olursak, 6502 sayılı TKHK.'nin 12. ve 16. maddelerinde düzenlendiği üzere, satıcının sorumluluğunun genişletilebileceği mümkün olmakla birlikte, sorumluluğunun sınırlandırılmasına ilişkin herhangi bir ifadeye yer verilmemiştir.

6502 sayılı TKHK.'da, satıcının sorumluluğunu tamamıyla ortadan kaldıran bir düzenlemeye yer verilmiştir. 6502 sayılı TKHK.'nin 10. maddesinin 2. fıkrasına göre, tüketici tarafından ayıplı olduğu bilinen veya haberdar olmasının kendisinden beklendiği hallerde malın satın alınması halinde, satıcının sorumluluğuna ilişkin hükümler uygulanmayacaktır. Buna göre, sözleşmede bulunan sorumsuzluk kayıtları tüketicinin ayıbı bilmesini sağlaması durumunda satıcı sorumluluktan kurtulacaktır. Bunun dışındaki hallerde, ancak satıcının kastının veya ağır kusurunun olmadığı hallerde sorumluluğu kaldırıcı kayıtların geçerli olabileceği kabul edilmektedir. Satıcının kasti veya ağır kusuru olmadan koyulacak olan sorumsuzluk kayıtlarının geçerli olabilmesi için tüketiciyi, bu konuda uyarıp sonuçları hakkında bilgi verilmesi gerekir. Burada tüketicinin kararını verirken serbest ve bilinçli bir şekilde kendi iradesiyle hareket etmiş olması gerekir (Akünal, 1973, s. 551).

Ayıptan dolayı satıcının sorumluluğunun ortadan kaldırılması veya sınırlandırılması durumlarında tereddüt oluşması halinde, alıcı lehine yorumlanmalıdır (Yavuz, 2014, s. 72).

Satıcının sorumluluktan kurtulabilmesi açısından kanun koyucu, 6502 sayılı TKHK.'nın "İspat Yüğü" altbaşığı altında 10. maddesinin 3. fıkrasına bir hüküm koymuştur. Bu hükme göre, satıcının defolu veya özürlü bir mal satması halinde bunun sorumluluğundan kurtulabilmesi için malın üzerine gerekli olan uyarıcı bilgileri koyup, satış belgesi üzerine malın ayıplı olduğunun belirtilmesi gerekmektedir. Böylelikle sözleşmenin kurulması esnasında tüketicinin söz konusu ayıptan haberdar olacağı için sözleşmeye aykırılıktan söz edilemeyecektir. Keza 4077 sayılı TKHK.'nın 4. maddesinin 6. fıkrasında belirtildiğı üzere;

"(4) Yalnızca ayıplı mal satılan veya bir kat ya da reyon gibi bir bölümü sürekli olarak ayıplı mal satışına, tüketicinin bilebileceğı şekilde tahsis edilmiş yerlerde bu etiketin konulma zorunluluğı yoktur."

şeklinde ifade edilerek satıcının ayrıca etiket üzerinde malın ayıplı olduğunu uyarma borcu bulunmamaktaydı (Kara, 2012, s. 367).

6502 sayılı TKHK.'da ise bu hükme yer verilmemiş olup, satıcının bu tür uyarıları somut bir şekilde etiket üzerine koyması ve bunu satış belgesi üzerine yazması gerekmektedir (Aydoğdu, 2015, 161-162).

TBK. açısından satıcının sorumluluğunu kaldıran ya da sınırlayan kayıtların sözleşmeye koyulması mümkün olmakla birlikte, 6502 sayılı TKHK. açısından satıcının sorumluluğunun genişletilebileceğı fakat sınırlanamayacağını söylemekte fayda vardır. Dolayısıyla sözleşmede bunun aksi kararlaştırılmış olsa bile satıcının sorumluluğı gündeme gelecektir.

3.2. Garantili Malların Ayıplı Çıkmasında Satıcının Ayıptan Doğan Sorumluluk Borcu

3.2.1. Genel Olarak

TBK.'da garanti belgelerinin düzenlenmesi ile ilgili bir düzenleme bulunmamaktadır. Doktrin ve içtihatla bu konu iki yönlü olarak ele alınmaktadır. Birincisi, TBK'da düzenlenmeyen onarım isteme hakkını sağlayıcı yönü; ikincisi ise, satıcının ayıptan doğan sorumluluk borcunu kısıtlayıcı yöndür. 6502 sayılı TKHK. açısından tüketiciye seçimlik haklar arasında onarım hakkı verildiğine göre, geriye sadece tüketicinin haklarını sınırlayıcı yönü kalmaktadır. Ancak satıcı tarafından tüketiciye garanti belgesi (Arberk, 2005, s. 139 vd.) verilmiş olması, tüketicinin haklarının sınırlanacağı anlamına gelmemektedir (Aslan, 2014, s. 145).

6502 sayılı TKHK.'nın 56. maddesinde belirtildiği üzere bazı malların garanti belgesi ile satılması zorunlu tutulmuştur. Bu hükme göre;

“(1) Üretici ve ithalatçılar, tüketiciye yönelik üretilen veya ithal edilen mallar için içeriği yönetmelikle belirlenen bir garanti belgesi düzenlemek zorundadır. Bu belgenin tekemmül ettirilerek tüketiciye verilmesi sorumluluğu satıcıya aittir.

(2) Garanti süresi malın teslim tarihinden itibaren başlamak üzere asgari iki yıldır. Ancak, özelliği nedeniyle bazı malların garanti şartları Bakanlıkça başka bir ölçü birimi ile belirlenebilir.”

Garanti belgesiyle satılması zorunlu olan sanayi malları için bir Yönetmelik yayınlanarak ilan edilmiştir (Garanti Belgesi Yönetmeliği, 2014). Bu Yönetmelikte düzenlenmeyen diğer mallar açısından, imalatçının veya satıcının ya da ithalatçının garanti belgesini düzenlemesini engelleyen herhangi bir hüküm bulunmamaktadır. 6502 sayılı TKHK.'nın 57. maddesinde ihtiyari garanti belgeleri hakkında bir hüküm yer almaktadır.

Bir malın garanti belgesi ile satılması, tüketicinin TKHK.'nın 11. maddesinde belirtilen seçimlik haklardan faydalanamayacağı anlamına gelmemektedir. Tüketicinin, 6502 sayılı TKHK.'nın 56. maddesinde düzenlenen hakları kullanabilmesi için öncelikli olarak 6502 sayılı TKHK.'nın 11. maddesinde düzenlenen seçimlik haklardan biri olan onarım hakkını kullanmış olması gerekmektedir. Ancak tüketici, onarım dışında kalan haklardan birini kullanması halinde, 6502 sayılı TKHK.'nın 56. maddesi devreye giremeyecektir (Aslan, 2014, s. 146).

3.2.2. Zorunlu Garanti Belgesi

3.2.2.1. Garanti Belgesi Düzenleme Zorunluluğu ve İçeriği

6502 sayılı TKHK.'nın 56. maddesine göre, sanayi mallarının bazıları garanti belgesi ile satılmasının zorunludur. Yeni Kanuna göre artık garanti belgelerinin Bakanlık tarafından onaylanmasına gerek kalmamıştır. 13.06.2014 tarihli “Garanti Belgesi Yönetmeliği” çıkarılmış olup, Yönetmeliğin 1. maddesinde bunun amacı belirtilmiştir. Buna göre;

“(1) Bu Yönetmeliğin amacı; garanti belgesi ile satılmak zorunda olan malları belirlemek ve garanti belgesine ilişkin usul ve esasları düzenlemektir” şeklinde ifade edilmiştir.

Garanti belgesi düzenleme zorunluluğu söz konusu Yönetmeliğin 5. maddesinde düzenlenmiştir. Bu hükme göre;

“(1) Üretici ve ithalatçılar, tüketicilere yönelik ürettikleri veya ithal ettikleri, bu Yönetmeliğe ekli listede yer alan kullanılmamış mallar için, garanti belgesi düzenlemek zorundadırlar.

(2) Bu Yönetmelik hükümlerine uygun olarak hazırlanacak garanti belgesinin tekemmül ettirilerek tüketiciye verilmesi ve bu yükümlülüğün yerine getirildiğinin ispatı satıcıya aittir.

(3) Satılan mala ilişkin olarak düzenlenen faturalar garanti belgesi yerine geçmez.”

Yönetmeliğin 7. maddesinde “Garanti Belgesinde Bulunması Zorunlu Bilgiler” düzenlenmiştir. Bu hükme göre;

“(1) Tüketicilere verilecek garanti belgesinde aşağıdaki bilgilerin yer alması zorunludur:

a) Üretici veya ithalatçı firmanın unvanı, adresi, telefonu ve diğer iletişim bilgileri ile yetkilisinin imzası ve kaşesi,

- b) Satıcının unvanı, adresi, telefonu ve diğer iletişim bilgileri ile yetkilisinin imzası ve kaşesi,
- c) Fatura tarih ve sayısı,
- ç) Malın cinsi, markası, modeli ile varsa bandrol ve seri numarası,
- d) Malın tüketiciye teslim tarihi ve yeri,
- e) Garanti süresi,
- f) Azami tamir süresi,
- g) Bütün parçaları dahil olmak üzere malın tamamının garanti süresince garanti kapsamında olduğuna ilişkin bilgi,
- ğ) Kanunun 11 inci maddesinde tüketiciye sağlanan seçimlik haklara ilişkin bilgi,
- h) Kullanım hatalarına ilişkin bilgi,
 - ı) Tüketicilerin şikayet ve itirazları konusundaki başvurularını tüketici mahkemelerine ve tüketici hakem heyetlerine yapabileceklerine ilişkin bilgi,
 - i) Varsa tüketiciye sağlanan diğer haklar.”

6502 sayılı TKHK.’nın yürürlüğe girmesinden önceki aşamada zorunlu garanti belgesinin kaldırılması gerekip gerekmediği tartışma konusu olmuştur. Özellikle Avrupa Birliğinde bu tür bir zorunlu garanti uygulaması olmamasından dolayı, ileriki zamanlarda bir ticari engel oluşturabileceği yönünde bilgi alış verişinde bulunulmuştur. Ancak buna rağmen, 6502 sayılı TKHK.’nın 56. maddesindeki hüküm ile “Garanti Belgesi” altbaşlığı altında aynı düzenleme kanuna girmiştir (Atamer ve Baş, 2014, s. 55).

3.2.2.2. Garanti Belgesinin Tüketiciye Sağladığı Haklar

Tüketici, ayıplı mal nedeniyle 6502 sayılı TKHK.’nın 11. maddesinde yer alan seçimlik hakları inşai haklardan olduğundan bir kez kullanıldıktan sonra artık geri dönüşü yapılamayacaktır. Ancak garantili olarak satın alınan malların ayıplı çıkması halinde, tüketicinin seçimlik haklarından onarım hakkı seçilmek suretiyle kullanılmış olmasına rağmen, belirli koşullarla tekrar geri dönülerek malın ayıpsız bir yenisi ile değiştirilmesini talep etme veya diğer seçimlik hakları kullanma olanağı mümkündür (Aslan, 2014, s. 148). Bu hüküm, 6502 sayılı TKHK.’nın 56. maddesinin 3. fıkrasında düzenlenmiştir. Buna göre;

“(3) Tüketici bu Kanunun 11 inci maddesinde belirtilen seçimlik haklarından onarım hakkını kullanmışsa, malın garanti süresi içinde tekrar arızalanması veya tamiri için gereken azami sürenin aşılması veya tamirinin mümkün bulunmadığının anlaşılması hallerinde 11 inci maddede yer alan diğer seçimlik haklarını kullanabilir.”

Bu maddeden anlaşılacağı üzere garanti belgesi tüketiciye iki tür hak tanımaktadır. Birincisi, tüketici eğer seçimlik haklarından biri olan tamir hakkını kullanması halinde, garanti süresi içinde bu tamir hakkı ücretsiz olarak yerine getirilecektir. Bunun karşılığında satıcı, alıcıdan herhangi bir ücret isteyemeyecektir. İkincisi ise, satıcı tamir edilmek üzere aldığı malı makul bir süre içinde yerine getirememesi halinde veya sık sık arızalanma olması ya da tamir edilemez bir durumdaysa eğer, tüketici 6502 sayılı TKHK.’nın 11. maddesinde belirtilen seçimlik haklarına geri dönüp istediği bir hakkını tekrar seçebilecektir (Kahveci, 2012, s. 140).

Tüketicinin ücretsiz olarak onarım hakkından faydalanabilmesi için, malı, kullanma kılavuzunda belirtilen koşullara uygun olarak kullanmış olması gerekmektedir. Ayıp, tüketicinin kendisinden kaynaklanan kullanma veya saklama hatasından oluşması halinde, garanti belgesinin kendisine tanıdığı haklardan faydalanamayacağı gibi ayıptan doğan sorumluluk hükümlerine de başvurabilmesi mümkün olmayacaktır (Aslan, 2014, s. 151).

3.2.2.3. Garanti Belgesi ile Satılma Zorunluluğu Olan Mallar

Garanti belgesi ile satılması zorunlu olan mallar, Bakanlığın çıkardığı 13.06.2014 tarihli ve 29029 sayılı RG’de yayınlanan, Garanti Belgesi Yönetmeliğinin ekinde yer alan listede sayılmıştır. Listede tüketim amaçlı olan ve evlerde kullanılmakta olan çoğu mal burada yer almaktadır.

3.2.2.4. Zorunlu Garanti Belgesinin Hukuki Niteliği

3.2.2.4.1. Genel Olarak

Garanti belgesi, satış sözleşmesinin bir koşuludur. Garanti belgesi, bir garanti taahhüdü niteliğindedir (Kahveci, 2012, s. 134). Taraflar kendi aralarında yaptıkları bir satış sözleşmesiyle birlikte üstlendikleri asli edimler yanında, verdikleri garanti belgesi ile

bazı fer'i yükümlülükler altına da girmektedirler. Bundan dolayı garanti belgesi geçersiz olsa bile, yapılan satış sözleşmesi geçerli olmaya devam eder. Ancak yapılan satış sözleşmesinin geçersiz olması durumunda ise, garanti belgesinden doğan haklar talep edilemez. Dolayısıyla bu nedenlerden dolayı, garanti belgesi ile taraflar bağımsız bir borç altına girmiş olmazlar (Havutçu, 2005, s. 40).

3.2.2.4.2. Tüketicinin Seçimlik Haklarına Etkisi

Satış sözleşmesi esnasında, satıcının tüketiciye garanti belgesi vermesi, tüketiciler nezdinde daha emin ve güvenilir bir duruma geldikleri inancının doğmasına yol açmaktadır.

Daha önce belirttiğimiz üzere 6502 sayılı TKHK.'nın 56. maddesinin 3. fıkrasında tüketicinin garantiyle ilgili önemli bir hakkından söz edilmektedir. Garantili mallarla ilgili TKHK.'nın 56. maddesinin 3. fıkrası gereği, 6502 sayılı TKHK.'nın 11. maddesinde belirtilen seçimlik haklarla birlikte nasıl uygulanacağını tespit edilmesi gerekmektedir. 6502 sayılı TKHK.'nın 56. maddesinin 3. fıkrasında belirtildiği gibi buradaki hükmün uygulama alanı, tüketicinin seçimlik haklarından biri olan onarım hakkını kullandığı hallere münhasırdır. Tüketicinin satın aldığı bir malın ayıplı çıkması halinde, 11. maddede yazılı olan seçimlik haklardan sözleşmeden dönme, satış bedelinin indirilmesi, malın yenisi ile değiştirilmesi veya onarım yollarından birini seçebilecektir. Ancak bu haklardan tüketicinin onarım hakkını seçmesi halinde, uygulanacak hükümler TKHK.'nın 56. madde hükümleri olmalıdır.

Tüketici, verilen garanti belgesi ile birlikte, 6502 sayılı TKHK.'nın 11. maddesinde belirtilen haklarına ek olarak bazı haklar elde etmiş olacaktır.

Tüketici, 6502 sayılı TKHK.'nın 11. maddesinde belirtilen seçimlik haklarını bir kez kullandıktan değiştirme imkanı bulunmamaktadır. Kural olarak, onarım seçimlik hakkını kullanan tüketici, bu hakkı talep etmekle birlikte diğer seçimlik haklarını kaybeder. Ancak, tüketicinin talep ettiği onarımdan sonra malın belirlenmiş olan garanti süresi içinde arızanın tekrarlanması veya tamir edilmesi için gerekli olan sürenin geçirilmesi ya da tamirinin imkansız olduğunun anlaşılması durumlarında, 6502 sayılı TKHK.'nın 11. maddesindeki seçimlik haklarını kullanmamış sayılacağından tüketici, diğer seçimlik

haklarını kullanabilecektir. Bu düzenlemeyle kanun koyucu, en azından garantili olarak satılan mallar açısından tüketicinin mağdur olmasını engelleyecek bir hükme yer vermiştir. Dolayısıyla bu hükümle birlikte tüketici, onarım seçeneğini tercih etmekten korkmayacaktır (Aslan, 2014, s. 153).

6502 sayılı TKHK.'nın 11. maddesinin 4. fıkrasına göre, tüm seçimlik haklardan satıcı, ithalatçı, ve üretici müteselsilen sorumludur. Bu hüküm 6502 sayılı TKHK.'nın 56. maddesinin 3. fıkrasının son cümlesinde de belirtilmiştir.

Kanaatimce, kanun koyucu tarafından tüketiciye garanti belgesi ile birlikte 6502 sayılı TKHK.'nın 11. maddesinde kendisine verilmiş olan seçimlik haklara ek olarak 6502 sayılı TKHK.'nın 56. maddesinin 3. fıkrasındaki hakkın verilmesi tüketici açısından olumlu bir gelişme olmakla birlikte, satıcı açısından bakıldığında da, en fazla lehine olan seçeneğin onarım olduğu görülmektedir.

3.2.2.4.3. Zamanaşımına Etkisi

TKHK.'nın "Zamanaşımı" altbaşlığı altında düzenlenen 12. ve 16. maddelerinde, tüketicinin seçimlik haklarını kullanırken 2 yıllık zamanaşımına tabi olduğu belirtilmiştir. Bu 2 yıllık zamanaşımı süresi, TBK.'nın 231. maddesinin 1. fıkrasında da aynen ifade edilmiştir. 13.06.2014 tarihli Garanti Belgesi Yönetmeliğine göre de garanti belgesinin en az 2 yıllık bir garanti süresi içermesi gerektiği vurgulanmıştır (Kahveci, 2012, s. 138).

Zamanaşımı açısından yukarıdaki dört madde dışında 6502 sayılı TKHK.'nın 56. maddesinin 2. fıkrasına göre de;

“(2) Garanti süresi malın teslim tarihinden itibaren başlamak üzere asgari 2 yıldır. Ancak, özelliği nedeniyle bazı malların garanti şartları, Bakanlıkça başka bir ölçü birimi ile belirlenebilir”.

Satıcının 2 yıllık zamanaşımı süresinden daha uzun bir süre için garanti vermesi durumunda, zamanaşımı süresinin değil, satıcı tarafından verilmiş olan garanti süresinin geçerli olacağı kabul edilmektedir (Yavuz, 2014, s. 83).

Garanti süresinin, zamanaşımı süresi ile aynı süre olarak verilmesi halinde, tarafların yaptıkları sözleşme ile zamanaşımı süresini uzatmak istemedikleri (Yavuz, 2014, s. 86),

sadece garantili olan mallarla ilgili olarak tüketiciye, 6502 sayılı TKHK.'nın 56. maddesinin 3. fıkrasında belirtilen ek hakları sağlamak istedikleri anlaşılmaktadır.

Taraflar aralarında yapacakları sözleşmeye göre, garanti süresini zamanaşımı süresi olan 2 yıldan daha az bir süre olarak belirlemeleri mümkün değildir. Garanti süresi, 6502 sayılı TKHK.'ya göre 2 yıldan az olamaz. Ancak, taraflar garanti belgesi ile bu süreyi uzatabilmeleri mümkündür (Aslan, 2014, s. 155).

3.2.3. İhtiyari Garanti Belgesi

İhtiyari garanti belgesi, TKHK.'nın 57. maddesinde düzenlenmiştir. Bu hükme göre;

“(1) İhtiyari garanti, tüketicinin yasal hakları saklı kalmak kaydıyla mal veya hizmetle ilgili; değişim, onarım, bakım, bedel iadesi ve benzeri hususlarda satıcı, sağlayıcı, üretici veya ithalatçı tarafından verilen ilave taahhüdü ifade eder.

(2) İhtiyari garanti taahhüdü süresince, taahhüt edilen hakların kullanılması nedeniyle tüketiciden masraf talep edilmez.”

6502 sayılı TKHK.'nın 57. maddesi gereği, ihtiyari garanti belgesi iki halde düzenlenebilir. Birincisi, Garanti Belgesi Yönetmeliğinin ek listesinde belirtilen garanti belgesi ile satılması zorunlu olan mallardan biri olmaması gerekir. İkincisi, bu listedeki mallardan biri olsa bile, zorunlu garanti belgesini aşan bazı haklar, ona ilave olarak verilmek isteniyorsa, zorunlu garanti belgesinin yanında ihtiyari garanti belgesi de verilebilir.

Üretici, malını daha fazla kişiye satabilmek için, sattığı malın garantiye tabi olduğunu belirtmesi kendi menfaatine yaradığından, bu gibi durumlara sıkça rastlanmaktadır (Atamer ve Baş, 2012, s. 56).

İhtiyari garanti belgesinin geçerli olabilmesi için, belirli hususlara aykırı olmaması gerekir (Aslan, 2014, s. 156):

-Söz konusu belgeyle, tüketicinin 6502 sayılı TKHK.'nın 11. maddesindeki seçimlik hakları engellenemez.

-Seçimlik haklara ilave olarak bazı haklar sağlanıp, bu hakların kullanımını belirli koşullara bağlanmış olabilir. Mesela tüketicinin bu ilave haklardan yararlanabilmesi için, malı kullanma kılavuzunda belirtilen şekilde kullanma şartına bağlanabilmesi mümkündür.

-Garanti belgesinin niteliği ile bağdaşmayacak hükümler ihtiyari garanti belgesinde yer alamaz. Mesela tüketicinin bazı haklarını kısıtlayıcı veya bunun gibi bir koşul koyulması halinde geçersizlikle sonuçlanır.

Yukarıda açıklamış olduğumuz, garanti belgesinin tüketicinin seçimlik haklarına ve zamanaşımına etkisi, ihtiyari garanti belgesi açısından da geçerlidir.

3.3. Servis Sunma Zorunluluğu

3.3.1. Genel Olarak

Tüketicinin tamir hakkı açısından, kanun koyucu, tüketiciyi korumaya yönelik bazı tedbirler almıştır. 6502 sayılı TKHK.'nın "Satış Sonrası Hizmetler" başlığı altında 58. maddesinde bu konuda bir hüküm bulunmaktadır. Buna göre;

“(1) Üretici veya ithalatçılar, ürettikleri veya ithal ettikleri mallar için Bakanlıkça belirlenen kullanım ömrü süresince, satış sonrası bakım ve onarım hizmetlerini sağlamak zorundadır.

(2) Üretici veya ithalatçılar, yönetmelikle belirlenen mallar için Bakanlıkça onaylı satış sonrası hizmet yeterlilik belgesi almak zorundadır.”

Bu maddenin amaçlarından biri, 6502 sayılı TKHK.'nın 11. maddesinde tüketicie verilen seçimlik haklardan biri olan ücretsiz onarım talep edebilme hakkını kullanmasını garanti altına almaktır. Üretici veya ithalatçının tüketicie karşı onarım yükümlülüğü sadece malın ayıplı çıkması durumunda olmayıp, malların Bakanlıkça belirlenecek ömürleri boyunca mallarda meydana gelen arızaların ücret karşılığında onarımı da bir zorunluluk haline getirilmiştir. Malların ömürlerinin tespiti hususunda Bakanlığa geniş yetkiler verilmiştir (Aslan, 2014, s. 157).

4077 sayılı TKHK. döneminde, Sanayi ve Ticaret Bakanlığının bu konuda çıkarmış olduğu 25138 sayılı 14.06.2003 tarihli "Sanayi Mallarının Satış Sonrası Hizmetleri Hakkında Yönetmelik" bulunmaktadır. Bu Yönetmeliğin amacı 1. maddesinde belirtildiği üzere; "Bu yönetmeliğin amacı, ekli listede yer alan malların kullanım

ömürleri ile satış sonrası montaj, bakım ve onarım hizmetlerine ilişkin usul ve esasları düzenlemektir”.

Bu Yönetmeliğin 1. maddesinin 4. fıkrasına göre, üretici veya ithalatçılar, malların onarımı için servis istasyonları kendileri tarafından kurabileceği gibi söz konusu hizmetlerden sorumlu olmak koşuluyla daha önce kurulmuş bulunan servis istasyonlarından faydalanabilecekleri ifade edilmiştir. Bu hükme göre, üretici ve ithalatçılar, malın gerektiği şekilde ya da süresinde tamir edilmemesinden dolayı tüketiciye karşı sorumludur. Bu sorumluluk, garanti süresi açısından zaten düzenlendiği halde garanti süresinden sonra da servislerin denetimi, yedek parça bulundurma gibi sebeplerle ve kusur ölçüsünde tüketiciye karşı sorumlu olması gerekmektedir.

3.3.2. Servis İstasyonlarının Kuruluşu

Servis istasyonu, Sanayi Mallarının Satış Sonrası Hizmetleri Hakkında Yönetmelikte tanımlanmıştır. Buna göre;

“İmalatçı-üretici ve/veya ithalatçıların, sattıkları, ürettikleri veya ithal ettikleri mallar için; kullanım ömürleri süresince satış sonrası montaj, bakım ve onarım hizmetlerini yürütmek üzere kendileri tarafından ve/veya aralarındaki sözleşme uyarınca, bu amaçla yetki verilen gerçek veya tüzel kişiler tarafından kurulan ya da kurulmuş bulunan tesisleri, ifade eder.” şeklinde ifade edilmiştir.

Servis istasyonlarının kuruluşu, Sanayi Mallarının Satış Sonrası Hizmetleri Hakkında Yönetmeliğin 5. maddesinde düzenlenmiştir. Buna göre;

“(5) İmalatçı-üretici ve/veya ithalatçılar ekli listede yer alan her mal grubu için belirtilen kullanım ömrü süresince, satış sonrası hizmetleri sağlamak üzere yine ekli listede tespit edilen yer, sayı ve özellikte servis istasyonu kurmak ve yeterli teknisyen kadrosu bulundurmaya zorundadır.

Servis istasyonları, doğrudan imalatçı ve/veya ithalatçılar tarafından ya da yazılı bir sözleşme ile bu hizmetleri yürütmek üzere yetki verdikleri gerçek veya tüzel kişiler tarafından kurulabilir.”

Yönetmeliğin 5. maddesinin 1. fıkrasında, servis istasyonlarının kurulma zorunluluğundan söz edilmiştir. Satın alınan malların, ekli listede yer alan mallardan biri olması halinde, malın kullanım süresi boyunca, satış sonrası meydana gelebilecek olumsuzluklarda servis istasyonu kurup, yeterli sayıda şahıs bulundurmaya zorunda oldukları ifade edilmiştir.

Yönetmeliğin 5. maddesinin 2. fıkrasında, servis istasyonlarının kimler tarafından kurulabileceği belirtilmiştir. Bu istasyonları yürütmek üzere, imalatçı veya ithalatçılar tarafından veya yazılı bir sözleşmeye dayanılarak yetki verdikleri gerçek veya tüzel kişilerin yetkilendirilebileceği hükme bağlanmıştır.

Yönetmeliğin 5. maddesinin 3. fıkrasında, yazılı bir sözleşme yapılması suretiyle önceden kurulu bulunan servis istasyonlarında satış sonrası hizmetlerin sağlanabileceği belirtilmiştir.

Yönetmeliğin 5. maddesinin 4. fıkrasında da, bu Yönetmelikten, ticari amaç dışında hareket edenlerin yararlanamayacağı vurgulanmıştır.

Yönetmeliğin 6. maddesinde ise servis istasyonlarının kuruluşunun izne tabi olduğu belirtilmiştir.

3.3.3. Servis İstasyonlarının Özellikleri ve Sayısı

Servis istasyonlarının özellikleri ve sayısı Yönetmeliğin 9. maddesinde düzenlenmiştir. Bu hükme göre;

“(9) Servis istasyonlarının; hizmet konularına göre Bakanlık veya görevlendireceği başka bir kuruluş ve/veya TSE tarafından tespit edilen teknik düzenleme veya standartlarda belirtilen özellikleri taşıması gerekir.

İmal veya ithal edilen malın; özelliği kullanım amacı ve yeri ile satış miktarı dikkate alınarak Bakanlığın internet sayfasından ilan edilen servis istasyonlarının sayıları ve bunlarda aranacak özellikler, gerektiğinde ilgili kurum ve kuruluşların da görüşü alınarak, Genel Müdürlük tarafından belirlenir ve/veya değiştirilir.”

Yönetmeliğin 9. maddesinin 1. fıkrasında servis istasyonlarının taşınması zorunlu olan özellikler belirtilmiştir.

Yönetmeliğin 9. maddesinin 2. fıkrasında ise, servis istasyonlarının sayısı ile bunlarda aranacak özelliklerin, Genel müdürlük tarafından belirlenip sayılarının değiştirilebileceği ifade edilmiştir.

3.3.4. Servis İstasyonlarından Tüketicinin Yararlanması

Servis istasyonlarından tüketicinin yararlanması Yönetmeliğin “Servis İstasyonlarının Sorumlulukları” alt başlığı altında 10. maddesinde düzenlendiği üzere;

“(10) Tüketicinin bulunduğu yerde servis istasyonunun olmaması halinde satış sonrası hizmetlerin verilmemesinden, tüketiciye en yakın yerdeki servis istasyonu sorumludur.

Tüketiciye en yakın yerdeki servis istasyonunda satış sonrası hizmet verilmesinin mümkün olmaması durumunda; malın firma merkezine ya da diğer bir servis istasyonuna ulaştırılması ve geri gönderilmesi ile ilgili olarak nakliye, posta, kargo veya benzeri herhangi bir ulaşım gideri talep edilemez.”

Yönetmeliğin 10. maddesinin 1. fıkrasında, tüketicinin bulunduğu yerde servis istasyonunun olmaması halinde kendisine en yakın olan servis istasyonunun sorumlu olacaktır.

Yönetmeliğin 10. maddesinin 2. fıkrasında, tüketicinin yerleşim yerine yakın bir yerde servis istasyonu bulunmaması durumunda, kendisine en yakın olabilecek bir servis istasyonuna ulaştırılması ve onarımı yapıldıktan sonra da geri gönderilmesi için tüketiciden bir ulaşım gideri talep edilemeyeceği düzenlenmiştir.

Yönetmeliğin 10. maddesinin 3. fıkrasına göre, tamirden sonra servis fişinin bir nüshasının tüketiciye verilmesi gerektiği belirtilmiştir.

Yönetmeliğin 10. maddesinin 4. fıkrasına göre, servis istasyonlarına gönderilen ayıplı malların azami tamir süresinden söz edilmiştir.

Yönetmeliğin 10. maddesinin 5. fıkrasında, bir yıl içinde aynı arızanın tekrar etmesi durumunda tüketiciden herhangi bir servis ücreti alınamayacağı ifade edilmiştir. Ancak malın kullanım kılavuzunda belirtilen kurallara aykırı bir şekilde kullanılması halinde, bu hükümden yararlanılamayacaktır.

Yönetmeliğin 10. maddesinin 6. fıkrasına göre, malın garanti süresi dışında garanti belgesi ile satılma zorunluluğu bulunmayan malın bir parçasının servis istasyonu tarafından yenisi ile değiştirilmesi veya belirli bir ücret karşılığında satılması halinde, yeni takılan parça için en az altı ay olmak üzere bir garanti süresi verilmesi gerektiği ifade edilmiştir.

3.4. Satıcının Sorumlu Olduğu ve Olmadığı Reklam Açıklamaları

Satıcının hangi hallerde reklam açıklamalarından sorumlu olmadığı 6502 sayılı Kanununun 9. maddesinin 2. fıkrasında ifade edilmiştir. Bu hükme göre;

“(9) Satıcı, kendisinden kaynaklanmayan reklam yoluyla yapılan açıklamalardan haberdar olmadığını ve haberdar olmasının da kendisinden beklenemeyeceğini veya yapılan açıklamanın içeriğinin satış sözleşmesinin akdi anında düzeltilmiş olduğunu veya satış sözleşmesi kurulma kararının bu açıklama ile nedensellik bağı içinde olmadığını ispatladığı takdirde açıklamanın içeriği ile bağı olmaz.” şeklinde ifade edilmiştir.

6502 sayılı Kanundaki bu düzenleme, söz konusu maddenin gerekçesinde de belirtildiği üzere 1999/44 sayılı AB Yönergesinin 2. maddesinin 4. paragrafı dikkate alınarak yazılmıştır. Yönergenin bu hükmüne göre;

“Aşağıda belirlenen hallerde satıcının sorumluluğu doğmayacaktır:

- Satıcının, böyle bir durumdan herhangi bir haberi olmadığını ya da böyle bir şeyin olamayacağını ispat edebiliyorsa,
- Satıcı, sözleşme tarihinden sonraki süreçte söz konusu beyanda düzenleme yapıldığını ispat edebiliyorsa, ya da
- Satıcı, söz konusu beyan ile tüketim mallarının satın alınması kararı üzerinde herhangi bir illiyet bağı olmadığını ispat edebiliyorsa”.

Gerek 6502 sayılı Kanun, gerekse 1999/44 sayılı AB Yönergesi açısından yukarıda belirtmiş olduğumuz satıcının reklam açıklamalarından sorumluluğuna ilişkin hükme benzer bir düzenleme 6502 sayılı TKHK.’nın 14. maddesinin 2. fıkrasında, ayıplı hizmetler bakımından da düzenlenmiştir. Buna göre;

“(2) Sağlayıcı, kendisinden kaynaklanmayan reklam yoluyla yapılan açıklamalardan haberdar olmadığını ve haberdar olmasının da kendisinden beklenemeyeceğini veya yapılan açıklamanın içeriğinin hizmet sözleşmesinin kurulduğu tarihte düzeltilmiş olduğunu veya hizmet sözleşmesinin kurulması kararının bu açıklama ile nedensellik bağı içermediğini ispatladığı takdirde açıklamanın içeriği ile bağı olmaz.”

Satıcı, kural olarak kendisi tarafından veya malın üreticisi veya ithalatçısı tarafından yapılan reklam açıklamasından dolayı, tüketici tarafından bildirilen ayıp kapsamında sorumludur. Reklam veya ilan yoluyla yapılan açıklamalarda belirtildiği şekilde malın teslim edilmemesi durumunda bir ayıptan söz edilmesinin sebebi, reklam veya ilanlarda verilen taahhütler taraflarca bilindiğinden, söz konusu açıklamaların zikredilen nitelikler kapsamına girdiği kabul edilmektedir. Dolayısıyla satıcı, reklam veya mala ilişkin diğer tanıtım yollarında belirtilenlerden sorumlu olmadığını ileri süremez. Ancak bazı durumlarda satıcı, satılan mala ilişkin olarak diğer kişiler tarafından yapılan reklam ve mala ilişkin diğer tanıtım yollarından haberdar olmaması mümkün olabildiğinden, verilmiş olan taahhütlerden sorumlu tutulması uygun bir davranış değildir. Bu gibi hallerde ispat külfeti satıcının üzerindedir. Satıcı, reklamlarda belirtilen taahhütlerden sorumlu tutulmaması için, gerçek olmayan reklam veya mala ilişkin diğer tanıtım yollarının, satım sözleşmesinin kurulma aşamasına kadar değişikliğe uğradığını ispat ederek yapabileceği gibi, ilgili reklam ve mala ilişkin diğer tanıtım yollarına rağmen tüketicinin bunlardan herhangi bir etkilenmesi mümkün olmayacağını, başka bir deyişle söylemek gerekirse reklam veya ilanlardaki açıklama ile sözleşme kurma iradesinin nedensellik bağı içinde olmadığını da ispat edebilmesi mümkündür (Aydoğdu, 2015, s. 165).

4. AYIPLI MAL VE AYIPLI HİZMETTE TÜKETİCİNİN HAKLARI

4.1. Tüketicinin Sahip Olduğu Seçimlik Hakların Genel Özellikleri

4.1.1. Genel Olarak

Mal ve hizmetlerin ayıplı olmasından dolayı tüketicinin ne gibi haklara sahip olduğu, 6502 sayılı TKHK. ve 6098 sayılı TBK.'da birbirine benzer birçok ifade ile ayrı ayrı bir şekilde düzenlenmiştir. 6502 sayılı TKHK'nın 11. maddesinde tüketiciye dört seçimlik hak verilmiştir. Söz konusu kanundaki düzenleme emredici nitelik taşıdığından dolayı tüketici, verilen bu seçimlik haklardan dilediğini kullanabilir (Demir, 2005, s. 30). Bu hükme göre;

- “(1) Malın ayıplı olduğunun anlaşılması durumunda tüketici;
- a) Satılanı geri vermeye hazır olduğunu bildirerek sözleşmeden dönme,
 - b) Satılanı alıkoyup ayıp oranında satış bedelinden indirim isteme,
 - c) Aşırı bir masraf gerektirmediği takdirde, bütün masrafları satıcıya ait olmak üzere satılanın ücretsiz onarılmasını isteme,
 - ç) İmkân varsa, satılanın ayıpsız bir misli ile değiştirilmesini isteme,
- seçimlik haklarından birini kullanabilir. Satıcı, tüketicinin tercih ettiği bu talebi yerine getirmekle yükümlüdür.”

TBK.'nın “Alıcının Seçimlik Hakları” alt başlığı altında 227. maddesinde de buna benzer, paralel bir düzenleme bulunmaktadır. Bu hükme göre;

- “Satıcının satılanın ayıplarından sorumlu olduğu hallerde alıcı, aşağıdaki seçimlik haklardan birini kullanabilir:
1. Satılanı geri vermeye hazır olduğunu bildirerek sözleşmeden dönme,
 2. Satılanı alıkoyup ayıp oranında satış bedelinde indirim isteme,
 3. Aşırı bir masraf gerektirmediği takdirde, bütün masrafları satıcıya ait olmak üzere satılanın ücretsiz onarılmasını isteme,
 4. İmkân varsa, satılanın ayıpsız bir benzeri ile değiştirilmesini isteme.”

Tüketicinin seçimlik haklarının düzenlendiği 6502 sayılı TKHK.’nın 11. maddesi ile 6098 sayılı TBK.’nın 227. maddesine bakıldığında birebir benzer olduğu görülse bile devam eden hükümlerde değişiklikler bulunmaktadır.

6502 sayılı TKHK.’nın 15. maddesinde, tüketiciye sağlanan hizmetlerin ayıplı çıkması durumunda, tüketicinin ne gibi haklara sahip olacağı belirtilmiştir.. Bu hükme göre;

“(1) Hizmetin ayıplı ifa edildiği durumlarda tüketici, hizmetin yeniden görülmesi, hizmet sonucu ortaya çıkan eserin ücretsiz onarımı, ayıp oranında bedelden indirim veya sözleşmeden dönme haklarından birini sağlayıcıya karşı kullanmakta serbesttir. Sağlayıcı, tüketicinin tercih ettiği bu talebi yerine getirmekle yükümlüdür. Seçimlik hakların kullanılması nedeniyle ortaya çıkan tüm masraflar sağlayıcı tarafından karşılanır. Tüketici, bu seçimlik haklarından biri ile birlikte Türk Borçlar Kanunu hükümleri uyarınca tazminat da talep edebilir.”

Görüldüğü üzere, hizmetlerle ilgili olan hükümde de, mallardaki gibi dört seçimlik hak tanınmıştır. 818 sayılı Eski Borçlar Kanunu döneminde, seçimlik haklar arasında parça satımlarında, alıcıya ücretsiz onarım hakkı veren bir hüküm ihtiva etmemekteydi. Bu konudaki baskın görüş, taraflar aralarında aksine bir sözleşme yapmadıkları sürece alıcı, tamir isteme hakkına sahip değildi. Kanun koyucunun, parça satımlarında tamir hakkını bilerek düzenlemediği vurgulanmıştı (Aral, 2006, s. 131). Yeni Kanun döneminde, uygulamada eser sözleşmeleri açısından sıkıntılar çıktığından dolayı bu hak, 6502 sayılı Kanuna alınmıştır. Ancak bu hakkın kullanılabilmesi, aşırı masraflı olmaması şartıyla, ayıpsızıyla değiştirilme hakkının ise imkan olması halinde kullanılabileceği ifade edilmiştir (Ceylan, 2015b, s. 91).

Yukarıda belirtmiş olduğumuz, gerek 6502 sayılı TKHK. gerekse TBK. açısından ayıplı mal veya hizmet halinde tüketicinin dört seçimlik hakkından biri ile birlikte veya ayrı olarak, tazminat talep edebilme hakkı da bulunmaktadır (Kara, 2012, s. 368). TBK.’nın 227. maddesinin 2. fıkrasında belirtildiği üzere; **“Alıcının genel hükümlere göre tazminat isteme hakkı saklıdır.”** denilmiştir. Bunun dışında, 6502 sayılı TKHK.’nın 11. maddesinin 6. fıkrasında da **“...Tüketici bu seçimlik haklardan biri ile birlikte 11/1/2011 tarihli ve 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu hükümleri uyarınca tazminat da talep edebilir.”** şeklinde ifade edilerek tüketicinin tazminat hakkından söz edilmiştir (Aslan, 2014, s. 164).

Şartları oluşan ayıp nedeniyle seçimlik haklar talep edildiğinde, satıcı bu hakları yerine getirmekle yükümlüdür. Söz konusu hakların kullanılmasından dolayı ortaya çıkan bütün harcamalar, seçilen hakkı yerine getiren kişi tarafından karşılanacaktır.

Tüketicinin satın aldığı malı, bir başka kişiye satması halinde, kalan garanti süresinden, alacağın temlik hükümleri çerçevesinde yeni tüketicinin de yararlanabilmesi mümkündür (Aydoğdu, 2015, s. 168). Alacağın temlikine ilişkin yapılan sözleşmenin geçerliliğinden söz edebilmemiz için adi yazılı bir şekilde yapılmış olması yeterli kabul edilmektedir. Ancak tarafların isteğine bağlı olarak temlik işleminin resmi bir şekilde yapılmasında herhangi bir yasal engel bulunmamaktadır (Karataş, 2009, s. 163vd.).

4.1.2. Seçimlik Hakların Hukuki Niteliği

Tüketici, seçimlik haklarını kullanırken, herhangi bir kimsenin aracılığına gerek duymadan şahsi iradesine dayanarak talepte bulunabilmesi mümkündür. Seçimlik hakların kullanılması herhangi bir şekil şartına tabi olmadan; tek taraflı olarak, karşı tarafa yöneltilip ulaşması gereken bir açıklama yeterli kabul edilmektedir. Tüketici, kendisine tanınmış olan bu haklardan hangisini seçtiğini, karşı tarafa bir kez bildirmekle, seçimlik hakkını kullanmış olur ve aynı zamanda bu hakkın yenilik doğurucu özelliğinden dolayı seçim hakkı bir kez kullanıldıktan sonra artık geri dönülemez. Bunun karşısında satıcı da, bildirilen tercihi yerine getirmekle yükümlüdür. İrade beyanının açık veya örtülü olabilmesi yanında, doğrudan dava açılarak kullanılabilmesi de mümkündür (Bilge, 1971, 84-85). Mahkemenin vereceği karar yenilik doğurucu değil, açıklayıcı nitelik taşımaktadır (Ayan, 2007, s. 25).

4.1.3. Seçimlik Hakların Sınırları

4.1.3.1. Genel Olarak

Öncelikli olarak satın alınan ürünün bedeli 2 bin 200 TL'nin altında olması durumunda İlçe Tüketici Hakem Heyetlerine, 3 bin 300 TL'nin altında olması durumunda İl Tüketici Hakem Heyetine, 3 bin 300 TL'nin üzerindeki uyuşmazlıklarda ise Tüketici Mahkemesine başvurulması gerekmektedir. Heyet tarafından verilen kararlar bağlayıcıdır. Taraflar, bu kararlara karşı 15 gün içerisinde, Tüketici Mahkemesinde,

itiraz yoluna gidebilirler. Bundan başka tüketiciler, tüketici hakem heyetlerine tuketici.gtb.gov.tr adresinden online başvuruda bulunabilmesi de mümkündür.

TBK. açısından, alıcının seçimlik hakları kullanırken çeşitli açılardan sınırlandığı görülmektedir. Bu sınırlamalar TBK.'nın 227, 228 ve 230. maddelerinde düzenlenmiştir. 6502 sayılı TKHK. açısından ise, 11. ve 15. maddede TBK.'ya benzer sınırlamalar bulunmamaktadır. 4077 sayılı TKHK.'daki düzenlemeden farklı olarak 6502 sayılı TKHK.'nın 11. ve 15. maddelerinde bazı kısıtlamalara yer verilmiştir.

Tüketici, 6502 sayılı TKHK.'nın 11. maddesinde verilmiş olan seçimlik haklardan hangisini kullandığını karşı tarafa bildirmekle seçme hakkını kullanmış olur. Satıcı da, kural olarak buna aynen uyma yükümlülüğü altındadır. TKHK.'da, ayıplı mallar ve ayıplı hizmetler bakımından tüketici taleplerinin yerine getirilme süreleri açıkça belirlenmiştir. 4077 sayılı TKHK.'da ise, bu yönde açık bir ifade bulunmamaktaydı. 6502 sayılı TKHK.'nın 11. maddesine göre, tüketicinin dört seçimlik hakkından ikisi olan, ücretsiz tamir veya malın yenisi ile değiştirilmesi haklarından birini kullanması halinde; satıcı, üretici ve ithalatçı bu hakkın kullanıldığının kendisine yöneltildiği tarihten itibaren 30 iş günü içerisinde, konut ve tatil amaçlı taşınmazlarda ise 60 iş günü içinde tüketicinin talebini yerine getirmekle yükümlüdür. Ancak 6502 sayılı TKHK.'nın 58. maddesi uyarınca çıkarılan Yönetmeliğin ekinde yer alan mallara ilişkin, tüketicinin ücretsiz onarım talebinin, Yönetmeliğin ekinde belirtilen azami tamir süresi içinde yerine gitirileceği hususu, az önce yukarıda belirttiğimiz 30 ve 60 iş günü sürelerinin istisnasını oluşturmaktadır. Dolayısıyla bu durumlarda Yönetmelik ekinde belirlenen azami tamir süresi geçerli olacaktır. Tüketici, seçimlik haklarından diğer ikisi olan sözleşmeden dönme veya bedelde yapılan indirim haklarından birini kullanması durumunda ise, tüketiciye ödenen bedelin tamamı veya malın bedelinde gerçekleştirilen indirim miktarı derhal kendisine geri çevrilir.

Ayıplı hizmetler açısından bakacak olursak, benzer ifadeler yeni 6502 sayılı TKHK.'nın 15. maddesinde düzenlenmiştir. Kendisine ayıplı hizmet sağlanan tüketici, yukarıda belirtmiş olduğumuz ayıplı mallarda olduğu gibi sözleşmeden dönme veya bedelde indirim haklarından birini kullanması durumunda, tüketiciye ödenen bedelin tamamı veya malın bedelinde gerçekleştirilen indirim tutarı derhal kendisine iade edilir.

Tüketicinin ücretsiz tamir veya hizmetin yeniden görülmesi haklarından birini kullanması halinde sağlayıcı; hizmetin vasfı ve tüketicinin bu hizmetten yararlanma gayesine bakıldığında, tüketici açısından ciddi sorunlar doğurmayacak şekilde ve makul bir süre içerisinde tüketicinin talebini yerine getirmekle yükümlüdür. Belirtilen makul süre, tüketicinin talebinin sağlayıcıya ulaşmasından itibaren 30 iş gününü geçmemesi gerekmektedir. Bu sürenin geçirilmesi durumunda tüketici, 6502 sayılı TKHK.'nın 11. maddesinde düzenlenmiş olan diğer seçimlik haklarını kullanabilecektir (Aydoğdu, 2015, s. 174).

4.1.3.2. Haklı Sebepler

TBK.'nın 227. maddesinin 4. fıkrasında;

“(4) Alıcının sözleşmeden dönme hakkını kullanması halinde, durum bunu haklı göstermiyorsa hakim, satılanın onarılmasına veya satış bedelinin indirilmesine karar verebilir.” şeklinde ifade edilmiştir.

Kanun koyucu bu hükümlerle birlikte hakime, alıcının iradesini değiştirebilme imkânı sağlamıştır.

TBK.'nın 227. maddesinin 4. fıkrasındaki hükmün, 6502 sayılı TKHK.'nın 11. ve 15. maddeleri açısından uygulanabilmesi mümkün değildir, çünkü satıcı, tüketicinin bu talebini yerine getirmekle yükümlü olduğu açıkça belirtilmiştir. Hükmün tüketiciye dönme hakkı verirken tek koşulu, malı vermeye hazır olduğunu karşı tarafa bildirmesi gerekmektedir (Aslan, 2014, s. 168).

4.1.3.3. Maldaki Değer Noksanın Satış Bedeline Çok Yakın Olması

TBK.'nın 227. maddesinin 5. fıkrasındaki hükme göre;

“(5) Satılanın değerindeki eksiklik satış bedeline çok yakın ise alıcı, ancak sözleşmeden dönme veya satılanın ayıpsız bir benzeriyle değiştirilmesini isteme haklarından birini kullanabilir.”

Alıcının isteyeceği indirim miktarı, malın değerine çok yakın olması halinde alıcı, satış bedelinin indirilmesi seçimlik hakkını kullanamayıp, sözleşmeden dönme veya malın yenisiyle değiştirilmesi haklarından birini kullanmak zorundadır.

6502 sayılı TKHK.'da indirim hakkıyla ilgili böyle bir düzenleme bulunmamaktadır.

4.1.3.4. Satıcının Teklifi

TBK.'nın 227. maddesinin 3. fıkrasındaki hükme göre;

“(3) Satıcı, alıcıya aynı malın ayıpsız bir benzerini hemen vererek ve uğradığı zararın tamamını gidererek seçimlik haklarını kullanmasını önleyebilir.”

Kanun koyucu bu hükümlerle satıcı lehine bir düzenlemeye giderek, alıcının seçimlik haklarını kullanmasını engelleyebilecek bir yetki tanımıştır. Satıcı, ayıplı olan malı hemen yenisi ile değiştirerek ve alıcının uğradığı zararları tazmin ederek, alıcının diğer seçimlik haklarını kullanmasını engelleyebilme imkanı tanınmıştır (Aslan, 2014, s. 170).

6502 sayılı TKHK.'nın 11. ve 15. maddelerine bakıldığında, bu konuda emredici bir hüküm getirildiğinden dolayı TBK.'nın 227. maddesinin 3. fıkrası hükmü tüketici işlemlerine uygulanmayacaktır. 6502 sayılı TKHK.'ya göre; **“Satıcı, tüketicinin tercih ettiği bu talebi yerine getirmekle yükümlüdür.”** şeklinde ifade edilerek, satıcı lehine düzenlenen hüküm, tüketicinin haklarını sınırlayan bir durum olarak kabul etmemiştir.

4.1.3.5. Malın Alıcının Fiili ile Telef Olması

TBK.'nın 228. maddesinin 2. fıkrasında belirtildiği üzere;

“(2) Satılan alıcıya yüklenebilen bir sebep yüzünden yok olmuşsa veya alıcı onu başkasına devretmişse ya da biçimini değiştirmişse alıcı, ancak değerindeki eksiklik karşılığının satış bedelinden indirilmesini isteyebilir.”

Bu hükümde kanun koyucu, üç ayrı durumu düzenlemiştir: Birinci durum, mal alıcıdan kaynaklanan bir nedenden dolayı telef olmuşsa, bu durumda alıcının artık sözleşmeden dönme veya malın değiştirilmesini istemesi mümkün olmayıp, sadece satış bedelinin indirilmesini isteyebilir. Burada, alıcıdan kaynaklanan bir nedenden dolayı telef olma ibaresiyle kastedilmek istenen, alıcının fiili ile malın hasarı veya zayı olmasıdır.

İkinci durum, malın alıcı tarafından başka bir kimseye dervedilmiş olmasıdır. Alıcı malı başkasına devretmesi halinde, artık seçimlik haklarından yalnız satış bedelinden indirim isteyebilir. Malın temlikıyla anlaşılması gereken, malın mülkiyetinin satıcıya tam olarak

geçirilmesini engelleyebilecek ve üçüncü kişilere eşya üzerinde tanınmış her türlü hak bu kapsamda değerlendirilmektedir (Edis, 1963, s. 101).

Üçüncü durum da, alıcının malın şeklini değiştirmesi durumunda satış bedelinin indirilmesini istemek zorunda kalacaktır. Burada şekil değiştirme ile kastedilmek istenen, malın işlenerek yeni ve daha değerli bir mal elde edilmesi olmayıp, daha geniş olarak malın yapısında oluşturulan her türlü değişikliği ifade etmektedir (Edis, 1963, s. 101-102).

4.1.3.6. Birden Ziyade Şeyin Birlikte Satımı ve Eklentileri

TBK.'nin 230. maddesindeki hükme göre;

“(1) Birden çok mal veya birden çok parçadan oluşan bir mal, birlikte satılmış olup da bunlardan bazıları ayıplı çıkarsa, dönme hakkı bunlardan ancak ayıplı çıkanlar için kullanılabilir. Ancak, alıcıya veya satıcıya önemli bir zarar vermeksizin ayıplı parçanın diğerinden ayrılmasına imkân yoksa, dönme hakkının satılanın tamamını kapsaması zorunludur.”

Birinci fıkranın birinci cümlesinde, satılan birden fazla şeyin, aralarından bazılarının ayıplı çıkması halinde, alıcının tüm seçimlik haklarını yalnızca ayıplı olan şeyler üzerinde kullanabileceği ifade edilmiştir. Ancak, birlikte mal satımlarında alıcının seçimlik hakkını kullanmasına getirilen sınırlamanın mutlak olmadığı görülmektedir. Yani birçok yerde olduğu gibi burada da sınırlamanın bir sınırı olduğu bahsedilmiştir (Aslan, 2014, s. 171).

4.1.4. Seçimlik Hakların Kullanılma Zamanı

4.1.4.1. Genel Olarak

6502 sayılı TKHK.'nin 12. maddesi ayıplı mallar, 16. maddesi ise ayıplı hizmetler bakımından zamanaşımı sürelerine ilişkin düzenlemeler getirmiştir. TBK.'da ise söz konusu süreler 231. maddede düzenlenmiştir. 6502 sayılı TKHK.'nin 12. maddesindeki hükme göre;

“(1) Kanunlarda veya taraflar arasındaki sözleşmede daha uzun bir süre belirlenmediği takdirde, ayıplı maldan sorumluluk, ayıp daha sonra ortaya çıkmış olsa bile, malın tüketiciye teslim tarihinden itibaren iki yıllık

zamanaşımına tabidir. Bu süre konut veya tatil amaçlı taşınmaz mallarda taşınmazın teslim tarihinden itibaren beş yıldır.

(2) Bu Kanununun 10 uncu maddesinin üçüncü fıkrası saklı olmak üzere ikinci el satışlarda satıcının ayıplı maldan sorumluluğu bir yıldan, konut veya tatil amaçlı taşınmaz mallarda ise üç yıldan az olamaz.

(3) Ayıp, ağır kusur ya da hile ile gizlenmişse zamanaşımı hükümleri uygulanmaz.”

6502 sayılı TKHK.’nın ayıplı hizmetlerle ilgili olan 16. maddesindeki zamanaşımı süresiyle ilgili olan hükme göre;

“(1) Kanunlarda veya taraflar arasındaki sözleşmede daha uzun bir süre belirlenmediği takdirde, ayıplı hizmetten sorumluluk, ayıp daha sonra ortaya çıkmış olsa bile, hizmetin ifası tarihinden itibaren iki yıllık zamanaşımına tabidir.

(2) Ayıp, ağır kusur ya da hile ile gizlenmişse zamanaşımı hükümleri uygulanmaz.”

TBK.’nın 231. maddesinde ayıplı mallardan doğan hakların kullanılmasına ilişkin zamanaşımı süresi düzenlenmiştir. Bu hükme göre;

“(1) Satıcı daha uzun bir süre için üstlenmiş olmadıkça, satılanın ayıbından doğan sorumluluğa ilişkin her türlü dava, satıldandaki ayıp daha sonra ortaya çıksa bile, satılanın alıcıya devrinden başlayarak iki yıl geçmekle zamanaşımına uğrar. Alıcının satılanın kendisine devrinden başlayarak iki yıl içinde bildirdiği ayıptan doğan def’i hakkı, bu sürenin geçmiş olmasıyla ortadan kalkmaz.

(2) Satıcı, satılanı ayıplı olarak devretmekte ağır kusurlu ise, iki yıllık zamanaşımı süresinden yararlanamaz.”

Görüldüğü üzere hem 6502 sayılı TKHK., hemde 6098 sayılı TBK.’da birbirine çok benzer ifadelerle, alıcının seçimlik haklarını kullanmasını, satıcı lehine olarak 2 yıllık bir zamanaşımı süresiyle sınırlanmıştır. Ancak satıcı tüketici lehine olmak üzere daha uzun bir süre kabul etme imkanına sahiptir (Ceylan, 2015a, s. 26). Buradaki süreler zamanaşımı süreleri olduğundan dolayı da, TBK.’daki zamanaşımının durmasına ve kesilmesine ilişkin hükümler burada da geçerli olacaktır. Hakim, bu sürelerin geçip geçmediğini re’sen göz önünde tutamaz (Edis, 1963, s. 130).

Zamanaşımı süreleri, malın tüketiciye teslim edilmesinden veya hizmetin görülmesi tarihinden itibaren işlemeye başlar (Aydoğdu, 2015, s. 188). Eski BK.’da zamanaşımı sürelerinin başlangıç tarihi, hasar ve yararın geçiş anı olarak teslim anını değil, sözleşmenin kurulma anı olarak kabul edilmekteydi (Edis, 1963, s. 131). Yeni TBK.’da

ise, hasar ve yararın geçiş anı olarak teslim tarihi esas alınmış olduğundan, zamanaşımı süresi de teslim ile başlayacaktır (Aslan, 2014, s. 175).

Eski Ticaret Kanununda, taraflar arasındaki ticari satımlardan dolayı meydana gelen ayıplarda malın teslim tarihinden itibaren 6 ay içinde satıcının sorumluluğu yoluna gidilebilmekteydi. Ancak yeni TTK.'da kanun koyucu, ticari satımlardaki zamanaşımını düzenleyen hükmü kaldırmıştır (Zevkliler, 2013, s. 138).

6502 sayılı TKHK.'nın 12. ve 16. maddelerindeki hükme göre, konut ve tatil amaçlı olan gayrimenkullerde zamanaşımı beş yıl olarak belirlenmiştir. Bu süre, taşınmaz satımındaki ayıplar için öngörülen beş yıllık zamanaşımı süresiyle paralel bir şekilde düzenlenmiştir (Kara, 2012, s. 390).

4.1.4.2. Satıcının Hilesi veya Ağır Kusuru

Ayıp, ağır kusur ya da hile ile gizlenmesi halinde 2 yıllık zamanaşımı hükmü uygulanmaz. TBK.'da hile kavramına yer verilmeyerek sadece ağır kusurdan söz edilmiştir. Buradaki ağır kusurun hileli davranışları da kapsayacak şekilde geniş yorumlanması gerektiği belirtilmektedir. Satıcı veya sağlayıcının ayıbı bildiği hallerde sustuğu veya bilerek gizlediği durumlarda hilesi olduğu ya da bilmesi gerektiği durumlarda ihmalinin olduğu ağır kusur hallerinde de aynı sonuç geçerli olacak, 2 yıllık zamanaşımı süresi uygulanmayacak, TBK.'nın 146. maddesindeki genel zamanaşımı süresi olan hizmetin ifasından itibaren 10 yıllık süre uygulanacaktır. 4077 sayılı TKHK. döneminde satıcının ayıbı bilerek gizlediği, yani sadece hilesi olduğu durumlarda zamanaşımı süresi uygulanmamaktaydı (Yavuz, 2014, s. 87).

4.1.4.3. Seçimlik Hakkın Def'i Olarak Kullanılması

Tüketici, zamanaşımı süresi içinde seçimlik haklarını kullanmadığı takdirde bu hakları bir daha kullanamaz. TBK.'nın 231. maddesinin 1. fıkrasındaki hükme göre;

“...Alıcının satılanın kendisine devrinden başlayarak iki yıl içinde bildirdiği ayıptan doğan def'i hakkı, bu sürenin geçmiş olmasıyla ortadan kalkmaz.”

Bu konuda 6502 sayılı TKHK'da hüküm bulunmadığından dolayı genel hükümlere göre TBK. hükümleri uygulama alanı bulacaktır (Aslan, 2014, s. 177).

4.1.4.4. Gizli Ayıplar Bakımından

Gizli ayıp, normal bir muayene ya da kullanım ile ilk başlarda ortaya çıkmayan ve anlaşılması mümkün olmayan ayıplardır. Gizli ayıbın olup olmadığına karar verecek olan makam mahkemedir. Mahkeme bu konuda bilirkişilerden yardım alarak, bilirkişinin tespiti sonucunda ayıp olması halinde, bunun kullanım hatasından kaynaklanıp kaynaklanmadığını belirtmesi gerekir. Gizli ayıp kavram olarak, teknik bir kavram olmayıp, hukuki bir kavramdır (Kara, 2012, s. 363).

4.1.4.5. İnternet ve TV Üzerinden Satın Alınanlar Bakımından

Tüketici hakları genel olarak 6502 sayılı TKHK. ile korunsa da internet ve TV üzerinden yapılan alışverişler 27.11.2014 tarih ve 29188 sayılı Mesafeli Sözleşmeler Yönetmeliğine tabi tutulmuştur. Bu Yönetmeliğin “Cayma Hakkı” alt başlığı altında yer alan 9. maddesinin 1. fıkrasına göre;

“(1) Tüketici, on dört gün içinde herhangi bir gerekçe göstermeksizin ve cezai şart ödemeksizin sözleşmeden cayma hakkına sahiptir.” şeklinde ifade edilmiştir.

Görüldüğü üzere tüketici, internet veya TV üzerinden yapılan alışverişlerde, on dört gün içerisinde herhangi bir sebep göstermeden satın aldığı üründen cayarak iade edebilmesi mümkündür. Tüketici, cayma hakkını kullanırken söz konusu süre içerisinde yazılı bir şekilde veya bir sürekli veri taşıyıcısıyla bildirmesi yeterli kabul edilmektedir. On dört günlük süre, malın teslimi gereken sözleşmelerde, tüketicinin malı teslim aldığı tarihten itibaren, diğer sözleşmelerde ise sözleşmenin yapıldığı tarihten itibaren işlemeye başlar.

4077 sayılı TKHK.’nın 9/A maddesinde, tüketicinin cayma hakkıyla ilgili bir düzenleme bulunmamaktaydı. Ancak söz konusu Kanun kapsamında 06.03.2011 tarihli ve 27866 sayılı “Mesafeli Sözleşmelere Dair Yönetmelik” çıkarılmıştı. Yönetmeliğin 7. maddesine göre tüketicinin yedi gün içerisinde herhangi bir gerekçe göstermeden ve cezai şartı tabi olmadan sözleşmeden cayma hakkına sahip olduğu düzenlenmişti. Dolayısıyla 6502 sayılı Kanunda cayma hakkı süresinin on dört gün olarak düzenlenmesi tüketiciler açısından olumlu bir gelişme olmuştur (Salih Kural 2014).

4.1.4.6. Zamaşıımı Süresinin Değiştirilmesi

TKHK.’nın ayıplı mallarla ilgili 12. maddesi ile ayıplı hizmetlerle ilgili olan 16. maddesinin 1. fıkrasında “...sözleşmede daha uzun bir süre belirlenmediği taktirde...” denilerek, taraflar aralarında yapacakları bir sözleşmeyle zamaşıımı süresini uzatabilecekleri belirtilmiştir. Ancak taraflar, zamaşıımı süresini kısaltarak satıcının sorumluluğunu sınırlayabilmeleri mümkün değildir. Kimi yazarlara göre ise, zamaşıımı süresinin uzatılabildiği gibi kısaltılabilmesinin de mümkün olduğu savunulmaktadır (Yavuz, 2014, s. 86). Ancak bu süre kısaltmanın alıcının seçimlik haklarını kullanma imkanını ortadan kaldıracak nitelikte olmaması gerektiği belirtilmiştir. Garantili mallarda da zamaşıımı süresinin kısaltılabilmesi mümkün değildir, çünkü garanti süresinin Garanti Belgesi Yönetmeliği’ne göre en az 2 yıl olması gerekmektedir (Zevkliler, 2013, s. 139).

Tarafların anlaşmasıyla zamaşıımı süresinin uzatılması durumunda, en uzun sürenin 10 yıl olması gerektiği kabul edilmekle birlikte, üst sınırın 10 yılı aşamayacağına dair kanunda emredici nitelikte bir hüküm bulunmadığından dolayı, zamaşıımı süresinin 10 yıldan daha uzun bir süre olabileceğini söylememizde herhangi bir sakınca bulunmamaktadır.

4.2. Tüketicinin Sahip Olduğu Seçimlik Haklar

4.2.1. Sözleşmeden Dönme Hakkı

4.2.1.1. Genel Olarak

6502 sayılı TKHK.’nın 11. maddesinin 1. fıkrasının a. bendi hükmüne göre;

“(1) Malın ayıplı olduğunun anlaşılması durumunda tüketici; a) Satılanı geri vermeye hazır olduğunu bildirerek, sözleşmeden dönme,” hakkına sahip olduğu belirtilmiştir.

Aynı Kanunun hizmetlerde oluşan ayıp nedeniyle tüketicinin seçimlik haklarını belirten 15. maddenin 1. fıkrasına göre;

“(1) Hizmetin ayıplı ifa edildiği durumlarda tüketici, ...sözleşmeden dönme haklarından birini sağlayıcıya karşı kullanmakta serbesttir.”

TBK.’nın 227. maddesinin 1. fıkrasının 1. bendi hükmüne göre;

“(1) Satıcının satılanın ayıplarından sorumlu olduğu hallerde alıcı, aşağıdaki seçimlik haklardan birini kullanabilir: 1. Satılanı geri vermeye hazır olduğunu bildirerek sözleşmeden dönme.”

Görüldüğü gibi her iki Kanun, birbirine çok benzer ifadelerle tüketiciye, satın aldığı malı geri vermek istediğine dair bildirimde bulunarak sözleşmeden dönme imkanı tanımıştır. Hizmetler açısından ise, geri vermeye hazır olduğunu bildirmek mümkün olmadığından dolayı ifade edilmemiştir. Kural olarak, hizmetin görülmesinden sonra onun geri verilmesi mümkün olmamakla birlikte, eser sözleşmelerinde bir mal inşa edilmiş olması halinde onun geri verilebilmesi mümkündür (Aslan, 2014, s. 180).

Sözleşmeden dönme seçimlik hakkını seçen tüketici, satım konusu olan malı semere, ondan sağladığı yarar ve ürünleriyle birlikte satıcıya geri vermekle yükümlüdür. Ancak tüketicinin, elde etmesi gerektiği halde ihmal ettiklerini ödeme yükümlülüğü bulunmamaktadır. Bunun karşısında satıcı da tüketiciye, faiziyle birlikte satış parasını geri vermek; tüketicinin mala yaptığı giderleri ödemek; ayıbın ileri sürülmesi ve sözleşmeden dönülmesinden dolayı yapılan mahkeme giderlerini ödemekle yükümlüdür (Aydoğdu, 2015, s. 169). Tüketicinin seçimlik haklarını kullanırken doğan bütün masraflar yerine getiren tarafça karşılanır (Ceylan, 2015a, s. 26).

Sözleşmeden dönme hakkıyla sözleşmenin feshi birbirinden farklı hukuki kavramlardır (Kahveci, 2012, s. 149). Fesih, geçerli olup yürümekte olan bir sözleşmenin ileriye etkili olacak şekilde ortadan kaldırılması anlamına geldiği halde; dönme, mevcut olan bir sözleşmenin geçmişe etkili olarak ortadan kaldırılmasıdır (Edis, 1963, s. 105). Bu hak, tek taraflı bir irade beyanıyla kullanılabilen bir haktır.

Satılan malın ya da görülen hizmetin ayıplı çıkması halinde tüketici, 2 yıl içinde, konut ve tatil amaçlı taşınmazlarda ise 5 yıl içinde sözleşmeden dönebilir. Ancak ayıp satıcının hile veya ağır kusuru ile gizlenmişse, TBK.’nın 146. maddesindeki düzenlemeye göre zamanaşımı süresi 10 yıldır. Tüketici, belirlenen bu süre içinde hangi seçimlik hakkını

kullanmak istediğini ve bu hakla ilgili davasını ikame etmek zorundadır (Aslan, 2014, s. 180).

Yargıtayın bir kararına göre (Ceylan, 1998, s. 72), alıcı, seçimlik haklarından biri olan sözleşmeden dönmeyi tercih etmesine rağmen, olayın şartları haklı göstermesi halinde, sözleşmeden dönme yerine bedelde indirim yapılmasına karar verilebileceğine hükmetmiştir.

Kanımca, önemsiz ayıp olduğu durumlarda, tüketicinin sözleşmeden dönme hakkı engellenip diğer seçimlik haklarından istediğini seçebilme imkanı tanınması gerekmektedir.

Sözleşmeden dönme hakkı yalnızca satıcıya karşı ileri sürülebilen bir haktır. 6502 sayılı TKHK.'nın 11. maddesinin 2. fıkrasında, sadece tamir ve malın yenisi ile değiştirme haklarının satıcı dışında yer alan diğer kişilere karşı da ileri sürülebileceği ifade edilmiştir. Söz konusu hükme göre;

“(2) Ücretsiz onarım veya malın ayıpsız misli ile değiştirilmesi hakları üretici veya ithalatçıya karşı da kullanılabilir. Bu fıkradaki hakların yerine getirilmesi konusunda satıcı, üretici veya ithalatçı müteselsilen sorumludur. Üretici veya ithalatçı, malın kendisi tarafından piyasaya sürülmesinden sonra ayıbın doğduğunu ispat ettiği takdirde sorumlu tutulmaz.”

4077 sayılı TKHK.'da, tüketicinin karşısında üretici, ithalatçı, satıcı, acente, bayi ve hatta bağlı kredi veren gibi herkes sorumlu tutulmaktaydı. Oysa 6502 sayılı TKHK., bir çok kişiyi sorumlu tutan, tüketicinin lehine olan bu geniş düzenlemeden vazgeçerek sadece belirli kişilerin sorumlu olabileceğini kabul etmiştir (Aslan, 2014, s. 180).

Sözleşmeden dönme hakkı, bozucu yenilik doğuran bir hak olmakla birlikte (Feyzioğlu, 1980, s. 294), herhangi bir şekil şartına bağlı değildir (Kahveci, 2012, s. 150). Alıcının bu hakkını kullanabilmesi için dava açmasına gerek yoktur. Ancak, böyle bir dava açılması halinde mahkemenin vereceği karar bozucu yenilik doğurucu değil, açıklayıcı nitelikte bir karar olacaktır (Ceylan, 1998, s. 68).

Sözleşmeden dönme hakkı, 4822 sayılı TKHK. ile değiştirilmeden önce 4077 sayılı TKHK.'da, sözleşmeden dönme hakkını belirtmek için “bedelin iadesi” ifadesi kullanılırken, 4822 sayılı TKHK.'da “bedel iadesini de içeren sözleşmeden dönme” ifadesine yer verilmişti (Ceylan, 2002/2, s. 277). 4077 sayılı TKHK.'daki düzenlemede,

kimi yazarlara göre, tüketici seçimlik haklarını kullanırken öncelikli olarak tercihini bedel iadesinden yana kullanması halinde tüketici lehine sonuç doğuracağı ifade edilmiştir (Kara, 2012, s. 374).

1999/44 sayılı AB Yönergesinin “Tüketicinin Hakları” altbaşlıklı 3. maddesinde, bedelde indirim veya sözleşmeden dönme haklarının yalnızca tüketicinin sözleşmede kararlaştırıldığı şekilde bir ifa elde edemediği durumlarda kullanılması uygun görülmüştür (Atamer ve Baş, 2014, s. 45). Tüketicinin imkansızlık nedeniyle tamir veya malın yenisiyle değiştirme isteme hakkına sahip olmadığı hallerde veya satıcı tamir ya da malın yenisiyle değiştirilmesini süresi içinde ya da tüketiciye önemli nitelikte bir rahatsızlık vermeden tamamlayamamış olması halinde tüketicinin söz konusu hakkını kullanabilmesi mümkündür.

4.2.1.2. Tüketicinin Fiili Dışında Malın Ziyayı veya Hasarı Halinin Sözleşmeden Dönme Hakkına Etkisi

6502 sayılı TKHK.’da malın tüketicinin fiili dışında herhangi bir sebeple yok olması veya hasara uğraması durumunda, ayıptan dolayı sözleşmeden dönme hakkının ne olacağına dair bir hüküm bulunmamaktadır. Ancak, malın tüketicinin bir fiili ile yok olması halinde, sözleşmeden dönme hakkı kullanılamayacak olup, sadece satış bedelinin indirilmesi seçimlik hakkı kullanılabilir (Aslan, 2014, s. 181).

TBK.’nın 228. maddesinin 1. fıkrasına göre;

“(1) Alıcıya ayıplı olarak devredilmiş olan satılanın ayıptan, beklenmedik halden veya mücbir sebepten dolayı yok olması veya ağır biçimde zarara uğraması, alıcının sözleşmeden dönme hakkını kullanmasını engellemez. Bu durumda alıcı, satılardan elinde ne kalmışsa onu geri vermekle yükümlüdür.”

Görüldüğü üzere, bu hükümde iki durumdan söz edilmektedir. Birinci durum, malın ayıp nedeniyle yok olması veya bozulması halidir. İkinci durum ise, malın olağanüstü bir sebepten dolayı yok olması ya da bozulması halidir, yani alıcıya atfedilemeyen bir fiilden dolayı malın yok olması veya zarara uğramasıdır (Yavuz, 2014, s. 89).

Kural olarak, satış sözleşmesi esnasında malın yarar ve hasarı, iki tarafın karşılıklı ve birbirine uygun irade beyanlarının uyuşmasından itibaren alıcıya geçer. Ancak malın

ayıplı olması halinde, malın ayıbı nedeniyle veya beklenmedik hal veya mücbir sebepten ortaya çıkacak olan ziya ve hasar satıcıya ait olmaktadır.

Sonuç olarak 6502 sayılı TKHK.'da bu konuda bir hüküm bulunmadığından, bu boşluk TBK.'nın 228. maddesinin 1. fıkrası ile doldurulacaktır.

4.2.1.3. Sözleşmeden Dönmenin Hükümleri

4.2.1.3.1. Genel Olarak

6502 sayılı TKHK.'nın 11. maddesinin 1, 5 ve 6. fıkralarında, malın ayıplı çıkması halinde, sözleşmeden dönmenin sonuçları düzenlenmiştir. Bu hükme göre;

“(1) Malın ayıplı olduğunun anlaşılması durumunda tüketici;

a) Satılanı geri vermeye hazır olduğunu bildirerek sözleşmeden dönme,

...

Satıcı, tüketicinin tercih ettiği bu talebi yerine getirmekle yükümlüdür.

...

(5) Tüketicinin sözleşmeden dönme veya ayıp oranında bedelde indirim hakkını seçtiği durumlarda, ödemiş olduğu bedelin tümü veya bedelden yapılan indirim tutarı derhal tüketiciye iade edilir.

(6) Seçimlik hakların kullanılması nedeniyle ortaya çıkan tüm masraflar, tüketicinin seçtiği hakkı yerine getiren tarafça karşılanır. Tüketici bu seçimlik haklarından biri ile birlikte 11/1/2011 tarihli ve 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu hükümleri uyarınca tazminat da talep edebilir.”

6502 sayılı TKHK.'nın 15. maddesinin 1. ve 3. fıkraları ayıplı hizmet durumunda, tüketicinin, sağlayıcıya karşı dönme hakkını kullanmasının sonuçlarını düzenlemektedir.

Bu hükme göre;

“(1) Hizmetin ayıplı ifa edildiği durumlarda tüketici, ...sözleşmeden dönme haklarından birini sağlayıcıya karşı kullanmakta serbesttir. Sağlayıcı, tüketicinin tercih ettiği bu talebi yerine getirmekle yükümlüdür. Seçimlik hakların kullanılması nedeniyle ortaya çıkan tüm masraflar sağlayıcı tarafından karşılanır. Tüketici bu seçimlik haklarından biri ile birlikte Türk Borçlar kanunu hükümleri uyarınca tazminat da talep edebilir.

(3) Tüketicinin sözleşmeden dönme veya ayıp oranında bedelden indirim hakkını seçtiği durumlarda, ödemiş olduğu bedelin tümü veya bedelden indirim yapılan tutar derhal tüketiciye iade edilir.”

6098 sayılı TBK. açısından sözleşmeden dönme hükmüne baktığımızda da, TBK.'nın 229. maddesinde düzenlendiği görülmektedir.

Sözleşmeden dönme kararı ile birlikte, tarafların aralarında yaptıkları sözleşme geçmişe etkili olarak ortadan kalkmaktadır. Bundan dolayı, bu sözleşmeye dayanarak edimlerini yerine getirmiş olan taraflar, sebepsiz olarak birbirine bazı şeyler vermiş duruma gelmektedirler. Bu durumda taraflar, bu verdikleri şeyleri sebepsiz zenginleşme hükümlerine dayanarak geri isteyebilirler. Başka bir ifadeyle açıklamamız gerekirse, taraflar satış sözleşmesiyle ilgili birbirine vermiş oldukları şeyleri TBK.'nın 229. maddesindeki hükme dayanarak talep edebilirler, ancak söz konusu maddenin yetersiz olduğu durumlarda, TBK.'nın 79. maddesinde düzenlenmiş olan haksız zenginleşme hükümlerine de başvurabilmeleri mümkündür. Aynı zamanda 6502 sayılı TKHK.'da hüküm bulunmayan hallerde de genel hükümler olan TBK.'nın 229. ve 79. maddelerine başvurulabilmesi mümkün olacaktır (Hatemi, Serozan & Arpacı, 1992, s.101-102).

4.2.1.3.2. Alıcının İade Borcu

Yukarıda belirtmiş olduğumuz üzere, TKHK.'nın 11 ile 15. maddelerinin 1. fıkraları tüketicinin sözleşmeden dönme hakkını düzenlemiştir. Tüketicinin sözleşmeden dönebilmesi için sadece malı iade etmeye hazır olduğunu ve sözleşmeden dönerek ödediği bedeli geri istediğini, belirtilen süre içerisinde karşı tarafa yöneltmesi yeterlidir. Satıcı, ayıplı malı tüketicinin evinden alıp, taşıma masraflarına katlanmak zorundadır. Taşıma masrafları alıcıya yükletilemez (Zevkliler, 2013, s. 128).

TBK.'nın 229. maddesindeki hükme göre, alıcının iade borcu kapsamına, satım konusu mal dışında bundan elde edilen yararlar da girmektedir (Kahveci, 2012, s. 277).

Tüketici, satın aldığı malın ayıplı olduğunu gördükten sonra, ayıplı malı, olduğu şekli ile iade etmek zorundadır. Tüketicinin bu borcu kişisel nitelikte bir borçtur (Edis, 1963, s. 110).

Öncelikli olarak tüketici, satılanı geri vermeye hazır olduğunu karşı tarafa bildirmek zorundadır. Geri verme, satın alınan malın zilyetliğinin satıcıya teslim edilmesiyle olur. Bunun karşısında tüketici de, malın ayıplı olmasından dolayı veya tüketicinin fiilleri dışında bir sebeple ziyaa uğraması durumunda, elinde kalanı satıcıya iade etmekle bu borcunu yerine getirmiş olur (Yavuz, 2014, s. 89).

Sözleşmeden dönme nedeniyle doğrudan meydana gelen zararlardan satıcı kusursuz olarak sorumlu iken, dolaylı zararlardan satıcının kusuru varsa eğer, tüketicinin ayıp nedeniyle doğan tüm zararlarını da ödemek zorundadır (Aydoğdu, 2015, s. 170).

Sözleşme konusu mal geri verilirken, bu geri verme ile satış bedelinin geri verilmesi aynı anda, karşılıklı bir şekilde olması gerekir; aksi durumda taraflardan her biri TBK.'nın 97. maddesinde düzenlenen ödemezlik def'inde bulunabilir (Aral, 2006, s. 138).

Tüketici, satın aldığı maldan elde etmiş olduğu semereleri ve malı kullanması nedeniyle kazandığı yararları da iade etmesi gerekip gerekmediği önemli bir husustur. Tüketici, elde ettiği semerelerle veya malı kullanmasından dolayı kazandığı yararlarla, ayıplı mal satışından önceki duruma göre daha karlı bir pozisyona geçmiş olur. 6502 sayılı TKHK. açısından baktığımızda, bu konuda herhangi bir hüküm bulunmamakla birlikte TBK.'da açık bir şekilde düzenlenmiştir (Aslan, 2014, s. 185).

Hizmetler açısından ise, iade söz konusu olamadığından dolayı kanun koyucu, TKHK.'nın 15. maddesinde geri vermeye hazır olduğunu bildirmeden söz etmemiştir.

4.2.1.3.3. Satıcının İade Borcu

Satıcının iade borcu, 6502 sayılı TKHK.'nın 11. maddesinin 5. ve 6. fıkraları ile 15. maddenin 1. ve 3. fıkralarında düzenlenmiştir. Satıcı, her iki maddedeki hükme göre, tüketicinin tercihini yerine getirmekle mükelleftir. Bu hükme göre;

“(5) Tüketicinin sözleşmeden dönme veya ayıp oranında bedelden indirim hakkını seçtiği durumlarda, ödemiş olduğu bedelin tümü veya bedelden yapılan indirim derhal tüketiciye iade edilir.

(6) Seçimlik hakların kullanılması nedeniyle ortaya çıkan tüm masraflar, tüketicinin seçtiği hakkı yerine getiren tarafça karşılanır. Tüketici bu seçimlik haklarından biri ile birlikte 11/1/2011 tarihli ve 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu hükümleri uyarınca tazminat da talep edebilir.”

6502 sayılı TKHK.'nın 15. maddesinin 1 ve 3. fıkraları, sağlayıcının ayıplı hizmeti karşısında tüketicinin sözleşmeden dönme hakkını kullanması halinde, satıcının yükümlülüğünü düzenlemektedir. Bu hükme göre;

“(1) ...Seçimlik hakların kullanılması nedeniyle ortaya çıkan tüm masraflar sağlayıcı tarafından karşılanır. Tüketici, bu seçimlik haklardan biri ile birlikte Türk Borçlar Kanunu hükümleri uyarınca tazminat da talep edebilir.

(3) Tüketicinin sözleşmeden dönme veya ayıp oranında bedelden indirim hakkını seçtiği durumlarda ödemiş olduğu bedelin tümü veya bedelden indirim yapılan tutar derhal tüketiciye iade edilir.”

Görüldüğü üzere, tüketicinin sözleşmeden dönmesi halinde, satıcıdan ödediği bedelin iadesini, seçimlik hakkın kullanılması nedeniyle yaptığı tüm masrafları ve ayıp nedeniyle uğradığı diğer zararları da talep edebilir (Zevkliler, 2013, s. 128).

TBK.’da ise, sözleşmeden dönme durumunda satıcının yükümlülük kapsamı 229. maddesinde düzenlemiştir. Bu hükme göre;

..Buna karşılık alıcı da, satıcıdan aşağıdaki istemlerde bulunabilir:

1. Ödemiş olduğu satış bedelinin, faiziyle birlikte geri verilmesi.
2. Satılanın tamamen zaptında olduğu gibi, yargılama giderleri ile satılan için yapmış olduğu giderlerin ödenmesi.
3. Ayıplı maldan doğan doğrudan zararının giderilmesi.

Satıcı, kendisine hiçbir kusur yüklenemeyeceğini ispat etmedikçe, alıcının diğer zararlarını da gidermekle yükümlüdür.”

Sözleşmeden dönmenin sonuçları konusunda TBK. ile 6502 sayılı TKHK. arasındaki farklar, TBK.’da tüketicinin satış bedeli ile birlikte faiz isteyebileceği açık bir şekilde belirtildiği halde, 6502 sayılı TKHK.’da, böyle bir düzenlemeye yer verilmemiştir (Aslan, 2014, s. 186). TBK.’daki hükme göre satıcı, almış olduğu satış bedelini faiziyle birlikte alıcıya iade etmekle yükümlüdür. Taraflar aralarında aksi bir anlaşma yapmadıkları müddetçe, ödenecek faiz oranı kanuni faiz oranı kadardır (Kahveci, 2012, s. 225).

Alıcının, satıcıdan bu geri verme borcunun ifa edilmesini isteme süresi açısından değişik görüşler (Yavuz, 2014, s. 93) bulunmasına rağmen kanaatimce, bunu on yıllık genel zamanaşımı süresi içinde isteyebilmesi mümkün olmalıdır.

Satıcı kusursuz olduğunu ispatlamak zorundadır, aksi takdirde alıcının uğradığı “diğer her türlü zararını” tazmin etmekle mükelleftir (Zevkliler, 2013, s. 128). Buradaki kusur, sözleşmenin kötü ifasından kaynaklanan bir kusurdur (Yavuz, 2014, s. 125).

Bunlar dışında, tüketici, satış bedelinin iadesine yönelik dava açması halinde, bu nedenle yapmış olduğu dava masraflarını da talep edebilir. Normalde tüketici mahkemelerinde açılan davalar her türlü resim ve harçtan muafır. Ancak mahkeme masrafları, yalnızca resim ve harçlardan ibaret olmadığından, bunlara posta masrafları, bilirkişi ücretleri ve vekalet ücretleri de dahil olduğundan dolayı tüketicinin yapmış olduğu bu gibi masrafları da satıcıdan isteyebilecektir (Yavuz, 2014, s. 93).

Tüketici, dava masrafları dışında, satılan için yapmış olduğu diğer masraflarını da isteyebilir. Burada sadece zorunlu ve yararlı giderler olmamakla birlikte, diğer giderler, özellikle lüks giderler satıcıdan talep edilebilecektir. Tüketici, yapılan lüks giderleri, mala zarar vermemek kaydıyla maldan söküp alabilir (Kahveci, 2012, s. 228).

4.2.2. Satış Bedelinin İndirilmesini İsteme Hakkı

4.2.2.1. Hukuki Niteliği

Tüketicinin seçimlik haklarından bir diğerini düzenleyen 6502 sayılı TKHK.'nın 11. maddesinin 1. fıkrasının b bendinde, tüketicinin seçimlik haklarından ikincisi olan satış bedelinin indirilmesini talep hakkı düzenlenmiştir. Bu hükme göre;

“(1) Malın ayıplı olduğunun anlaşılması durumunda tüketici; ...

b) Satılanı alıkoyup ayıp oranında satış bedelinden indirim isteme, ... seçimlik haklarından birini kullanabilir. Satıcı, tüketicinin tercih ettiği bu talebi yerine getirmekle yükümlüdür.”

Bu hak, üretici ve ithalatçıya karşı kullanılamayıp, sadece satıcıya karşı kullanılabilen bir haktır. Üretici ve ithalatçıya karşı, yalnızca onarım ve yenisi ile değiştirme hakları kullanılabilir (Aslan, 2014, s. 188).

6502 sayılı TKHK.'nın 11. maddesinin 5. fıkrasına göre; “Tüketicinin sözleşmeden dönme veya ayıp oranında bedelden indirim hakkını seçtiği durumlarda, ödemiş olduğu bedelin tümü veya bedelden yapılan indirim tutarı derhal tüketiciye iade edilir.” Satıcı, indirilen miktarı derhal tüketiciye iade etmediği durumlarda, talep anında itibaren işleyecek olan faizi isteyebilecektir.

6502 sayılı TKHK.'nın 11. maddesinin 6. fıkrası hükmüne göre tüketici, ayıplı maldan dolayı bazı masraflara katlanmışsa bunları da satıcıdan talep edebilir. Bunun dışında tüketici, ayıptan dolayı zarara uğramışsa, bunları da genel hükümlere göre talep edebilir.

6502 sayılı TKHK.'nın 15. maddesinin 1. fıkrasına göre hizmetlerin ayıplı çıkması durumunda tüketicinin ayıplı hizmet karşısında sağlayıcıdan bedel indirimi talep edebileceği düzenlenmiştir. Bu hükme göre;

“(1) Hizmetin ayıplı ifa edildiği durumlarda tüketici, ... ayıp oranında bedelden indirim ... haklarından birini sağlayıcıya karşı kullanmakta serbesttir. Sağlayıcı, tüketicinin tercih ettiği bu talebi yerine getirmekle yükümlüdür. Seçimlik hakların kullanılması nedeniyle ortaya çıkan tüm masraflar sağlayıcı tarafından karşılanır. Tüketici, bu seçimlik haklarından biri ile birlikte Türk Borçlar Kanunu hükümleri uyarınca tazminat da talep edebilir.”

Tüketici, satış bedelinin indirilmesi seçimlik hakkını kullandığında, malın bedelinde yapılan indirim miktarı en kısa bir süre içerisinde tüketiciye iade dilir. Aynı zamanda tüketicinin, ayıp nedeniyle yapmış olduğu masraflar varsa, indirilen bedel ile birlikte onları da sağlayıcıdan talep edebilir. Bunlar dışında, genel hükümlere göre tazminat da isteyebilecektir.

Satış bedelinin indirilmesi hususunda 6098 sayılı TBK.'ya bakacak olursak; TBK.'nın 227. maddesinin 1. fıkrasının 2. bendinde, satılanın ayıplı çıkması durumunda, alıcının ayıp oranında indirim hakkı olduğu düzenlenmiştir. Bu hükme göre;

“(1) Satıcının satılanın ayıplarından sorumlu olduğu hallerde alıcı, aşağıdaki seçimlik haklardan birini kullanabilir: ...

2. Satılanı alıkoyup ayıp oranında satış bedelinde indirim isteme.

...

Alıcının genel hükümlere göre tazminat isteme hakkı saklıdır.

...

Satılanın değerindeki esiklik satış bedeline çok yakın ise alıcı, ancak sözleşmeden dönme veya satılanın ayıpsız bir benzeriyle değiştirilmesini isteme haklarından birini kullanabilir.”

Tüketiciye verilmiş olan seçimlik haklardan ikincisi, ayıplı maldan dolayı satış bedelinin indirilmesini isteyebilmektir. Diğer seçimlik haklardaki gibi, alıcı, satış bedelinin indirilmesi seçimlik hakkını da, yöneltilmesi ve varması gereken bir irade açıklamasıyla kullanır. Dönmede olduğu gibi, burada da alıcının istediği sonuç, satıcının bedelin

indirilmesini kabul etmesi veya mahkeme kararıyla gerçekleşmesini istemektir (Aral, 2006, s. 143). Bu hak, yenilik doğuran haklardan olduğundan kullanılmakla tükenir ve aynı zamanda alıcı bu hakkını seçtikten sonra vazgeçip bir diğer hakkını seçemez (Aslan, 2014, s. 189).

Alıcı, bu yolu seçtikten sonra, taraflar kendi aralarında anlaşarak satış bedelinden indirilecek tutarı tespit edebilmeleri mümkündür. Ancak taraflar arasında bu konuda anlaşma sağlanamadığı takdirde, bu tutarın tespiti mahkeme kararıyla olacaktır (Yavuz, 2014 s. 97).

Satış bedelinin indirilmesini talep etme hakkı tazminat olmadığından, tazminatın hesaplanmasına ilişkin kurallar burada uygulanamaz.

4.2.2.2. Satış Bedelinden İndirilecek Tutarın Tespiti

Tüketici, seçimlik haklarından biri olan satış bedelinin indirilmesi seçimlik hakkını kullanmışsa ve aynı zamanda da satış bedelini ödemişse; satış bedelini indirim miktarı kadar az öder. Ancak satış bedelini ödemiş olması halinde; indirim miktarı kadarını geri isteyebilir (Aslan, 2014, s. 190).

Satış bedelinin nasıl hesaplanacağı yeni 6502 sayılı TKHK. ve TBK.'da açık bir şekilde düzenlenmemiştir. Doktrin ve mahkeme içtihatlarında başlıca üç görüş ileri sürülmektedir. Bu metodlar: mutlak metod, tazminat metodu ve nispi metoddur (Yavuz, 2014, s. 97).

4.2.2.2.1. Mutlak Metod

Satış bedelinden indilecek olan miktar hesaplanırken mutlak metodun uygulanması gerektiği hususundaki görüşe göre, satılan malın ayıplı ve ayıpsız değeri ayrı bir şekilde belirlendikten sonra, aralarındaki fark, sözleşmede kararlaştırılan satış bedelinden indirilerek alıcının ödemek zorunda olduğu indirilmiş satış bedeli tespit edilir (Yavuz, 2014, s. 98). Bunu bir örnekle açıklayacak olursak;

Satış Bedeli	= 1000 TL
Ayıpsız Değer	= 800 TL
Ayıplı Değer	= 400 TL
İndirilecek Miktar	= 400 TL
Ödenecek Bedel	= 600 TL

Bu metodun olumsuz yanı, bazı durumlarda malın değeri gerçek değerinden çok daha aşağılarda veya çok pahalı olarak tespit edildiği hallerde adaletsiz sonuçlar doğurabilir (Edis, 1963, s. 123).

Yargıtayın yerleşik uygulamasına göre, mutlak yöntemin uygulanması adaletsiz sonuçlar doğurabildiğinden kabul edilmemektedir. Bir davada tüketici, manzaralı olduğu için satın aldığı evin daha sonra manzarasının kapanması nedeniyle manzaralı ve manzarasız değer farkı, Tüketici Mahkemesi tarafından tüketici lehine değer azalması olarak hükmedilmiş olsa da, söz konusu kararın temyiz edilmesi üzerine Yargıtay 13. HD tarafından bu yöntem kullanılarak hesaplama yapılamayacağına, nispi metod kullanılarak hesaplama yapılması gerektiğine hükmederek Tüketici Mahkemesi'nin kararını bozmuştur (Kara, 2012, s. 378).

4.2.2.2.2. Tazminat Metodu

Satış bedelinden indirilecek olan tutarın hesaplanmasında tazminat metodunun uygulanması gerektiğini savunanlara göre, sözleşme esnasında taraflar kendi aralarında kararlaştırdıkları satış bedeli ile satılanın ayıplı değeri arasındaki fark, sözleşmede kararlaştırdıkları satış bedelinden indirilmek suretiyle tespit edilir (Aydoğdu 2015, s. 171). Bunu yukarıdaki örnekle bağlantılı bir şekilde açıklamamız gerekirse;

İndirilecek Miktar	= 1000 – 400 = 600 TL
Ödenecek Satış Bedeli	= 1000 – 600 = 400 TL

Bu metodun sakıncasına gelecek olursak, burada da bir üst örnekte olduğu gibi taraflar, kendi aralarında belirledikleri satış bedelini gerçek değerinden ucuz olarak tespit ettikleri durumlarda gündeme gelecektir (Aslan, 2014, s. 191).

4.2.2.2.3. Nispi Metot

Satış bedelinden indirilecek olan tutarın hesaplanmasında nispi metodun uygulanması gerektiğini savunanlara göre, tarafların aralarında kararlaştırdıkları bedel ile şeyin ayıplı değeri arasındaki fark satış bedelinden indirilmektedir (Yavuz, 2014, s. 99). Bunu yine yukarıdaki örnekle bağlantılı bir şekilde açıklayacak;

$$\begin{aligned} \text{Ayıpsız Değer/Ayıplı Değer} &= \text{Kararlaştırılan Bedel/Ödenecek Bedel} \\ \text{Ödenecek Bedel} &= (\text{Kararlaştırılan Bedel} \times \text{Ayıplı Değer})/\text{Ayıpsız Bedel} \\ \text{Ödenecek Bedel} &= 1000 \times (400/800) = 500 \text{ TL (Aydoğdu, 2015, s. 172)}. \end{aligned}$$

Bu usulde malın satış bedeli gerçek değerinin altında veya üstünde satılması önem arz etmez. Satış bedelinden yapılacak olan indirim, malın gerçek değeri ile ayıplı değeri arasındaki orana göre yapıldığı için taraflardan birinin daha fazla zarar görmesi gibi adaletsiz bir sonuçla karşılaşmamaktadır. Doktrindeki hakim fikre göre (Aral, 2006, s. 143) ve Yargıtay İçtihadı Birleştirme Kararları'na göre bu konuda nispi metodun uygulanması gerektiği kabul edilmektedir (Aslan, 2014, s. 189).

Yargıtay İçtihadı Birleştirme Kararları'nda (Aslan, 2014, s. 144-145) nispi metodun yukarıda belirttiğimiz şekilde hesaplandığı görülmektedir.

Kanımca, satış bedelinden indirilecek tutarın hesaplanmasında, adil bir çözüme kavuşabilmek açısından nispi metodun uygulanması gerekmektedir. Bu metodun en önemli özelliği, satış sözleşmesinin sağlayacağı kârı göz önünde tutması açısından adalete en yakın olanıdır.

Satış bedelinin indirilmesinde malın değerinin belirlenmesi hasarın geçiş anına göre yapılması gerekir. Menkullerde parça satımında sözleşmenin kurulduğu anda, gayrimenkullerde ise, zilyetliğin karşı tarafa teslim anı dikkate alınmaktadır.

Satış bedelinin indirilmesi ayrıca bir tazminat özelliği taşımadığından dolayı, TBK.'nın tazminata ilişkin hükümleri satış bedelinin indirilmesine uygulanamayacaktır (Yavuz, 2014, s. 100).

4.2.3. Malın Yenisi ile Değiştirilmesini İsteme Hakkı

6502 sayılı TKHK.'nın 11. maddesinin 1. fıkrasının  bendine göre ayıplı mallarda, 15. maddenin 1. fıkrası ise ayıplı hizmetlerde tüketicinin; mal satışlarında satın alınan malın ayıplı çıkması halinde, hizmet sağlanmasında ise hizmetin ayıplı görülmesi hallerinde malın yenisi ile değiştirilmesini veya hizmetin yeniden görülmesini isteyebilmesi mümkündür. Satıcı, tketicisiye bu tercihi kullanması gerektiği yönünde zorluk çıkarması hiçbir Şekilde mümkün değildir (Kara, 2012, s. 376).

Malın yenisi ile değiştirilmesini isteme hakkı hususunda TBK hükümlerine bakacak olursak, TBK.'nın 227. maddesinin 1. fıkrasının 4. bendindeki hüküm ile 6502 sayılı TKHK.'nın 11. maddesinin 1. fıkrasının  bendi hkm paralel bir Şekilde düzenlenmiştir. TBK'daki hükme göre; tüketicinin **“imkan varsa, satılanın ayıpsız bir benzeri ile değiştirilmesini isteme hakkı vardır”** Şeklinde ifade edilmiştir. Hizmetlere ilişkin olarak düzenlenen 6502 sayılı TKHK.'nın 15. maddesinin 1. fıkrasında ise, imkan varsa ifadesine yer verilmemiştir. Kanaatimce, imkansızlık hallerinde hizmetin yeniden görülmesinin talep edilemeyeceği yönündedir. Satıcı, tüketicinin tercih ettiği Őeimlik haklarından biri olan bu talebini yerine getirmekle mükelleftir. nceki Borçlar Kanunu'ndan farklı olarak, TBK.'da, satışa konu olan Şeyin cins borcuna konu olması zorunluluk arz etmemektedir (Zevkliler, 2013, s. 132). Mesela beş val bceklı bulgur yerine aynı miktarda bceksizinin verilmesi istenebilir.

Malın yenisi ile değiştirilmesini isteme hakkı, satıcı dışında üretici yada ithalatinin bizzat kendisine karşı da kullanılabilen bir haktır. Bu hakkın yerine getirilmesi hususunda bu belirtilenlerin hepsi müteselsil bir Şekilde sorumludur (Aslan, 2014, s. 192).

Hükmün gerekçesinde, “Sözleşmeye aykırılıktan, sözleşme tarafı olarak öncelikle satıcının sorumlu olması esastır. Ancak, tüketicisi satıcının ortadan kaybolduğu durumlar da dahil olmak üzere, ayıpsız misli ile değiştirme veya ücretsiz onarım haklarını üreticiye veya ithalatiya karşı da kullanabilir. Üretici veya ithalati ile tüketicisi arasında bir sözleşme ilişkisi bulunmamaktadır. Tüketicisi, üreticiye veya ithalatiya karşı bir ödeme yapmadığı için sözleşmeden dönme hakkını kullanarak, satıcıya demiş olduğu parayı üretici veya ithalatçıdan geri alması veya bedel indirimi hakkını kullanması

mümkün değildir. Tüketici bu haklarını ancak satıcıya karşı kullanabilir. Buna karşılık ücretsiz onarım veya ayıpsız misli ile değiştirmenin üreticiden veya ithalatçıdan istenmesi anlamlıdır. Zira, elinde yeni mal bulunan veya o malı gereği gibi onaracak olan üretici veya ithalatçıdır. Dolayısıyla bu hallerde, sözleşmelerin nisbiliği ilkesini aşarak tüketicinin doğrudan üreticiye veya ithalatçıya gidebilmesi kabul edilmiştir.” Buradaki gerekçeler Aslana göre geçerli değildir (Aslan, 2014, s. 193). Sebep olarak, satıcı ile tüketici arasında alım-satım sözleşmesi olduğu ve satış bedelinin satıcıya ödendiği doğru olmasına rağmen, satıcı da bu bedelin kendi kârı dışındaki kısmını, zaten üretici veya ithalatçıya ödemiş bulunmaktadır. Kanaatimce, bu konuda getirilen eleştiri yerinde değildir çünkü satıcı dışında üretici ve ithalatçı da her ne kadar satılacak olan maldan kar elde edecek olsa da, söz konusu alım-satım sözleşmesi tüketici ile satıcı arasında gerçekleştiğinden tüketici, satıcıya ödenmiş olan paranın satıcı dışında diğer kişiler olan üretici veya ithalatçıdan geri alması ya da bedelde indirim hakkını onlara karşı kullanması isabetli bir karar değildir.

Üretici veya ithalatçı, sorumluluktan kurtulabilmek için malın kendileri tarafından piyasa sürülmesinden sonra ayıbın ortaya çıktığını ispat etmeleri gerekmektedir (Aslan, 2014, s. 193).

6502 sayılı TKHK.’nın 11. maddesinin 3. fıkrasına göre,

“(3) Ücretsiz onarım veya malın ayıpsız misli ile değiştirilmesinin satıcı için orantısız güçlükleri beraberinde getirecek olması halinde tüketici, sözleşmeden dönme veya ayıp oranında bedelden indirim haklarından birini kullanabilir. Orantısızlığın tayininde malın ayıpsız değeri, ayıbın önemi ve diğer seçimlik haklara başvurmanın tüketici açısından sorun teşkil edip etmeyeceği gibi hususlar dikkate alınır.”

Hizmetler açısından da bu hükme paralel bir düzenleme 6502 sayılı TKHK.’nın 15. maddesinin 2. fıkrasında yer almaktadır. Buna göre;

“(2) Ücretsiz onarım veya hizmetin yeniden görülmesinin sağlayıcı için orantısız güçlükleri beraberinde getirecek olması halinde tüketici bu hakları kullanamaz. Orantısızlığın tayininde hizmetin ayıpsız değeri, ayıbın önemi ve diğer seçimlik haklara başvurmanın tüketici açısından sorun teşkil edip etmeyeceği gibi hususlar dikkate alınır.”

Görüldüğü üzere önceki kanunla kıyasladığımızda burada da tüketicinin haklarına kısıtlama getirilmiş bulunmaktadır.

Tüketici, malın ayıpsız misli ile değiştirilmesi seçimlik hakkını seçtikten sonra bu talebini karşı tarafa yöneltilmesinden itibaren 30 iş günü içerisinde, konut ve tatil amaçlı taşınmazlarda ise 60 iş günü içerisinde yerine getirmesi zorunludur. Hizmetlerin yeniden görülmesi açısından ise, sağlanan hizmetin özelliği ve tüketicinin buradaki gayesi dikkate alınarak uygun bir zaman dilimi içinde sağlayıcı tarafından yerine getirilir. Her halde bu süre talebin sağlayıcıya yöneltilmesinden itibaren 30 iş gününü geçmemesi gerekir (Aslan, 2014, s. 192).

Malın yenisiyle değişim kararı verildikten sonra, icra aşamasında tespit edilecek olan değer hiçbir şekilde malın fatura değerinden daha düşük olamaz. Aksi takdirde, tüketicinin kullandığı seçimlik hak nedeniyle zarara uğraması gündeme gelecektir (Kara, 2012, s. 377).

6502 sayılı TKHK.'nın 11. maddesinin 6. fıkrası ve 15. maddesinin 1. fıkrasına göre tüketici söz konusu hakkını kullanması nedeniyle yapmış olduğu tüm masrafları da karşı taraftan talep edebilir. Bununla birlikte, malın ayıplı çıkmasından dolayı zarara uğrayan tüketici, bu hakkı ile birlikte genel hükümlere göre tazminat da isteyebilir (Kara, 2012, s. 376).

Tüketici, malın ayıpsız misli ile değiştirilmesi seçimlik hakkını tek yanlı varması gereken bir irade açıklamasıyla kullanır. Bu seçimlik hak, bir kez kullanılmakla tükendiğinden, değiştirme talep edildikten sonra seçimlik hak değiştirilemez. Satıcı, değişim sırasında tüketiciden herhangi bir bedel de talep edemez.

TBK.'nın 228. maddesinin 2. fıkrasına göre, tüketici, malın yenisi ile değiştirilmesi seçimlik hakkını, sözleşmeden dönme hakkının doğduğu hallerde kullanabilir. Satılan malın tüketicinin fiili ile telef olduğu, başkasına temlik edildiği veya işleme, karışma ya da birleşme hallerinde bu hak kullanılamaz sadece indirim istenebilir (Aslan, 2014, s. 195).

Alıcının bu hakkını kullanması bir süreye tabi tutulmamıştır. Ancak alıcı, bu hakkını zamanaşımı süresi içinde kullanmak zorundadır (Yavuz, 2014, s. 102).

TBK.'nın 227. maddesinin 3. fıkrasına göre, satıcı da ayıplı malı derhal değiştirmeyi teklif etme hakkı tanımıştır. 6502 sayılı TKHK.'da ise, satıcı açısından böyle bir hüküm

bulunmayıp, bunun aksine, satıcı tüketicinin tercihini yerine getirmekle mükellef olduğu hükmüne yer verilmiştir (Aral, 2006, s. 148).

Tüketici söz konusu hakkını kullanırken, ayıplı malı karşı tarafa iade etmesi gerekmektedir (Aydoğdu, 2015, s. 173). Ancak, tüketicinin iade borcu hususunda kanunda herhangi bir düzenlemeye yer verilmemiştir. 6502 sayılı TKHK.'nın 83. maddesinin 1. fıkrasındaki atıf nedeniyle, tüketicinin iade borcuna ilişkin hususların, sözleşmeden dönme hakkının kullanılmasında olduğu gibi, genel hükümlere göre tespit edilmesi gerekmektedir (Aslan, 2014, s. 195).

4.2.4. Ücretsiz Onarım Talep Hakkı

Ayıplı malın ücretsiz onarılmasını isteme hakkı, genel olarak satıcıların da tercih edilmesini istediği bir seçenektir. 6502 sayılı TKHK.'da bu hak, kanuni bir hak olarak tüketiciye tanınmış olan haklardan biridir (Aslan, 2014, s. 197). 4077 sayılı TKHK. döneminde bu hak yalnızca tüketici sözleşmelerinde kullanılan bir haktır. Ancak TBK.'nın 227. maddesinin 1. fıkrasının 3. bendine ücretsiz onarım hakkının getirilmesi ile birlikte tüketici sözleşmeleri dışında bu haktan olağan veya ticari satışlarda da yararlanabilme olanağı getirilmiştir (Aydoğdu, 2015, s. 173).

Bu hak, tek yanlı ve varması gereken bir irade açıklamasıyla kullanılabilen bir haktır. Kural olarak, bir kez bu yola başvurulduktan sonra, başka bir seçimlik hak ile değiştirilemez. Ancak, bu seçimlik hakkın yerine getirilmesi imkansız olması halinde veya tüketicinin makul olmayan bir süre boyunca malından mahrum kalmasına yol açacağı anlaşılması durumunda, süresi geçmiş olsa bile, tüketicinin diğer seçimlik haklarından birini kullanabileceğinin kabul edilmesi gerekir (Aslan, 2014, s. 198vd.). Mesela tüketicinin satın almış olduğu bir motosikletin ayıplı çıkması durumunda ve aynı zamanda garanti sözleşmesi de olmadığını varsayalım, motosikletin tamirini isteyen tüketici bu ayıbın tamirinin mümkün olmadığını öğrendiği durumlarda diğer haklarını kullanabilmesi ya da tamir edilebilmesi mümkün olmasına rağmen çok uzun süre tamirde kalması gerekiyorsa, bu durumda da tüketici diğer seçimlik haklarını kullanabilmelidir. Ancak tamir edildikten sonra kendisine teslim edilen motosikletin

tekrar aynı arızayı yapması durumunda, tamiratın imkanız olduğu kabul edilerek tüketiciye diğer seçimlik haklarını kullanabilme imkanı tanınması gerekmektedir.

6502 sayılı TKHK.'nın 11. maddesinin 1. fıkrasında ve TBK.'nın 227. maddesinin 1. fıkrasındaki hükümler; **“Tüketiciye aşırı bir masraf gerektirmediği takdirde bütün masrafları satıcıya ait olmak üzere satılanın ücretsiz onarılmasını isteme hakkı”**nı vermiştir.

6502 sayılı TKHK.'nın 15. maddesinin 1. fıkrasında ise hizmetler açısından tüketiciye bir hak verilmiş bulunmaktadır. Bu hükme göre; **“Hizmet sonucu ortaya çıkan eserin ücretsiz onarımı”** şeklinde ifade edilmiştir.

Satıcı, tüketicinin tercih ettiği bu talebi herhangi bir karşılık almadan yerine getirmekle mükelleftir. Bu masraflara katlanacak olan satıcıdır. Bu masrafların içine taşıma, malzeme, yedek parça, işçilik giderleri gibi masraflar girmektedir (Zevkliler, 2013, s. 133).

Bu hak, satıcı dışında kalan diğer kişiler olan üretici ya da ithalatçıya karşı da kullanılabilen bir haktır. Bu belirtilenler müteselsil bir şekilde sorumludur (Yavuz, 2014, s. 104).

Tüketici onarım hakkını kullanmış olmasına rağmen, TKHK.'nın 13. maddesinde düzenlenen garanti belgesi ve bu madde dikkate alınarak çıkartılan Garanti Belgesi Yönetmeliği'nin (GBY) 14. maddesinde açıklanan koşulların oluşması durumunda, tüketici, ücretsiz onarım dışındaki diğer seçimlik hakları için talepte bulunabilmesi mümkündür (Kara, 2012, s. 382).

Hükmün gerekçesinde ileri sürülen gerekçelerin Aslan'a göre (Aslan, 2014, s. 199) geçerliliği bulunmamaktadır. Bunun nedeni, satıcı ile tüketici arasında alım-satım sözleşmesi olduğu ve satış bedelinin satıcıya ödendiği doğru olmasına rağmen, satıcı da bu bedelin kendi karı dışındaki kısmını zaten üretici veya ithalatçıya karşı ödemiş bulunmaktadır. Kanaatimce bir üst başlıkta belirtmiş olduğum gibi bu konudaki eleştiri yerinde değildir çünkü söz konusu sözleşme tüketici ile satıcı arasında gerçekleştiğinden tüketici, satıcıya ödenen parayı üretici veya ithalatçıdan talep edebilmesi ya da bedelde indirim hakkını onlara karşı kullanması yerinde değildir.

Üretici veya ithalatçı sorumluluktan kurtulabilmek için, ayıbın, malı şahsen piyasaya sürdükten sonra oluştuğunu kanotlaması gerekir. Bu gibi durumlarda ayıplı mal satıcının elindeyken oluştuğu kabul edilmektedir (Aslan, 2014, s. 199).

6502 sayılı TKHK.'nın 11. maddesinin 3. fıkrasına göre;

“(3) Ücretsiz onarım veya malın ayıpsız misli ile değiştirilmesinin satıcı için orantısız güçlükleri beraberinde getirecek olması halinde tüketici, sözleşmeden dönme veya ayıp oranında bedelden indirim haklarından birini kullanabilir. Orantısızlığın tayininde malın ayıpsız değeri, ayıbın önemi ve diğer seçimlik haklara başvurmanın tüketici açısından sorun teşkil edip etmeyeceği gibi hususlar dikkate alınır.”

6502 sayılı TKHK.'nın 15. maddesinin 2. fıkrasında, hizmetler açısından da bu hükme paralel bir düzenleme yer almaktadır.

“(2) Ücretsiz onarım veya hizmetin yeniden görülmesinin sağlayıcı için orantısız güçlükleri beraberinde getirecek olması halinde tüketici bu hakları kullanamaz. Orantısızlığın tayininde hizmetin ayıpsız değeri, ayıbın önemi ve diğer seçimlik haklara başvurmanın tüketici açısından sorun teşkil edip etmeyeceği gibi hususlar dikkate alınır.”

Bu maddenin gerekçesine baktığımızda, tüketicinin önceki kanuna göre haklarına kısıtlama getirilmiş bulunmaktadır. Böyle bir kısıtlamanın yapılması kanımca tüketici hakları açısından her ne kadar olumsuz bir gelişme olarak gözükse de konuya satıcı açısından baktığımızda isabetli bir düzenleme olmuştur.

Malın ücretsiz onarım seçimlik hakkının seçilmesi halinde bu talebin karşı tarafa yöneltilmesinden itibaren azami otuz iş günü, konut ve tatil amaçlı taşınmazlarda ise altmış iş günü içinde yerine getirilmesi zorunludur. Ancak 6502 sayılı TKHK.'nın 58. maddesinde belirtilen “Yönetmelik eki listede yer alan mallara ilişkin, tüketicinin ücretsiz onarım talebi Yönetmelikte belirlenen azami tamir süresi içinde yerine getirilir” ibaresi yer almaktadır. Aksi durumda tüketicinin diğer seçimlik haklarını kullanabilmesi mümkündür. Hizmetler açısından düzenlenen 6502 sayılı TKHK.'nın 15. maddesinin 4. fıkrasına göre,

“(4) Ücretsiz onarım veya hizmetin yeniden görülmesinin seçildiği hallerde, hizmetin niteliği ve tüketicinin bu hizmetten yararlanma amacı dikkate alındığında, makul bir süre içerisinde ve tüketici için ciddi sorunlar doğurmayacak şekilde bu talep sağlayıcı tarafından yerine getirilir. Her halükarda bu süre talebin sağlayıcıya yöneltilmesinden itibaren otuz iş gününü

geçemez. Aksi halde tüketici diğer seçimlik haklarını kullanmakta serbesttir.” şeklinde ifade edilmiştir.

Ayıplı mallar açısından 6502 sayılı TKHK.’nın 11. maddesinin 6. fıkrası ve ayıplı hizmetler açısından 6502 sayılı TKHK.’nın 15. maddesinin 1. fıkrasına göre, tüketici, malın ücretsiz onarımı için yapması gereken tüm masrafları da karşı taraftan talep edebilir. Aynı zamanda malın ayıplı çıkmasından dolayı zarara uğrayan tüketici bu hakkı ile birlikte genel hükümlere göre tazminat da isteyebilmesi mümkündür.

Tüketicinin tamir hakkının garanti altına alınabilmesi açısından 6502 sayılı TKHK.’da ek olarak bazı tedbirler alınmıştır. Bunlar 6502 sayılı TKHK.’nın “Garanti Belgesi” altbaşlığı altında düzenlenen 56. maddesi ve “Satış Sonrası Hizmetler” altbaşlığı altında düzenlenen 58. maddesidir (Aslan, 2014, s. 201).

Tüketici malın ayıplı çıkmasından dolayı ücretsiz onarım talep etmesine rağmen aynı arızanın 5 kez veya farklı arızaların 7 kez meydana gelmesi halinde ıslah gerekmeden doğrudan bedel iadesi ya da diğer seçimlik haklarını kullanabilir.

Ayıplı olarak çıkan malların tamir süresi kural olarak 20 iş günü olmasına rağmen, binek otomobiller, kamyonetler ve traktörler için 30 iş günü olarak kabul edilmiştir (Kara, 2012, s. 382vd.).

4.2.5. Tazminat İsteme Hakkı

6502 sayılı TKHK.’nın 11. maddesinin 6. fıkrasına göre;

“(6) Seçimlik hakların kullanılması nedeniyle ortaya çıkan tüm masraflar, tüketicinin seçtiği hakkı yerine getiren tarafça karşılanır. Tüketici bu seçimlik haklarından biri ile birlikte 11/1/2011 tarihli ve 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu hükümleri uyarınca tazminat da talep edebilir.”

4077 sayılı TKHK. döneminde tazminata ilişkin kurallar Kanunda düzenlenmişken, 6502 sayılı TKHK.’da, TBK.’ya atıf yapılarak yetinilmiştir. Aynı zamanda 6502 sayılı TKHK.’nın 15. maddesinin 1. fıkrası hükmünde de hizmetlere ilişkin olarak benzer bir atıf bulunmaktadır. Bu hükme göre;

“(1) Hizmetin ayıplı ifa edildiği durumlarda tüketici, hizmetin yeniden görülmesi, hizmet sonucu ortaya çıkan eserin ücretsiz onarımı, ayıp oranında bedelden indirim veya sözleşmeden dönme haklarından birini sağlayıcıya karşı kullanmakta serbesttir. Sağlayıcı, tüketicinin tercih ettiği bu talebi yerine

getirmekle yükümlüdür. Seçimlik hakların kullanılması nedeniyle ortaya çıkan tüm masraflar sağlayıcı tarafından karşılanır. Tüketici, bu seçimlik haklarından biri ile birlikte Türk Borçlar Kanunu hükümleri uyarınca tazminat da talep edebilir. “

Tüketici, dört seçimlik hakkı yanında adeta beşinci bir hak olarak, bunlardan biri ile birlikte oluşan zarardan dolayı tazminat isteme hakkına da sahiptir.

Tüketicinin, özel hukuktaki irade serbestisi ilkesinden dolayı, ayıplı malın sebebiyet verdiği zararlardan dolayı ayıplı malın bedel iadesini talep etmeden, doğrudan bu malın sebebiyet verdiği maddi veya manevi zararların tazmini için dava açabilmesi de mümkündür (Kara, 2012, s. 384).

Tazminat isteme hakkı konusunu, 4077 sayılı TKHK. ile 6502 sayılı TKHK. açısından kıyaslayacak olursak; 4077 sayılı TKHK.’nın 4. maddesinin 3. fıkrasına göre “satıcı, bayi, acente, imalatçı-üretici, ithalatçı ve bu Kanunun 10. maddesinin son fıkrasına göre kredi veren ayıplı maldan ve tüketicinin bu maddede yer alan seçimlik haklarından dolayı müteselsilen sorumludur” hükmü 6502 sayılı TKHK.’da düzenlenmemiştir. 6502 sayılı TKHK.’da belirtildiği üzere, tüketiciyle muhatap olmayan bayi, acente, özellikle kredi veren kuruluşların yerine getirmesi olanaksız olduğundan uygulamada da zaten satıcıya ve yetkili servise gidildiğinden, bunun dışındaki kişilere gidilmemektedir. Kanunda satış sonrası oluşabilecek muhtemel zararlar için servis sunma zorunluluğu, sadece üretici ve ithalatçılar için öngörülmüştür. Kanımca 6502 sayılı TKHK.’daki yeni düzenleme isabetli olmuştur. Sözleşmenin tarafı olan satıcı ve servis istasyonu kurma zorunluluğu olan üretici ve ithalatçının dört seçimlik haktan sorumluluğu; tazminat borcu açısından ise, tüm sayılan kişilerin müteselsil bir şekilde sorumlu olması yerinde bir karar olacaktır.

Bu konuda ikinci bir hususa değinecek olursak; 6502 sayılı TKHK.’da tüketicinin ayrı olarak tazminat isteme hakkı belirtilmeyip, ilk dört seçimlik haktan biriyle birlikte tazminat istenebileceğinden söz edilmiştir. Ancak açıkça belirtilmemiş olsa da alıcı, TBK.’daki genel hükümlerden borca aykırılığa dayanarak satıcıdan ayrıca tazminat isteyebilmesi mümkündür. Alıcının genel hükümlere göre tazminat isteme hakkı TBK.’nın 227. maddesinde düzenlenmiştir (Aslan, 2014, s. 207).

Dönmenin sonuçlarını düzenleyen TBK.’nın 229. maddesindeki hükme göre;

“Satış sözleşmesinden dönen alıcı, satılanı, ondan elde ettiği yararları ile birlikte satıcıya geri vermekle yükümlüdür. Buna karşılık alıcı da, satıcıdan aşağıdaki istemlerde bulunabilir:

1. Ödemiş olduğu satış bedelinin, faiziyle birlikte geri verilmesi.

a. Satılanın tamamen zaptında olduğu gibi, yargılama giderleri ile satılan için yapmış olduğu giderlerin ödenmesi.

2. Ayıplı maldan doğan doğrudan zararın giderilmesi.

Satıcı, kendisine hiçbir kusur yüklenemeyeceğini ispat etmedikçe, alıcının diğer zararlarını da gidermekle yükümlüdür.”

TBK.’nın 229. maddesinin 1. ve 3. bentleri ayıplı maldan oluşabilecek doğrudan zararları ifade derken, 2. fıkrasında kusur olması halinde dolaylı zararların talep edilebileceği ifade edilmiştir.

TBK.’da, alıcının ayıplı mal nedeniyle uğrayabileceği zararlar iki ayrı şarta göre ayrılmıştır. Doktrinde bunlardan birincisine, doğrudan zararlar denilmekte olup satıcının bunlardan kusursuz olarak sorumlu olacağı kabul edilmektedir (Yavuz, 2014, s. 102vd.). İkincisine ise, dolaylı zararlar denilmekte olup, satıcının bunlardan ancak kusuru olması halinde sorumlu olacağı kabul edilmektedir (Aydoğdu, 2015, s. 182). Burada ispat yükü satıcıya aittir. Aksi taktirde satıcı, tüketicinin zararını ödemek zorunda kalacaktır.

4.2.6. Ayıplı Mal ve Ayıplı Hizmet Nedeniyle Sorumlu Kişiler

Malın ayıplı çıkmasından veya sunulan hizmetin ayıplı sağlanmasından dolayı seçimlik haklardan kimlerin sorumlu olacağı veya zarar doğması halinde tazminatın kimden istenebileceği önemli bir konudur. Kanun koyucu, tüketicilerin hak ve menfaatlerini koruma altına alabilmek açısından, ayıplı maldan dolayı oluşabilecek zararlardan sorumlu olacak kişilerin sayısını geniş tutmuştur.

Malın ayıplı olarak satılmasında veya hizmetin ayıplı olarak sağlanmasında, kullanılacak hakkın ya da ileri sürülen istemin hangisi olduğuna göre sorumlu olacak kişilerin kapsamında değişiklik göstermektedir. Tüketici durumunda olan bir kişinin tarafını oluşturduğu bir satım sözleşmesinde, 6502 sayılı TKHK.’nın 11. maddesinde ve TBK.’nın 227. maddesinde belirtilen seçimlik haklardan faydalanmak istediğinde, talebini satıcıya yöneltmesi gerekecektir. Burada sözleşmenin tarafı her kim olursa, sözleşmeyi ortadan kaldıran ya da koşullarında değişiklik yapmaya yönelik olan

istemelerde (sözleşmeden dönme; bedelden indirim yapılması; malın ayıpsızıyla değiştirilmesi; malın ücretsiz onarımı isteme) talep ona karşı ileri sürülmesi gerekir. Malı satan kişinin acente ya da bayi olması halinde de talepler ana firmaya değil satıcı durumunda olan acente veya bayie yöneltilmesi gerekir. 4077 sayılı TKHK. dönemindeki zincirleme satış sözleşmelerinde, satıcının bu talebi yerine getirmemesinden dolayı satıcıyla birlikte imalatçı-üretici, satıcı, bayi, acente, ithalatçı ve kredi veren kuruluşun müteselsil bir şekilde sorumluluğu söz konusuydu. 6502 sayılı TKHK.'da, bu şekilde bir düzenlemeye yer verilmeyip, tüketici aleyhine bir düzenlemeye gidilerek, sadece ücretsiz tamir veya değiştirme haklarında üretici ve ithalatçıya karşı başvurma imkanı tanınmıştır. Burada satıcı, üretici ve ithalatçının müteselsilen bir şekilde sorumlu oldukları ifade edilmiştir. Ancak üretici veya ithalatçı, ayıbın, ileriki bir aşamada ortaya çıkmış olduğunu kanıtlaması halinde, sorumluluğundan söz edilemeyeceği belirtilmiştir (Aydoğdu, 2015, s. 184).

Kural olarak tüketici, 6502 sayılı TKHK.'nın 11. ve 15. maddelerinde belirtilen seçimlik haklardan yalnızca ücretsiz tamir veya değiştirme haklarında üretici ve ithalatçıya satıcı yanında müteselsil bir şekilde başvurulabileceği ifade edilmiştir. Ancak satın alınan mal, bağlı tüketici kredisi kullanılarak alınması durumunda, maldaki ayıptan veya bundan dolayı meydana gelen bütün zararlardan dolayı satıcı, sağlayıcı ve kredi veren, tüketicinin dönme veya bedel indirimi seçimlik hakkını kullanması durumunda müteselsilen sorumlu olacaktır (6502 sayılı TKHK. 30. md/IV,c.1; 4077 sayılı TKHK. 4. md/III). Ancak, konut finanse edenlerin sorumluluğu; konutun teslim edilmemesi halinde konutun satıldığına dair sözleşmede veya kredi alınırken tarafların aralarında yaptıkları sözleşmede belirtilen konut teslim tarihinden, konutun teslim edilmesi halinde ise, konutun teslimi tarihinden itibaren kullanılan kredi miktarı ile sınırlı olmak üzere bir yıldır (6502 sayılı TKHK. 35. md/II, c.2). Kanımca, tüketicilerin korunması açısından getirilen bu düzenleme isabetlidir. Ancak konut finansmanı kuruluşlarının sorumluluğunun bir yıl ile sınırlandırılması yerinde bir karar olmamıştır. Sorumluluk daha uzun bir süre ile belirlenmiş olsaydı daha isabetli bir karar olurdu.

Tüketici, satın almış olduğu malın ayıplı çıkmasından veya sunulan hizmetin ayıplı sağlanmasından dolayı taleplerini 6502 sayılı TKHK.'da sayılanlardan birine ya da olayın niteliklerine göre belirtilen kişilerden hepsine birden ileri sürebilecektir.

Müteselsil sorumluluk gereği tüketici, talebinin tümünü bunlardan birinden isteyebileceği gibi, bir kısmını birinden, geri kalanını da diğerlerinden isteyebilmesi mümkündür. 6502 sayılı TKHK.'nın 11. maddesinin 2. fıkrasına göre, satıcı yanında üretici ve ithalatçıya, yalnızca ücretsiz tamir veya değişim için başvurulabilir. Dolayısıyla satın alınan malın ayıplı çıkması halinde tüketici, garanti belgesine dayanarak ayıplı maldan dolayı 6502 sayılı TKHK.'nın 11. ve 15. maddelerinde düzenlenen dört seçimlik hakkından birini müteselsil üretici veya ithalatçıdan talep edebilecektir. Bu konuda Avrupadaki hukuk düzenleriyle de kıyaslama yapacak olursak, Fransa, Belçika ve Lüksemburg'da alıcının, satıcı dışında satım zincirindeki diğer kişilere de başvurma imkanı verildiği görülmektedir (Atamer ve Baş, 2014, s. 52).

Tüketici, satın almış olduğu maldaki ayıba dayanarak, 6502 sayılı TKHK.'nın 11. maddesinde kendisine tanınmış olan dört seçimlik haktan yararlanmaksızın veya bu seçimlik haklardan biriyle birlikte sözleşmeye ayrılıktan dolayı tazminat isteme yoluna gitmesi durumunda, bu yöndeki davayı sadece satıcıya karşı açabilir (6502 sayılı TKHK. 11. md/VI, c.2). Bunun nedeni, sözleşmelerin nisbiliği ilkesi gereği ancak onun taraflarınca ihlal edilebildiğinden, yalnızca onu ihlal eden kişiden doğan zararın ödenmesi istenebilir. Satıcı dışındaki diğer kişilere, ancak haksız fiile dayanarak tazminat davası açılabilmesi mümkündür (Aydodu, 2015, s. 188).

4.2.7. Ayıplı Mal ve Ayıplı Hizmette Dava Zamanaşımı

6502 sayılı TKHK.'da, 4077 sayılı TKHK.'dan farklı olarak ayıplı mal veya ayıplı hizmetlerden kaynaklanan zararlara ilişkin ayrı bir zanaşımı süresi düzenlenmemiştir. TKHK.'nın 83. maddesindeki atıf nedeniyle, TBK. hükümleri, bu konuda tüketici işlemlerinde de uygulama alanı bulacaktır (Aslan, 2014, s. 253)..

Ayıplı maldan veya ayıplı hizmetten dolayı zarara uğrayan tüketicinin tazminat istemi, haksız fiillerden doğan borç ilişkilerinden kaynaklanması halinde, uygulanacak zanaşımı hükümleri TBK.'nın 72. ve 73. maddelerindeki hükümlerdir. TBK.'nın 72. maddesine göre;

“Tazminat istemi, zarar görenin zararı ve tazminat yükümlüsünü öğrendiği tarihten başlayarak iki yılın ve her halde fiilin işlendiği tarihten başlayarak on yılın geçmesiyle zanaşımına uğrar. Ancak, tazminat ceza kanunlarının daha

uzun bir zamanaşımı öngördüğü cezayı gerektiren bir fiilden doğmuşsa, bu zamanaşımı uygulanır.

Haksız fiil dolayısıyla zarar gören bakımından bir borç doğmuşsa zarar gören, haksız fiilden doğan tazminat istemi zamanaşımına uğramış olsa bile, her zaman bu borcu ifadan kaçınabilir.”

TBK.’nın 73. maddesi, rücu durumlarında uygulanacak zamanaşımı süresini düzenlemektedir. Bu hükme göre;

“Rücu istemi, tazminatın tamamının ödendiği ve birlikte sorumlu kişinin öğrenildiği tarihten başlayarak iki yılın ve her halde tazminatın tamamının ödendiği tarihten başlayarak on yılın geçmesiyle zamanaşımına uğrar.

Tazminatın ödenmesi kendisinden istenilen kişi, durumu birlikte sorumlu olduğu kişilere bildirmek zorundadır. Aksi takdirde zamanaşımı, bu bildirimün dürüstlük kurallarına göre yapılabileceği tarihte işlemeye başlar.”

Ayıplı maldan veya ayıplı hizmetten dolayı zarara uğrayan tüketicinin tazminat istemi, sözleşmesel sorumluluk esaslarına göre istenmesi halinde TBK.’nın 231. maddesi uygulama alanı bulacaktır. Bu hükme göre;

“Satıcı daha uzun bir süre için üstlenmiş olmadıkça, satılanın ayıbından doğan sorumluluğa ilişkin her türlü dava, satılana ilişkin ayıp daha sonra ortaya çıksa bile, satılanın alıcıya devrinden başlayarak iki yıl geçmekle zamanaşımına uğrar. Alıcının satılanın kendisine devrinden başlayarak iki yıl içinde bildirdiği ayıptan doğan def’i hakkı, bu sürenin geçmiş olmasıyla ortadan kalkmaz.

Satıcı, satılanı ayıplı olarak devretmekte ağır kusurlu ise, iki yıllık zamanaşımı süresinden yararlanamaz.”

TBK.’nın 227. maddesinde genel hükümlere yapılan atıf nedeniyle, alıcının seçimlik haklarından kaynaklanan bir dava açılması durumunda ise, TBK.’nın 146. maddesinde düzenlenen on yıllık zamanaşımı süresi geçerli olacaktır (Zevkliler, 2013, s. 137vd.).

Ayıplı Mal Yönetmeliğinde, 4077 sayılı TKHK.’daki üç yıllık süreyi “zamanaşımı süresi” on yıllık süreyi ise hak düşürücü süre olarak düzenlemiştir. Bu Yönetmeliğin 9. maddesi “Zamanaşımı” alt başlığı altında düzenlenmişken, 10. maddesi “Hak Düşümü” altbaşlığını taşımaktadır. Bu Yönetmeliğin 9. maddesindeki hükme göre;

“(9) Ayıplı malın neden olduğu her türlü zararlardan dolayı yapılacak talepler, zarar görenin, zararı, maldaki ayıbı ve imalatçının/üreticinin kim olduğunu öğrendiği veya öğrenebileceği günden itibaren üç yıllık zamanaşımına tabidir.” 10. maddedeki hükme göre ise; “Ayıplı malın neden olduğu her türlü zararlara karşı tazminat talepleri, zarara sebep olan malın piyasaya sürüldüğü günden başlayarak on yıl içinde yapılabilir.”

Bu Yönetmeliğin açık hükmüne göre, on yıllık süre bir hak düşürücü süredir. Sonuç olarak 6502 sayılı TKHK. ile Ayıplı Mal Yönetmeliği arasında, zamanaşımı süreleri bakımından farklılık bulunmaktadır (Aslan, 2014, s. 254)..

4.2.8. Ayıplı Mal ve Ayıplı Hizmette İspat Yükü

Ayıplı maldan veya ayıplı hizmetten kaynaklanan ispat yükü, 6502 sayılı TKHK'nın 10. maddesinde düzenlenmiştir. Bu hükme göre;

“(1) Teslim tarihinden itibaren altı ay içinde ortaya çıkan ayıpların, teslim tarihinde var olduğu kabul edilir. Bu durumda malın ayıplı olmadığına ispatı satıcıya aittir. Bu karine, malın veya ayıbın niteliği ile bağdaşmıyor ise uygulanmaz.”

4077 sayılı TKHK. döneminde, satım konusu olan malın teslim tarihinden itibaren ayıplı olduğunun ispat yükü tüketicinin üzerindedir. Söz konusu ayıbın ilk kullanımla birlikte ortaya çıkan veya ancak belirli bir kullanım süresinden sonra ortaya çıkmış olması ispat yükü açısından herhangi bir değişiklik oluşturmazdı. 6502 sayılı TKHK.'da, ispatın tüketici lehine kolaylaştırmaya gidilmesi yerinde bir karar olmuştur. 6502 sayılı TKHK.'da, AB Yönergesinin 5. maddesine paralel bir düzenlemeye giderek, malın teslim tarihinden itibaren ilk altı aylık süre müddedince ortaya çıkan ayıpların teslim edilirken zaten var olduğu karine olarak kabul edilmiştir. Bu hükme göre bir malın satın alındığı tarihten itibaren altı aylık süre boyunca, hayatın olağan akışına göre sorunsuz bir şekilde çalışmasının mümkün olabileceği kabul edilmiştir. Ancak satıcı, bunun aksini her zaman ispatlayabilmesi mümkündür. Sonuç olarak 6502 sayılı TKHK.'daki yeni düzenlemeyle birlikte, ilk altı aylık süre için ispat yükünde yer değiştirilerek tüketicinin ispat külfeti hafifletirilmiştir (Atamer ve Baş, 2014, s. 29vd.).

Tüketici genel olarak, bir malın ayıplı olup olmadığını, hangi ayıbın zarara sebebiyet verdiğini anlayabilecek seviyede olmadığından, ayıbın ve ayıba bağlı olarak ortaya çıkan zararın kanıtlanması, teknik bilirkişiler aracılığıyla yapılacaktır. Tüketici mahkemelerinde tüketici tarafından açılan davalar, her türlü resim ve harçtan muaf olduğundan, bilirkişi masrafları fazla sorun teşkil etmeyecektir. Ancak, bilirkişi raporları bazı hallerde ispat açısından yeterli olmadığından, genel olarak ispat yükünün ters çevrilmesi önerilmektedir. Nedensellik bağının ispatı, zarar gören kişi açısından oldukça

güçlük yaratmaktadır. Malın ayıplı olduğunun ispatı, zarar gören kişiye bırakıldığı takdirde, malın ayıplı olduğunun ispat edilebilmesi için, üreticinin imalat sürecinde organizasyona ilişkin bir noksanının bulunduğunu ispat edebilmesi gerekebileceğinden ve aynı zamanda bu husus zarar gören açısından imkansız olduğundan, bu husus “prima-facie” denen ispatla kolaylaştırılabilir. Bu ispat yöntemi, “ilk izlenime göre değerlendirilen” anlamına gelmektedir. TBK. çerçevesinde ileri sürülen ispat yükünün ters çevrilmesi ve en azından Yargıtay’ın da bazen uyguladığı “prima-facie” ispat yönteminden yararlanmak gerekmektedir. Aynı zamanda Yargıtay, bazı durumlarda somut olayın ispatlanabilmesi açısından, tanık dinletilebileceğini kabul ederek, tüketicinin ispat külfetini kolaylaştırdığı görülmektedir (Aslan, 2014, s. 255).

5. AYIPLI İFANIN BENZER İFA İHLALLERİ İLE KARŞILAŞTIRILMASI

5.1. Ayıplı İfa ile Yanlış (Aliud) İfa Ayrımı:

5.1.1. Genel Olarak

Ayıplı ifa, satılan malın satıcı tarafından vaat edilen veya sözleşmede belirlenen şekilde kendisinde bulunması gereken özellikleri taşımamasıdır (Aydoğdu, 2015, s. 133). Yanlış ifa ise, satıcının alıcıya sözleşmede kararlaştırdıkları şey dışında bir şey teslim etmesidir (Aslan, 2014, s. 125).

Ayıplı ifa ile yanlış ifa arasında uygulanacak hükümler açısından farklılıklar bulunmaktadır (Aydoğdu ve Kahveci, 2014, s. 147). Ayıplı ifada alıcıya, sözleşme konusu olan şey ayıplı olarak teslim edilmektedir. Bu gibi durumlarda alıcının, ayıptan doğan sorumluluk hükümlerine başvurması gerekecektir. Yanlış ifada ise, sözleşmede kararlaştırılan başka bir şey teslim edildiğinden, yani sözleşmede belirtilen şey hiç teslim edilmediğinden dolayı alıcı, borcun yerine getirilmemesinden dolayı genel hükümler çerçevesinde satıcıya başvuracaktır (Kahveci, 2012, s. 35).

5.1.2. Parça Satımında

Parça satımlarında, yanlış ifa ile kötü ifa birbiri ile çakışmaktadır. Parça satımlarında borçlanılan mal şahsileştirilmiş olduğundan dolayı malın önemli ve cinse ait özellikleri satım konusu eşyayı tanımladığından, bu özelliklerin eksikliği yanlış ifanın yanında aynı zamanda kötü ifa da teşkil etmektedir.

Parça satımlarında hangi hükümlerin uygulanması gerektiğinin tespiti için bir ayırım yapılması gerekmektedir. Tarafların sözleşmede kararlaştırdıkları dışında bir mal teslim edilmiş olabileceği gibi, sözleşmede kararlaştırılan mal da teslim edilmiş olabilir.

Alıcının, satıcı ile yaptığı sözleşmeye dayanarak satın aldığı maldan başka bir mal teslim edilmesi halinde İsviçre hukukundaki baskın görüşe (Kahveci, 2012, s. 35vd.) göre böyle bir durumda yanlış (aliud) ifa olup, TBK. m. 123 vd. maddelerin uygulanması gerektiği savunulmaktadır.

Alıcının, satıcı ile yaptığı sözleşmeye dayanarak sözleşmede kararlaştırılan mal teslim edilmiş fakat bu mal kararlaştırılan temel özelliklere sahip değilse, ayıp hükümlerinin uygulanması gerektiği kabul edilmektedir.

5.1.3. Çeşit Satımında

Çeşit satımlarında sözleşmede belirlenen maldan başka bir türe ait mal teslim edilmişse ayıplı ifa olmayıp yanlış ifa söz konusu olur.

Ayıplı ifa ile yanlış ifanın belirlenmesi her zaman kolay olan bir şey değildir. Bu nedenle, çeşit satımında yanlış ifa halinde hangi hükümlerin uygulanması gerektiği doktrinde tartışmalı bir konudur (Kahveci, 2012, s. 36-38).

Bir görüşe göre (Yavuz, 1989, s. 50), yanlış ifa halinde de ayıptan doğan sorumluluk hükümleri uygulanması gerekir. Bu görüştekilerin gerekçesine göre, ayıplı ifa ile yanlış ifayı birbirinden ayırmak zor bir meseledir. Ancak yanlış ifa durumunda ayıp hükümleri uygulanırsa her iki ifa ihlali arasında, ihbar külfeti ve zamanaşımı bakımından da herhangi bir fark kalmayacaktır. Dolayısıyla çeşit satımında, yanlış ifa ile ayıplı ifa ayırımı terk edilip, hukuki güvenliğin korunması açısından, yanlış ifa durumunda da ayıptan sorumluluk hükümlerinin uygulanması gerektiği savunulmaktadır.

Bu konudaki bir diğerk görüş (Yavuz, 1989, s. 52) de, bir öncekinin tam tersi olarak, yanlış ifa ile ayıplı ifaya aynı hukuki sonuçların bağlanmaması gerektiği, çeşit satımında farklı bir türe ait mal teslim edildiğinde hiç ifa etmemeye yönelik hükümlerin uygulanması gerektiği savunulmaktadır. Ayıplı ifa halinde teslim olunan şey, sözleşmede tarafların aralarında belirledikleri şeydir.

Oysa yanlış ifade, tarafların sözleşmede belirledikleri şey dışında bir şey teslim edilmektedir. Dolayısıyla ayıplı ifa ile yanlış ifa birbirinden farklı hususlardır. Bu görüşü savunanlara göre, ayıptan dolayı sorumluluk hükümleri sadece ayıplı ifa halinde uygulanmalıdır. Bu düzenlemenin yanlış ifa halinde uygulanacağını kabul etmek, düzenlemenin lafzına ve ruhuna aykırı olur. Bu gibi durumlarda öncelikli olarak tespit edilmesi gereken şey, alıcıya teslim edilen şeyin sözleşmede kararlaştırılan şey olup olmadığıdır. Teslim edilen şey, sözleşmede kararlaştırılan şeyse ayıplı ifa hükümleri, sözleşmede kararlaştırılan dışında bir şeyse eğer yanlış ifa olacağından dolayı ifa etmemeye ilişkin hükümler uygulanması gerekir. Doktrindeki baskın olan görüş de budur.

Kanımca, ayıplı ifa ile yanlış ifanın birbirinden ayrılması her ne kadar zor bir mesele olsa da, çeşit satımlarında ayıp hükümlerinin uygulanması doğru bir karar değildir. Hukuk sistemimize göre esas olan, ifa ihlallerinin çeşitli türlere ayrılması ve bunların herbirine farklı hukuki sonuçlar bağlanmasıdır. Ayıplı ifa ve yanlış ifa da, bu sistem içinde farklı ifa ihlalleri olarak düzenlenip, farklı hukuki koşullara tabi olduklarından dolayı hukuki sonuçları da farklı olması gerekecektir.

5.2. Ayıplı İfa ile Eksik İfa Arasındaki Farklar

Taraflar arasında yapılan sözleşme veya dürüstlük kuralına göre satın alınan malda bulunması gereken niteliklerin hiç bulunmaması ya da eksik olması halinde eksik iş veya ayıplı iş söz konusu olacaktır. Satın alınan malda olması gereken niteliklerin hiç olmaması ya da malda mevcut olan niteliklerin ihtiyacı karşılayamayacak nitelikte olması halinde bunların eksik iş veya ayıplı iş olması hukuki sonuçları bakımından önemli bir husustur (Okur, 2013, s. 5).

Eksik iş, Yargıtay ve doktrinde kabul edilen baskın görüşe göre (Kara, 2012, s. 358), yapılması gerektiği halde hiç yapılmayan veya kısmen yapılan işleri ifade eder. Dolayısıyla bu gibi hallerde ayıp hükümleri değil de ifa etmemeye ilişkin hükümlerin uygulanması gerekir. Miktar eksikliği TBK. m. 84'te düzenlenen kısmi ifa teşkil eder. Alıcı, kısmi ifayı kabul etmesi halinde, ifa edilmeyen kısmın ifasını talep eder. Kısmi ifayı reddetmesi halinde ise, borcun tamamı için temerrüt hükümlerine başvurma imkanı bulunmaktadır.

Satılan malın miktarı malın niteliğini etkilemesi durumunda miktar eksikliği, eksik ifa değil de, ayıp teşkil edecektir (Kahveci, 2012, s. 41-42). Mesela, satın alınan perde üzerinde belli sayıda örgü bulunmaması malın niteliğini etkileyen bir husustur.

Bu konuda, davacı tarafından satın alınan konutta mevcut olan ayıplar ve eksiklikler nedeniyle oluşan değer kaybının tazmini talebine ilişkin ve eksik işler bakımından muayene ve ihbar külfetinin bulunup bulunmadığı yönünde Yargıtay 13. HD, 23.06.2011 tarihli 2011/2756 E. 2011/9888 K. sayılı vermiş olduğu kararı bulunmaktadır (Kara, 2012, s. 359).

Aydoğdu'ya göre (Aydoğdu, 2015, s. 133-134) ise, eksik iş halinde, 1999/44 sayılı Yönerge ve CISG. sisteminde eksik ifa ayıplı ifa olarak değerlendirildiği için, 6502 sayılı TKHK. bakımından da aynı sonuca ulaşmamız gerektiği söylenmektedir.

Eksik iş, yapılması gerektiği halde yapılmayan işleri ifade ettiğinden, eserin eksik yapılmış olması halinde ifa hiç yapılmamış olacağından veya eserin ya da malın eksik hali ile kabul edilmesi durumunda tam olarak ifadan söz edemeyeceğimizden dolayı ihbara gerek yoktur. Alıcı zamanaşımı süresine uymak şartıyla, bu eksiklikler nedeniyle her zaman dava açma hakkına sahiptir çünkü burada eksik bir iş söz konusu olduğundan gerçek manada bir teslimden söz edemeyiz. Dolayısıyla teslim edilmeyen bir şey için de ihbar yapılmasına gerek yoktur.

Bazı durumlarda eksik iş ve ayıplı iş arasındaki farkı belirlemek oldukça zor bir meseledir. Örnek olarak vermek gerekirse, sözleşmede taraflar arasında belirlenen konutun kararlaştırılan yüz ölçümünden daha az yapılması halinde bunun eksik iş mi yoksa ayıplı iş mi olduğu konusu (Kara, 2012, s. 361) hukuki sonuçları açısından önemli bir husustur. İhbar, ihtirazi kayıt, hak düşürücü süre ve zamanaşımı süresinin

hesaplanması açısından yapılan işin eksik iş veya ayıplı iş olmasına göre farklı sonuçlar doğacaktır (Kara, 2012, s. 360vd.). Daha önce de söylediğimiz üzere, eksik işler için ihbarda bulunmaya gerek yoktur. Dolayısıyla yukarıda bahsetmiş olduğumuz, taraflar arasında belirlenen konutun kararlaştırılan yüzölçümünden daha az yapılması olayında, bağımsız bölümü satın alan tüketicinin, eksik işler yönünden ihbar yapması zorunluluk arz etmemektedir.

6. SONUÇ

Sosyal ve ekonomik alanda yaşanan gelişmelere paralel bir şekilde olmak üzere tüketicinin daha fazla korunması gerektiği gözlemlenmiş olmakla birlikte, teknolojinin gelişmesi sonucunda mal ve hizmetlerin çeşit ve kalitesinde oluşan farklılıklar, malların yapısının gittikçe daha karmaşık bir hale gelmesi ve aynı zamanda mal ve hizmetlerle ilgili verilen teknik bilgilerin yetersiz kalması, kalitenin düşüklüğü, satış sonrası servis hizmetlerinin eksik olması, insan sağlığı ve güvenliğine aykırı olan mallar üretilmesi ve hizmetlerin sağlanması gibi çok sayıda sorun, başta tüketiciler olmak üzere ülkelerin ekonomilerini olumsuz yönde etkilemiştir.

Yaşanan bu kötü gelişmeler karşısında, tüketicinin modern anlamda korunmasına ilişkin ilk adımlar Amerika Birleşik Devletleri'nde başlamış olup, Avrupa Birliğine üye devletler ile diğer batılı devletler mevzuatında ayıplı mal ve hizmetlerden tüketicinin korunabilmesi açısından; ilk olarak 25.07.1985 tarihinde “Ürün Sorumluluğu Hakkında Konsey Direktifi” daha sonraları da 25.05.1999 tarihinde “Tüketici Mallarının Satımı ve Bağlı Garantiler Hakkında Direktif” yürürlüğe girmiştir. 1985 tarihli Direktif’te, zarar gören tüketici ile üretici arasında herhangi bir hukuki bağ aranmaksızın üreticinin kusuruz olarak sorumlu tutulabileceğini öngörürken, 1999 tarihli Direktif’te, üreticinin yalnızca tüketici ile arasında bir sözleşme ilişkisinin bulunması halinde ayıplı maldan dolayı tüketiciye karşı sorumlu tutulabileceği kabul edilmiştir. Ayıplı mal ve hizmetler konusu, uzun bir süreden beri hukukun konusunu oluşturmasına, gerek sözleşmeden kaynaklanan sorumluluk, gerekse sözleşme dışında üreticinin sorumlu tutulması açısından hem milli hukuklarda hemde AB Direktiflerinde ele alınmasına rağmen yeterli olamamıştır.

Türkiyede sözü edilen gelişmeler karşısında yetersiz kalan 4077 sayılı TKHK., 2003 yılında 4822 sayılı Kanun ile değiştirilerek “Ayıplı Mal” ve “Ayıplı Hizmet” başlıklarını taşıyan TKHK.’nin 4. ve 4/A maddesi olarak iki ayrı hüküm düzenlenmişti. Görüldüğü üzere, ayıplı mal ve hizmetlere ilişkin hükümler Avrupa Birliği Hukuku Direktiflerinde, “ayıptan doğan sorumluluk” ve “üreticinin sorumluluğu” olarak iki farklı sorumluluk düzenlemesi karşısında, Türk Hukuku’nda, TKHK.’nin tek maddesinde açıklanmaya çalışılması yerinde bir karar olmadığını söylemekte fayda vardır. Zira, 4077 sayılı TKHK., kapsam olarak tüketicilerin yer aldığı her çeşit hukuki işlemi değil, yalnızca “tüketici işlemlerini”ni kapsamaktaydı. Üreticinin sorumluluğu konusundaki bu boşluk, 2003 yılında 4822 sayılı Kanun ile, satıcı dışında yer alan kişilerin, ayıplı maldan doğan zararlardan ve diğer taleplerden sorumlu olacağı ifade edilmişti. 4822 sayılı Kanunla yapılan değişiklikten sonra Bakanlık, “Ayıplı Malın Neden Olduğu Zararlardan Sorumluluk Hakkında Yönetmelik” çıkarmış ancak, bu Yönetmelikte konu yalnızca üretici-imalatçının sorumluluğu yönünden ele alındığı için Kanuna aykırı yönleri tespit

edilmiştir. Bu Yönetmelik, AB'nin Ürün Sorumluluğu Direktif'ine paralel bir şekilde düzenlenmiştir. 6502 sayılı TKHK.'ya baktığımızda, yalnızca ücretsiz onarım veya değiştirme hakları açısından, satıcı yanında üreticiye ya da ithalatçıya karşı başvurulabileceği ifade edilmiştir. Görmüş olduğumuz üzere yeni Kanunda kişi ve haklar açısından sınırlama yapılmıştır. Böyle bir sınırlamanın yapılması, tüketici kazanımları açısından bir geriye gidiş niteliği taşıdığından, yerinde bir karar olmadığını söylemekte yarar vardır. Zira, yeni Kanunda imalatçının sorumluluğunun bağımsız olarak ele alınması daha isabetli olurdu.

Gerek 818 sayılı BK., gerek 6098 sayılı TBK., gerekse 4077 sayılı TKHK.'da, ayıplı maldan dolayı satıcının sorumlu tutulabilmesi için bir takım maddi ve şekli koşulların bir arada bulunması gerekiyordu. Ancak Kanun koyucu 6502 sayılı TKHK.'da, tüketici lehine olmak üzere şekli koşullardan olan muayene ve ihbar külfetini ortadan kaldırmıştır. 4077 sayılı TKHK.'da, muayeneden söz edilmezken ayıbın 30 günlük süre içinde karşı tarafa ihbar edilmesi gerektiğinden bahsedilmekteydi. İhbar yükümlülüğünün kaldırılmasının temelinde 1999/44 sayılı AB Yönergesi bulunmaktadır.

Mal ve hizmetlerin ayıplı olmasından dolayı tüketicinin ne gibi haklara sahip olduğu 6502 sayılı TKHK. ve TBK.'da birbirine benzer birçok ifade ile ayrı ayrı olarak düzenlendiğini gördük. Ancak, birbirine benzeyen yönleri her ne kadar çok olsa da, devamındaki hükümlerde değişiklikler bulunduğunu da gördük. Genel olarak ayıplı mal ve hizmetler karşısında tüketiciye dört seçimlik hak verildiğini gördük. Bunlar: Sözleşmeden dönme, satış bedelinin indirilmesi, malın yenisi ile değiştirilmesini isteme ve ücretsiz onarım talep hakkıdır. Bunlara ilaveten adeta bir beşinci hak olarak, bu dört seçimlik haktan biri ile birlikte veya ayrı olarak tazminat da talep edilebileceğinden söz ettik. Bunların yanında, söz konusu haklar kullanılırken ortaya çıkacak olan bütün masraflar, tüketicinin karşısında yer alan kişi tarafından karşılanacaktır. 818 sayılı Eski BK döneminde, seçimlik haklar arasında parça satımlarında, alıcıya ücretsiz onarım hakkı veren bir hüküm bulunmamaktaydı. Bu konudaki ağırlıklı olan görüşe göre, tarafların aralarında aksine bir sözleşme olmadığı sürece alıcının tamir isteme hakkı bulunmadığı yönündeydi fakat eser sözleşmeleri açısından sıkıntılar doğduğundan dolayı bu hak 6502 sayılı Kanuna alınmıştır. Ancak bu hakkın kullanılabilmesi, aşırı masraflı olmaması şartıyla, ayıpsızıyla değiştirilme hakkının ise imkan olması durumunda kullanılabilir.

Seçimlik hakların kullanılması herhangi bir şekil şartına tabi olmadığından söz ettik. Tek taraflı olarak yöneltilip ulaşması gereken bir açıklama yeterli kabul edilmektedir. Tüketici, kendisine tanınmış olan bu seçimlik haklardan hangisini kullanmak istediğini karşı tarafa bir kez bildirmekle seçim hakkını kullanmış olur. Bu hakkın yenilik doğurucu özelliğinden dolayı da bir kez kullanıldıktan sonra geri dönüşü mümkün değildir. Buna karşılık satıcı da bildirilen tercihi yerine getirmekle mükelleftir. Bunun sonucunda mahkemenin vereceği karar yenilik doğurucu değil, açıklayıcı nitelik taşımaktadır.

Ayıplı mal ve ayıplı hizmette tazminat isteme konusunda, daha önce yukarıda da belirtmiş olduğumuz gibi tüketici kendisine tanınmış olan dört seçimlik hakkın yanında bunlardan biri ile birlikte veya ayrı olarak tazminat talep etme hakkına da sahiptir. 4077 sayılı TKHK. döneminde tazminata ilişkin kurallar TKHK.'da düzenlenmişken, 6502

sayılı TKHK.'da TBK'ya atıf yapılarak yetinildiğini gördük. Aynı hükümler ayıplı hizmetler açısından da geçerlidir.

Seçimlik hakların kullanılma zamanına gelecek olursak, Gerek 6502 sayılı TKHK. gerekse 6098 sayılı TBK. açısından baktığımızda, birbirine benzer ifadelerle alıcının seçimlik haklarını kullanması 2 yıllık biz zamanaşımı süresine tabi kılındığını gördük. Satıcı, tüketici lehine olarak daha uzun bir süre kabul etme imkanına sahiptir. Ancak ayıp, ağır bir kusura dayanarak veya karşı tarafı aldatarak gizlenmesi halinde zamanaşımı hükümlerine dayanılmaz.

Ayıplı mal ve ayıplı hizmette ispat yükünün kimin üzerinde olduğu konusunda 4077 sayılı TKHK. döneminde, satım konusu olan malın teslim tarihinden itibaren tüketicinin üzerindeydi. Bu ayıbın ilk aşamada ortaya çıkan veya ancak belirli bir zaman diliminden sonra ortaya çıkmış olması, ispat yükü açısından herhangi bir değişiklik oluşturmazdı. 6502 sayılı TKHK.'da ise, malın teslimi anından itibaren altı aylık süre içerisinde ortaya çıkacak olan ayıpların malın teslimi esnasında var olduğu farazi olarak kabul edilmiştir. Görüldüğü üzere 6502 sayılı TKHK.'da tüketici lehine bir düzenlemeye gidilerek ispat açısından tüketiciye böyle bir kolaylık tanınması isabetli bir karar olmuştur. Bu hükümle, 1999/44 sayılı AB Yönergesinin 5. maddesine paralel bir düzenleme getirilmiştir.

Son olarak ayıplı ifa ile yanlış ifa ve ayıplı ifa ile eksik ifa arasındaki farklara baktığımızda, ilk olarak ayıplı ifa ile yanlış ifa konusuna değinecek olursak, ayıplı ifa ile yanlış ifa arasında uygulanacak hükümler açısından farklılıklar arz etmektedir. Parça ve çeşit satımlarında ayırım yaparak, uygulanacak hükümlerin farklı olduğunu gördük. Ayıplı ifa halinde alıcıya, sözleşmede kararlaştırılan şey ayıplı olarak teslim edilmektedir. Bu gibi hallerde alıcı, ayıptan doğan sorumluluk hükümlerine başvuracaktır. Yanlış ifa halinde ise, sözleşmede kararlaştırılan dışında bir şey teslim edildiğinden, borcun ifa edilmemesine ilişkin genel hükümler çerçevesinde satıcıya başvurulması gerekecektir. Ayıplı ifa ile eksik ifa arasındaki farklara bakacak olursak, ayıplı ifanın sözleşmede kararlaştırılan şeyin ayıplı olarak teslim edilmesi olduğunu söylemiştik. Eksik ifa ise, Yargıtay ve doktrindeki baskın olan görüşe göre yapılması gerektiği halde hiç yapılmayan veya kısmen yapılan işleri ifade etmektedir. Dolayısıyla bu gibi durumlarda ayıplı hükümlerine değil de ifa etmemeye ilişkin olan hükümlerin uygulanması gerektiği savunulmaktadır.

KAYNAKLAR

Akünel, T. (1973). *Satıcının Onarım Garantisi*. İstanbul: İstanbul Hukuk Fakültesi Mecmuası. (Cilt: 38, Sayı: 1-4).

Aral, F. & Ayrancı, H. (2015). *Borçlar Hukuku (Özel Borç İlişkileri)*. Ankara: Yetkin Yayınları, (11. Baskı).

Aral, F. (2006). *Borçlar Hukuku (Özel Borç İlişkileri)*. Ankara: Yetkin Yayınları, (6. Baskı).

Arbek, Ö. (2005). *Satım Konusu Ayıplı Malın Tamir Edilmesi*. Ankara: Yetkin Yayınları.

Arslanlı, H. (1955). *Ticari Bey*. İstanbul (C.I).

Aslan, İ. Y. (2014). *6502 Sayılı Kanuna Göre Tüketici Hukuku*. Bursa: Ekin Yayınevi, (4. Baskı).

Atasoy, Ö. A. ,Taşkın, M. & Acar, H. (1997). *Tüketiciyi Koruma Hukuku*. Eskişehir.

Atamer, M. Y. & Baş E. (2014). *Avrupa Birliği Hukuku ile Karşılaştırmalı Olarak 6502 Sayılı Yeni Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Uyarınca Satım Sözleşmesinde Ayıptan Doğan Sorumluluk*. İstanbul: İstanbul Barosu Dergisi Tüketici Hakları ve Rekabet Hukuku Özel Sayı, (Cilt: 88).

Ayan, N. (2007). *Taşınır Satımında Satıcının Kanundan Doğan Ayıba Karşı Tekeffül Borcu*. Konya: Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, (Cilt: 15, Sayı:1)

Aydoğdu, M. (2015). *Tüketici Hukuku Dersleri*. Ankara: Adalet Yayınevi, (1.Bası).

Aydoğdu, M. & Kahveci, N. (2014). *Türk Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri (Sözleşmeler Hukuku)*. Ankara: Adalet Yayınevi, (2. Baskı).

Bağdatlı, S. (2002). *Hukuk Sözlüğü*. İstanbul: Derin Yayınları, (2. Bası).

Baysal, P. (2012). *Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Antlaşması (CISG) Çerçevesinde Satıcının Ayıptan Sorumluluğu, Yeni Türk Borçlar Kanunu ve CISG'e Göre Satış Sözleşmeleri*, İstanbul: XII Levha Yayınları, (1. Baskı).

Berzek, A. (1995). *Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Üzerine Düşünceler*. Vergi Sorunları Dergisi, Sayı: 83.

Bilge, N. (1971). *Borçlar Hukuku Özel Borç Münasebetleri*. Ankara: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, (Yayın No: 86).

Burcuoğlu, H. (1990). *İsviçre Federal Mahkemesi'nin Satım Sözleşmesinden Alıcının Ayıp Hükümlerine ya da Hata Hükümlerine Başvurma Yollarından Birini Seçebileceğine İlişkin 7 Haziran 1988 Tarihli Kararının Değerlendirilmesi*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Mukayeseli Hukuk Araştırmaları Dergisi, (No:18).

Buz, V. (2005). *Medeni Hukukta Yenilik Doğuran Haklar*. Ankara: Yetkin Yayınları, (1.Baskı).

Ceylan, E. (2015a). *6502 Sayılı Yeni Tüketicinin Korunması Hakkında Kanunun Getirdiği Düzenlemeler*. İstanbul: Leges Yayınları, (1. Baskı).

Ceylan, E. (2015b). *6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un Getirdiği Önemli Yenilikler ve Değişiklikler*. İstanbul: İstanbul Barosu Dergisi, (Cilt:89, Mart-Nisan).

Ceylan, E. (2014). *Genel İşlem Koşulları ,Borçlar Kanunu Genel Hükümler Konferansları I, Prof. Dr. İsmet Sungurbey 'e Armağan*. İstanbul: İstanbul Barosu Yayınları, (C. I).

- Ceylan, E.** (2002/2). *4822 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkındaki Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunun Getirdiği Yenilikler ve Değişiklikler*. İstanbul: Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi.
- Ceylan, E.** (1998). *Türk Hukukunda Taşınır Satımı Sözleşmesinde Sözleşmeden Dönme*. İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Çağlayan, P.** (2010). *Alicının Ayıplı Malı İade Edememesinin Dönme Hakkının Kullanılmasına Etkisi (BK M. 204)*. Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi.
- Demir, M.** (2005). *Tüketim Mallarının Satımındaki Garantilere İlişkin AB Yönergesi ve Ülkemizdeki Yasal Düzenleme*. Ankara: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, (Cilt: 54, Sayı: 3).
- Edis, S.** (1963). *Türk Borçlar Hukukuna Göre Satıcının Ayıba Karşı Tekeffül Borcu*. Ankara: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları No. 183.
- Erlüle, F.** (2004). *Tüketim Mallarının Satımı Sözleşmesi ve Bu Mallara İlişkin Olarak Verilen Garantiler Hakkında Yönerge, Prof. Dr. Necip Kocayusufpaşaoğlu için Armağan*. Ankara.
- Erten A.** (1977). *Türk Sorumluluk Hukukunda Sorumsuzluk Şartları*, Ankara: Olgaç Matbaası.
- Feyzioğlu, F. N.** (1980). *Borçlar Hukuku, C.I, Akdin Muhtelif Nevileri (Özel Borç İlişkileri)*. İstanbul (4. Baskı).
- Gümüş, M. A.** (2008). *Borçlar Hukuku Özel Hükümler*, İstanbul (Cilt I).
- Havutçu, A.** (2005). *Türk Hukukunda Örtülü Bir Boşluk: Üreticinin Sorumluluğu*, Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Hatemi, H. , Serozan, R. & Arpacı, A.** (1992). *Borçlar Hukuku, Özel Bölüm*. İstanbul: Filiz Kitapevi.

Kahveci N. (2012). *Taşınır Satımında Ayıplı Mal Nedeniyle Tüketicinin Sözleşmeden Dönmesi*, İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmış Doktora Tezi.

Kadioğlu, K. (2004). *4077 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanunda 4822 Sayılı Kanunla Yapılan Değişiklikler Hakkında İnceleme*. İstanbul: Türkiye Barolar Birliği Dergisi, (Sayı: 55).

Kara, İ. (2012). *Tüketici Hukuku*. Ankara: Engin Yayınevi, (1. Baskı).

Karacabey, Ö. F. (1980). *Hakların Yarışması*, Ankara: Ankara Barosu Dergisi, (Sayı: 6).

Karataş, İ. (2009). *Taşınmaz Satış Vaadi Sözleşmesi ve Yüklenicinin Temlik İşleminde Kaynaklanan Davalar*. Ankara: Adalet Yayınevi.

Kaya, F. (2015). *6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanunda Ayıplı Mal Kavramının İncelenmesi*. İstanbul: İstanbul Barosu Dergisi, (Cilt:89, Mart-Nisan).

Levent Kıray, 2006, Türk Hukuk Sitesi, Yayınlanmış Medya, 24 Kasım 2006, YHGK 2005/4-309 E. 2005/391 K. 22.06.2005 T. , Görülme 7 Aralık 2016, < <http://www.turkhukuksitesi.com/showthread.php?t=8829>>.

Oktay-Özdemir, S. (2007). *Yargıtay Kararları Işığında Ticari Satış Sözleşmesinde Ayıp Kavramı ve Ayıba Bağlı Hakları Kullanmak İçin Uyulması Gereken Külfetler*, Prof. Dr. Hüseyin Ülgene Armağan, İstanbul (C.I).

Okur, S. (2013). *Türk Borçlar Kanun'unda Alıcının Genel ve Sonraki İfa Talebi Üzerine CISG Işığında Eleştirel Bir Değerlendirme*. İstanbul: Hukuk, Ekonomi ve Siyasal Bilimler Aylık İnternet Dergisi, (Sayı: 131).

Olgaç, S. (1977). *Kazai ve İlmi İçtihatlarla Türk Borçlar Kanunu Şerhi, Akdin Muhtelif Nevileri*, Ankara: (C.3).

Salih Kural, 2014, İnternette Alışverişte Tüketicinin Bilmesi Gereken 6 Önemli Hak, 26 Mayıs, Görülme 7 Aralık 2016, <<http://www.sosyalmedya.co/rehber/internette-alisveriste-tuketiginin-bilmesi-gereken-6-onemli-hak/>>.

Tandoğan, H. (1985). *Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri*, Ankara (C1/1).

Tunçomağ, K. (1977). *Türk Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri*, İstanbul (3.Baskı).

Tuskan, A. A. (2006). *4822 Sayılı Kanun ile Değişik 4077 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun ve Uygulama Yönetmelikleri*, İstanbul: İstanbul Barosu Dergisi, (Cilt: 80, Sayı: 6).

Türk Dil Kurumu Türkçe Sözlük (2011). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları: 549, (11. Baskı).

Yavuz, C. (2014). *Borçlar Hukuku Dersleri (Özel Hükümler)*. İstanbul: Beta Yayınevi.

Yavuz, C. , Acar, F. & Özen, B. (2012). *6098 sayılı Borçlar Kanunu'na Göre Borçlar Hukuku Dersleri (Özel Hükümler)*, İstanbul: Beta Yayınevi.

Yavuz, C. (1989). *Satıcının Satılanın (Malın) Ayıplarından Sorumluluğu*. İstanbul.

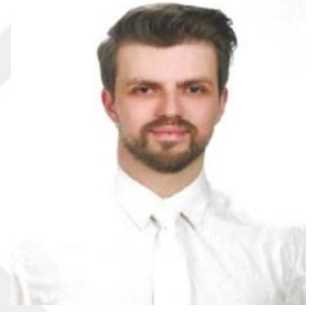
Yılmaz, E. (2003). *Hukuk Sözlüğü*. Ankara: Yetkin Yayınevi.

Zevkliler, A. (2013). *Borçlar Hukuku (Özel Borç İlişkileri)*, Ankara: Turhan Kitapevi Yayınları, (13.Baskı).

Zevkliler, A. & Aydoğdu, M. (2004). *Tüketicinin Korunması Hukuku*, Ankara: Seçkin Yayınları, (3. Baskı).

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Ad-Soyad : Yasın Sagiri
Doğum Yeri ve Yılı : Makedonya / 29.07.1987
Medeni Durumu : Bekar
Ehliyet : B sınıfı
Askerlik : Muaf

EĞİTİM

T.C. İstanbul Aydın Üniversitesi, Hukuk Fakültesi	İstanbul
Özel Hukuk Yüksek Lisans	2016
T.C. İstanbul Üniversitesi, Hukuk Fakültesi	İstanbul
Lisans	2013
Gymnasium Paņe Poposki	Gostivar / Makedonya
	2006

İŞ DENEYİMİ

İSTANBUL BAROSU

14.01.2016 - 28.01.2017

Stajyer Avukat

Hukuki Araştırmalar Derneği (HUDER)

Makedonya Temsilcisi ve Yurt Dışı Teşkilatlanma Sorumlusu

Ocak 2016 -

COŞAR HUKUK VE DANIŞMANLIK BÜROSU

Şişli / İstanbul

Stajyer Avukat

Mart 2016 – Kasım 2016

A & A HUKUK VE DANIŞMANLIK BÜROSU

Çağlayan / İstanbul

Stajyer Avukat

Temmuz 2015 – Mart 2016

Rumeli Türkleri Vakfı Genç Liderler Akademisi

Nisan 2015-

Üye

SEMİNER, KONFERANS VE PROJELER

Bahçeşehir Üniversitesi'nin Düzenlemiş Olduğu "Tutuklama ve Risk Değerlendirmesi" Konulu Konferans. Prof. Dr. Feridun YENİSEY – Prof. Eric JANUS William Mitchell College of Law. 23.10.2015 İstanbul (Katılımcı)

Zürih Üniversitesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Rolf H. WEBER ile Prof. Dr. Ali GÜNGÖR tarafından verilen 'Enerji Hukuku' Konulu Seminer 09.10.2015 İstanbul (Katılımcı)

BESADER & T.C. Gençlik ve Spor Bakanlığı (GSB) "Gençlik Kampı" 06 - 11 Eylül 2015 Gemlik / Bursa (Katılımcı)

T.C. Gençlik ve Spor Bakanlığı (GSB) "Seyyah-Ağrı'ya Kardeşlik Köprüsü Projesi" 22 - 27 Mayıs 2014 Ağrı (Katılımcı)

BESADER "7. Balkanlı Öğrenciler Kampı" 05 - 09 Mart 2014 İhlas Armutlu Tatil Köyü / Yalova (Katılımcı)

T.C. Gençlik ve Spor Bakanlığı (GSB) "Türkiye-Akdeniz Gençlik Barış Gemisi" 29 Ekim – 7 Kasım 2013 Hırvatistan, Bosna Hersek, Tunus ("Küreselleşme" Projesi – Takım Lideri)

DİLLER

Türkçe
İngilizce
Makedonca
Arnavutça
Sırpça / Boşnakça

KİŞİSEL BECERİLER

Sorumluluk, insanlarla iletişim becerileri, takım halinde veya bireysel olarak çalışma yeteneği, karar alma becerisi, organize çalışma...

İLGİ ALANLARI

Hukuk, Fitness, Kayak, Buz pateni, Roller, Basketbol, Fotoğrafçılık, Dans, Kitaplar, Seyahat...